

aile

DİYANET AYLIK DERGİ'NİN ÜCRETSİZ EKİDİR | HAZİRAN 2018

MÜRŞİT EKMEL AYBEK İLE "BABA OLABİLMEK" ÜZERİNE...

Baba olabilmek
çocukta güven
duygusunu
oluşturmaktır.
Çünkü baba
güven kaynağıdır
aynı zamanda.
Yani aileyi
koruyan ve
kollayandır.

EVLİLİKTE KİM
DEĞİŞMELİ?

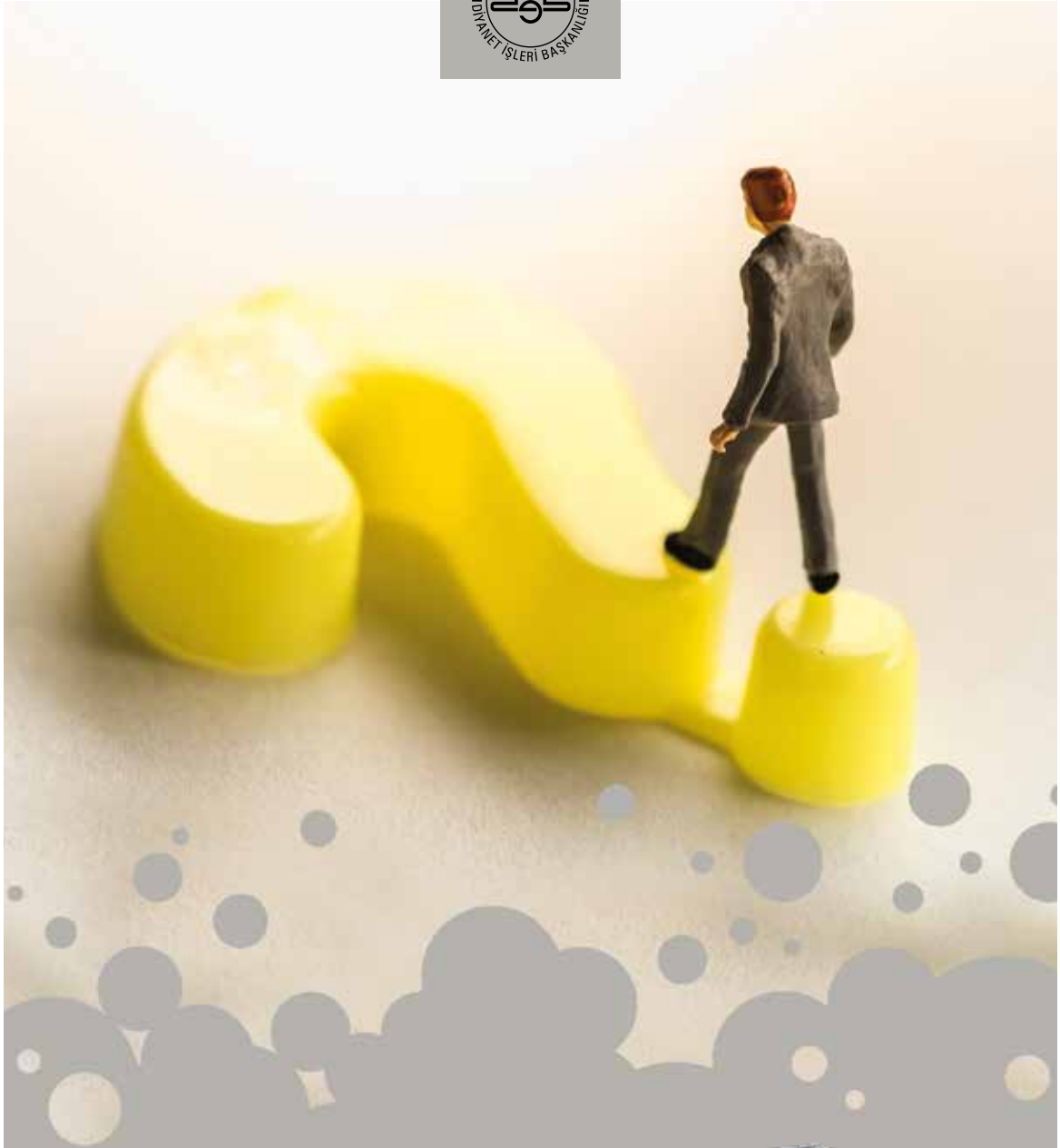
İYİ Kİ DUA VAR

OFİSTEKİ KÂBUS:
MOBBİNG

BAYRAM... BİR
ŞETARETLİ ZAMAN

İSMİYLE
MÜSEMMA
ULUCAMI

Güzel geçinme sanatı

Sorunlarımız Sorumluluklarımız

Toplumun manevî hayatını olumsuz yönde etkileyen aile içi sorunlar, şiddet, insan hakları ve ihlalleri, çevre kirliliği, zararlı alışkanlıklar gibi konulara İslam'ın bakışını yansıtan seride şu eserler yer almaktadır: 1. İnsan Hakları, 2. Şiddet ve Çocuklarımız, 3. Toplum Yetimleri: Sokak Çocukları, 4. Değişen Dünyada Kadın, 5. Aile Huzuru, 6. Gençlik Sorunları ve İntihar, 7. Yaşlılara Saygı, 8. Toplumsal Emanet: Engelliler, 9. Din, Anarşi ve Terör, 10. Çevre Bilinci, 11. 21. Yüzyıl Türkiye'sinde Hurafeler, 12. Tüketim Ahlâkı ve İsrâf, 13. İş ve Ticaret Ahlâkı, 14. Sahtecilik, 15. Oynarken Tükenmek: Kumar, 16. Madde Bağımlılığı.

Güzel Geçinme Sanatı

Y

üce Allah; insanı maddi ve manevi özellikleri haiz sosyal bir varlık olarak yaratmış; ona akletme, düşünme, konuşma gibi diğer canlılarda olmayan üstün vasıflar vermiştir. Toplum içerisinde doğup büyüyen insanın, bireysel ya da toplumsal ilişkilerinde koruması gereken bir muvazenedir, geçinmek. Zira dinin en önemli emirlerinden olan güzel ahlakın neticesi, insanlarla dostluk ve ünsiyettir. İslam dininde, nazargâh-ı ilahi, irfan ve ihsanın membaı, Rab ile irtibatın ve muhabbetin zuhur yeri olan gönle büyük değer verilmiş, gönül yapmak takdire şayan görülürken bir gönlü incitmek ise günah addedilmiştir. Fakat insan; hayat yolcuğunda zor insanlarla da muhatap olmakta, sağlıklı iletişime giden yolda çeşitli engellerle karşılaşabilmektedir. Aynı evde kardeş olarak büyüyen kişilerin arasında bile büyük karakter farkları tezahür edebilmekte, bireylerin meselelere yaklaşım tarzları birbirinin çok uzağına düşebilmektedir. Bu nedenle incitmeden ve incinmeden, kimi zaman muhatabın lehine ortaya konan incelik, anlayış ile insanlarla geçim yollarını bulmak, güzel geçimin kapılarını aralamak büyük önem arz etmektedir. Aile Dergisi olarak bu ay pencerelerimizi, "her insan bir âlem" diyerek iyi geçinme yollarının tuğlalarını döşemek üzere açtık. Dr. Lütfiye Gülay Bilgin "Güzel Geçinme Sanatı" yazısında, insanlar arasındaki ilişkileri sorunsuz veya en az sorunla yürütebilmenin yöntem ve ilkeleri üzerinde durdu. Hoşgörünün pek çok sorunu çözen kıymetli bir anahtar olduğunun altını çizerek biraz empati ve gayretle ilişkilerin nasıl sağlıklı bir zemine oturabileceğinin ipuçlarını verdi.

Zeynep Demir, "Eski Vakitler Yeni Zamanlar" yazısında mümin insanın en büyük sermayelerinden biri olan, doğru işlendiğinde mümbit bir toprak gibi cömertçe bereketini sunan, müsrifçe harcandığında ise kişiyi hüsrana sürükleyen zaman kavramını ele aldı.

Bu ay Klinik Psikolog Mürşid Ekmel Aybek ile "baba olabilmek" üzerine bir söyleşi gerçekleştirdik. "baba olmak" ve "baba olabilmek" arasındaki farkları, babanın aile içindeki rolünü, değer/kültür aktarımı konusundaki görevlerini konuştuk.

Yolgezerimiz Seher Meriç, bu ay bizleri Bursa'nın kalbinin attığı yer olan Ulucami'ye götürdü. Türk tarihinde namaz kılma alanı bakımından en büyük cami olan Ulucami'nin tarihî ve kültürel özelliklerini bizimle paylaştı.

Aile-ce bölümümüzde Uzman Klinik Psikolog Ayşe Handan Özkan Selim, "Ofisteki Kâbus: Mobbing" yazısında, mobbingin yol açabileceği fiziksel ve zihinsel rahatsızlıkları, davranış bozukluklarını ve sosyal sorunları anlattı.

"Evlilikte yaşanan her sorun için mutlaka bir tarafın değişmesi mi gerekir?", "Evliliklerde değişen taraf kim olmalı ve değişim nasıl olmalı?", "Değişim için dikkat edilmesi gereken noktalar neler?" sorularının cevaplarını merak ediyorsanız Uzman Klinik Psikolog Ayşe Yılmaz tarafından kaleme alınan "Evlilikte Kim Değişmeli?" yazısını okumanızı tavsiye ediyoruz.

Dergimizde yer alan Ters Köşe, Bakış Açısı, Çocuğum Büyürken ve ismini zikredemediğimiz diğer köşelerimiz birbirinden nitelikli yazılarla okurlarını bekliyor. Sizleri dergimizle baş başa bırakırken yaklaşan Ramazan Bayramınızı kutluyor; Yüce Rabbimizden kemâl-i edep üzere bir ömür, rahmet saçan bir dil, Kur'an ve sünnet ahlakına ve Rabbimizin rızasına muvafık bir ömür temenni ediyoruz.

İÇİNDEKİLER

36 MÜRŞİT EKMEK AYBEK İLE "BABA OLABİLMEK" ÜZERİNE...

Mustafa Berk
Muhammed Kâmil Yaykan

Günlük hayatın yoğunluğu içerisinde babalar eve yorgun geliyorlar. Babalara burada düşen, gün içindeki enerjilerini verimli kullanmaları ve bir kısmını eve saklamaları. Eğer baba, gününü bu anlayış üzerine inşa etmezse çocuklar gerçekten yalnızlaşır ve ötekileşir.

10 KAHVE MOLASI

Esmâ Türkseven

12 EVLİLİKTE KİM DEĞİŞMELİ?

Ayşe Yılmaz

14 OFİSTEKİ KÂBUS: MOBBİNG

Ayşe Handan Özkan Selim

16 CAN BULA CANANINI

Sema Bayar

04

PENCERE Dr. Lütfiye Gülay Bilgin

GÜZEL GEÇİNME SANATI

Geçimin en önemli basamaklarıdır, incitmemek ve incinmemek. Zira incitmek geçimin önündeki en büyük engeldir. Mümine yakışan, sözleri ve davranışlarıyla kimseyi kırmamak, ilahî nazargâh olan gönle keder düşürmemektir.

20 ÇOCUK KALBİNE İŞLENEN NAKİŞ: ŞÜKÜR

Hatice Kübra Tongar

22 KARDEŞ KISKANÇLIĞI

Abdullah Şencan

24 BİR GARİP YOL ARKADAŞI

Dr. Hafsa Fidan Vidinli

26 ESKİ VAKİTLER YENİ ZAMANLAR

Zeynep Demir

28 BAYRAM... BİR ŞETARETLİ ZAMAN

Fatma Nur Ünlü Sürer

32 KALANLARIN ÖYKÜSÜ

Gülşen Ünüvar

34 BENİM HİKÂYEM

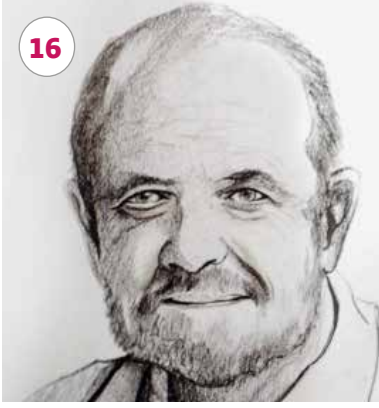
Özlem Çelik

40 MENEKŞE SEVDASI

Betül Kılçaslan

42 İSMİYLE MÜSEMMA ULUCAMI

Seher Meriç

16

14

47

34

42

46 DİN GÖREVİ
Nurettin Topçu

**47 VAZGEÇTİKÇE
KAZANAN BİR HAYAT**
Rüveyda Durmaz Kılıç

**48 GÖZLER AYNAYLA
BULUŞTUĞUNDA...**
Eda Saklı Köksal

50 NARGİN "CEHENNEM ADASI"
Mustafa Mirza Demir

52 KENDİNİ TÜKETMEMEK İÇİN
Cânân Cehri Akyol

54 EYYÛB EL-ENSÂRÎ (R.A.)
Doç. Dr. Salih Kesgin

56 SAÇ DÖKÜLMESİ
Dr. Ayşe F. Tuncel

58 KIRKAMBAR
Ali Necip Erdoğan

60 AKLİYAT
Zeynel Özyurt

62 BULMACA
Ali Osmanoglu

64 FOTOĞRAFIN ANLATTIKLARI
Mesut Özünlü

aile

Diyanet İşleri Başkanı Adına
Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Fatih KURT

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dr. Elif ARSLAN

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu
Bünyamin KAHRAMAN

Yayın Koordinatörleri
Muhammed Kâmil YAYKAN
Esmâ TÜRKSEVEN
Sema BAYAR

Tashih
Muhammed Kâmil YAYKAN

Arşiv
Ali Duran DEMİRCİOĞLU

Grafik-Tasarım
Even Medya
www.evenmedya.com

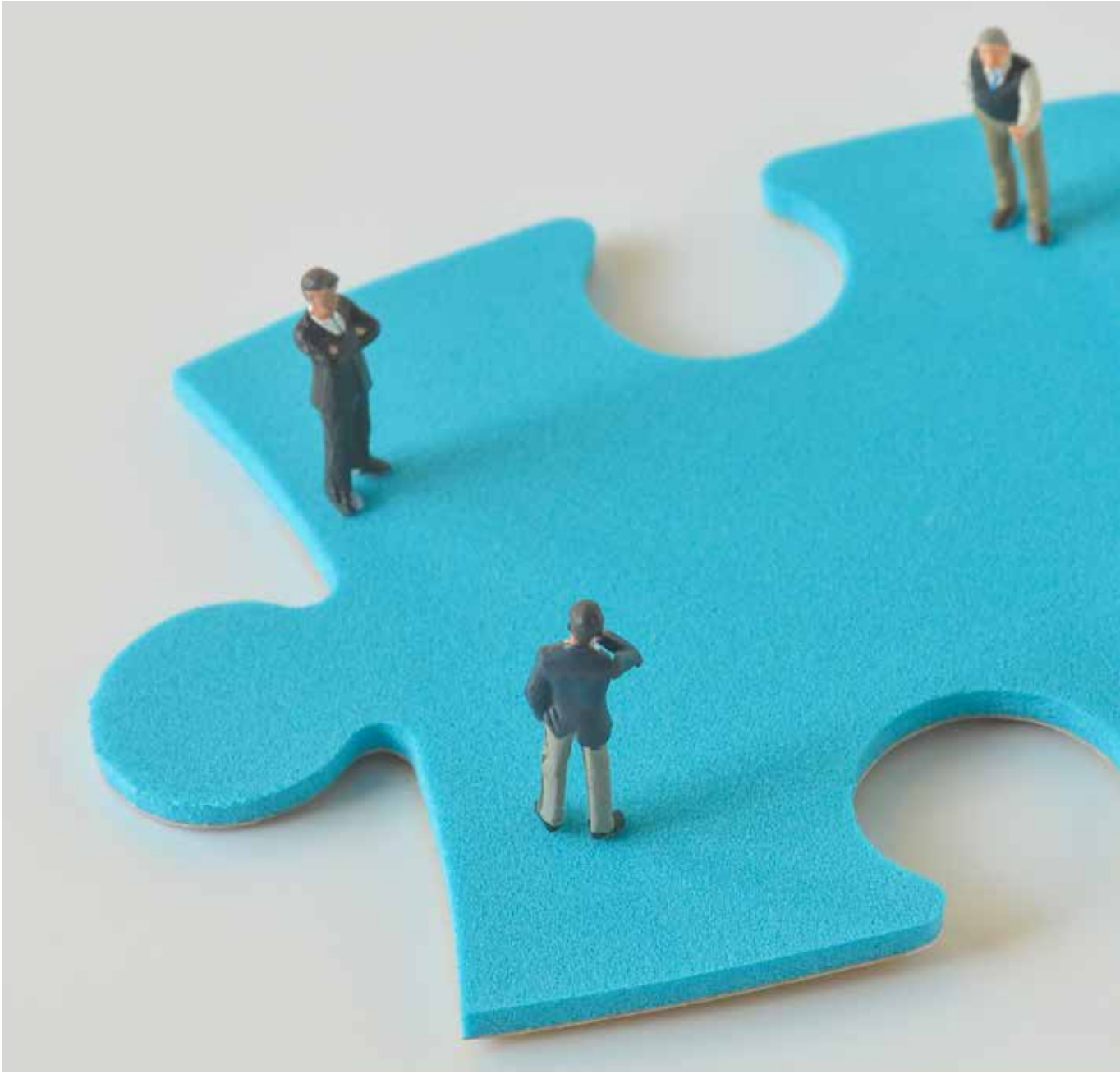
Baskı
Çağlayan A.Ş.
Tel: 0232 274 22 15

Abone İşleri
Tel : 0312 295 71 96-97
Faks: 0312 285 18 54
e-mail: dosim@diyanet.gov.tr
Online Abonelik
yayinsatis.diyaneet.gov.tr

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800, Çankaya/Ankara

Tel: 0312 295 86 61-62
Faks: 0312 295 61 92
ailedergisi@diyanet.gov.tr

Diyanet Aile Dergisi, Diyanet İşleri Başkanlığı yayın organıdır. Dergide yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilmeden her türlü ortamda alıntı yapılamaz.

「PENCERE」

Güzel geçinme sanatı

DR. LÜTFİYE GÜLAY BİLGİN

Çiçeklerle hoş geçin, balı incitme gönül.
Bir küçük meyve için dalı incitme gönül.

Mevla verince azma, geri alınca kızma,
Tüten ocağı bozma, külü incitme gönül.

Dokunur gayretine, karışma hikmetine,
Sahibi hürmetine, kulu incitme gönül.

Sevmekten geri kalma, yapan ol yıkan olma,
Sevene diken olma, gülü incitme gönül.

YUNUS EMRE

Geçimin en önemli basamaklarıdır, incitmek ve incinmemek.

Zira incitmek geçimin önündeki en büyük engeldir. Mümine yakışan, sözleri ve davranışlarıyla kimseyi kırmamak, ilahî nazargâh olan gönle keder düşürmemektir. Bununla birlikte kişinin çevresinden kolayca incinmesi, hoşgörüden uzak, sürekli olarak eksik ve kusurları gören bir tavırla ikili ilişkiler içinde bulunması da geçim yollarını tortularıyla tıkar.

İrfan geleneğinde incitmek ve incinmemek makbul insanın vasıfları arasında sayılmıştır. Meşhur âlim Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın "Cihan bağında ey akıl, budur makbul-i insü cin, ne kimse senden incinsin, ne sen bir kimseden incin!" sözleri de bu hakikate vurgu yapmaktadır. İncinmemenin yolları daha meşakkatlidir. Kişinin "incitme" eyleminin öznesi olup başkalarını incitmekten kaçınması doğrudan bireysel çabası ve davranışlarıyla ilişkili iken "incinme"de nesne konumundadır. Bu nedenle de çevresinde kırıcı, kaba, hoyrat davranışlarda bulunan insanlar varken incinmesi aslında çok daha büyük bir olgunluğun göstergesidir.

"Geçinmeye gönlü olmak" diye bir ifade vardır dilimizde. Bu ifade bize, geçinme sanatının temelinde niyet olduğunu anlatır. Kişinin incitmemeye ve incinmemeye niyet etmesi, ardından gayretle davranışlarını biçimlendirmesi, sözlerini arındırması gerekir. Niyetin iyi olmadığı

bir durumda sonucun iyi olması elbette mümkün değildir. Belki de büyüklerimiz bu yüzden "Niyet hayır, akıbet hayır" derler. Davranışların özünü kişinin niyeti oluşturur. İnsanların aralarındaki geçimsizlik çoğu zaman niyetin iyi olmamasından kaynaklanır. Niyet o kadar önemlidir ki hataların bile üstünü örtebilir. İyi geçinme için yola çıkmış kimse, kusurları eksikleri görmez. Görse bile bunu büyük bir meseleye dönüştürmez. Geçinme yönünde iyi niyeti olan kimse, daha baştan bu kararıyla davranışlarını belirlemiş olur.

İnsanlar farklı farklı özelliklerde yaratılmışlardır. "Rabbin dileyeydi insanları elbette tek bir ümmet yapardı. Fakat onlar hep ihtilâf içinde olacaklardır, Rabbinin esirgedikleri müstesna; zaten O, insanları buna uygun yaratmıştır..." (Hûd, 11/118.) ayeti bu farklılığı ifade etmektedir. Önemli olan tüm bu farklılıklara rağmen birbirini kabullenilebilmektir. Farklar, Yardan'ın bir lütfudur. İnsanların farklılığı onları tanıma noktasında merak uyandırır. Şayet tüm insanlar aynı özelliklere sahip olmuş olsaydı birini tanıyınca hepsini tanımış olurduk. Her insan benzersizdir. Keşfedilmeyi bekleyen...

HER İNSAN BİR ÂLEM

İnsan; düşünen, konuşan, akıl sahibi olan varlık... Maddi ve manevi nitelikleri haiz, çeşitli mizaç özelliklerine sahip pek çok farklı yeteneklerle donatılmış olan... Her insan bir âlem aslında, her insan birbirinden farklı kişi-

Güzel ifadeler kişide olumlu duyguların yeşermesini sağlar. Bu da aralarında yakınlığa sebep olur. Hz. Peygamber bunu hayatında tatbik etmiştir. Torunlarına "Cennet kokusu", "Gözümün nuru", "Reyhanlarım" diye hitap etmiştir. Ailesi ve arkadaşlarına hitabında da hep güzel sözleri tercih etmiştir.

lik özelliklerine sahip. Kişiliği daha çok bireyin kendine özgü belirgin özelliklerinin bütünü, şahsiyet olarak tanımlıyor psikoloji ilmi. Ve bireyin toplum içinde öğrenerek edindiği pek çok davranış kalıbını da bir bütün olarak kişiliğin içine dâhil ediyor. Kişilerin bireysel ve toplumsal ilişkilerini belirliyor bu kişilik özellikleri, dolayısıyla bir anlamda kişinin geçim ehli olup olmadığının da ipuçlarını veriyor.

Yine psikoloji ilmi "zor kişiler" tanımlamasını ekliyor gündelik hayatın literatürüne. "Nedir zor kişilik?" diye sorduğumuzda Psikoterapist Nazlı Özburun öncelikle kimlere zor kişilik diyebileceğimizin cevabını veriyor: "Zor kişiler dediğimizde doğuştan getirilen mizaç özelliklerinin aşırı uçlarda belirginleştiği kişileri anlayabiliriz. Psikoloji

literatüründe bu kişiler 'kişilik bozuklukları' kategorisinde ele alınır. Örneğin; oldukça öfkeli olmak veya oldukça üzgün olmak kişiyi 'zor kişi' hâline getirir. Öfkeli veya kızgın olmak duruma uygun bir duygu olarak ortaya çıktığında sorun olmazken sürekli ve kontrol edilemeyen öfke veya sürekli bir üzüntü hâli kişiyi zor kişi olarak tanımlamamıza neden olur."

Görüldüğü üzere zor kişilik bir anlamda duygu durumlarında aşırıya kaçma hâli olarak tanımlanıyor. Dr. Erol Özmen de zor kişilerin, kişilik yapıları nedeniyle diğer insanları, yaşananları olduğundan farklı algılama ve yorumlama eğilimde olduklarının altını çiziyor ve ekliyor, "Zor kişi olarak nitelenen insanların özellikleri kişilik yapısına göre değişir. Örneğin narsistik kişilik yapısı bencil

Geçinme sanatı zor kişilik özelliklerine sahip insanlarla karşı karşıya kaldığımızda devreye giriyor. Muhatabımızla ilişkilerimizi çıkmaz sokaklara sürüklemekten, ruhlarımızın örselenmesine izin vermeden geçimin yollarını aramak gerekiyor.

iken çekingen kişilik yapısına sahip bir kişi bencil değildir. Ancak yine de bazı ortak özelliklerinden söz etmek istersek çarpık algılama, yalnız kendi penceresinden görme, doğrusu açık bir şekilde görülüyor olmasına karşın kendi bakış açısında direktme gibi özellikleri sayabiliriz."

Geçinme sanatı da aslında bu tür zor kişilik özelliklerine sahip insanlarla karşı karşıya kaldığımızda devreye giriyor. Muhatabımızla ilişkilerimizi çıkmaz sokaklara sürüklemekten, ruhlarımızın örselenmesine izin vermeden geçimin yollarını aramak gerekiyor. Böylesi ilişkilerde telafisi zor yaralara mahal bırakmadan geçimi sağlamak da kimi zaman tek tarafın bireysel çaba ve beceresine kalıyor. Kişinin öncelikle kendi ruh ve beden sağlığını koruması için bir takım ön kabullerle adım-

lar atması, kısacası incinmeyi başarabilmesi gerekiyor. Özbek, bu bağlamda incinmemenin yollarını şöyle ifade ediyor, "Zor kişilik özelliği olan biriyle yaşamak durumunda kalan kişinin yapacağı en doğru şey muhatabının özelliklerini dikkate alarak ilişkiyi düzenlemektir. Zor kişinin davranışlarının altında yatan sebepler bambaşka olabilir, dolayısıyla muhatabın olumsuz davranışları kişisel algılanmamalıdır." Özmen de zor kişilerle geçinmeye çalışırken yapılan en büyük yanlışın onları değiştirmeye çalışmak olduğunu söylüyor. Özmen, zor kişilerle geçinmenin imkân dâhilinde olduğunu vurgulayarak yapılması gerekeni ise şöyle açıklıyor, "Zor insanlarla geçinmeye çalışan kişinin asıl yapması gereken zor insanın davranışlarından neden bu kadar etkilendiğini çözmeye, bunlardan daha az etkilenmenin yollarını bulmaya ve ilişki sürecinde yaşadığı duyguları yönetmeye çalışmaktır."

Yaşamımızda kimi zaman zor kişilik özelliklerine sahip insanlarla ikili ilişkiler içinde bulunmak durumunda kalabiliriz. Bu kişi; bir öğretmen için öğrencisi, bir üniversite öğrencisi için yurtta yatakhane arkadaşı, bir çalışan için işvereni olabilir. Dahası doğrudan ailemiz içinde zor kişilik özelliklerine sahip insanlar bulunabilir. Özbek ve Özmen'in de ifade ettikleri üzere bu tür bir durumla karşı karşıya kaldığımızda geçimin yollarını bulmak önemlidir.

GEÇİMİN ANAHTARI HOŞGÖRÜ

Çoğu zaman insanların geçinme konusundaki yanlışları, birbirlerinin farklılıklarını kabul etmeyişlerinden kaynaklanabilmektedir. Zira geçim sıkıntıları, zor kişilik olarak tanımlanan kişilerin dışında da toplumsal hayat içinde zaman zaman baş göstermektedir. Aslında tahammül etmeyi öğrenmek çok önemlidir. Bu aynı zamanda bir ahlak unsurudur. Herkes birbirini sevmek zorunda değildir. Ancak farklılıkları kabul ede-

Önce tahammül etmek gerekir. Herkes birbirini sevmek zorunda değildir. Ancak farklılıkları kabul ederek geçinme gayreti göstermek toplumsal yaşam için bir zarurettir.

rek geçinme gayreti göstermek, toplumsal yaşam için bir zarurettir. Karşımızdakini değiştirmeye çalışmaktan ziyade onu olduğu gibi kabul etmek, aslında iyi geçinmek için de önemli bir ilkedir. Bu yöntemi Hz. Muhammed'in de hayatında uyguladığını görüyoruz. O, muhatabının özelliklerine göre davranırdı. Şayet bir çocuksa muhatabı kuşu öldüğünde onu ziyarete gider hâl hatır sorardı. Veya bir yaşlıysa karşındaki kişi, ona latife yapar ve onun hâline göre muamelede bulunurdu. Farklılıkları gözeterek davranışlarımızı biçimlendirmek, insani ilişkilerde sağlıklı bir iletişim kurulması ve güzel geçim için esastır. Farklı mizaçlara tahammül ve hoşgörü, kişiyi geliştiren bir tutumdur. Yaratılanı Yaradan'dan ötürü hoş görmek, hem dinimizin hem de kültürümüzün temelini oluşturur.

TATLI DİL GÜLER YÜZ

İyi ve güzel geçinmenin önemli bir ilkesi de güzel konuşmaktır. Yüce Allah, Kur'an da "Kullarıma söyle, sözün en güzelini söyleyin; çünkü şeytan aralarına girer..." (İsrâ, 17/53.) buyurmaktadır. Tatlı dilin insan üzerindeki etkisi inkâr edilemez. Güzel ifadeler kişide olumlu duyguların yeşermesini sağlar. Bu da aralarında yakınlığa sebep olur. Hz. Peygamber bunu hayatında tatbik etmiştir. Torunlarına "Cennet kokusu", "Gözümün nuru", "Reyhanlarım" diye hitap etmiştir. Ailesi ve arkadaşlarına hitabında da hep güzel sözleri tercih etmiştir.

Başkalarının hatalarını yerine kendi kusurlarıyla meşgul olan kişi, daha faydalı bir iş yapmış olur. Böylece hem kendini düzeltme imkânı bulur hem de insanlarla olan ilişkisi daha güzelleşir.

İnsanlar arasındaki bazı geçimsizliklerin olumsuz bir dil kullanılmasından kaynaklandığını görüyoruz. Cenabı Hak, Hz. Musa ile Hz. Harun'a tebliğ görevini verirken kullanılan dilin önemi- ne dikkat çeker. Firavun gibi ilahlığını ilan etmiş, halkına zulmeden bir kralla dahi konuşma üslubunu Kur'an'da şu şekilde görmekteyiz. "İkiniz beraber Firavun'a gidin, çünkü o sınırı çok aştı. Yine de ona söyleyeceklerinizi yumuşak bir üslupla söyleyin, ola ki aklını başına toplar veya içine bir korku düşer." (Tâhâ, 20/43-44.).

Aslında bu yöntem tüm peygamberler tarafından uygulanmıştır. Kur'an-ı Kerim'de, Hz. Muhammed'e hitaben, "Sen onlara sırf Allah'ın lütfu

sayesinde yumuşak davran- dın. Eğer kaba, katı kalpli ol- saydın, hiç şüphesiz etrafın- dan dağılıp giderlerdi..." (Âli İmrân, 3/159.) buyrulmaktadır. Bu ayetler yumuşak üslubun ehemmiyetini ve nebevi bir yöntem olduğunu da göster- miş oluyor bizlere.

TECESSÜSTEN KAÇINMAK

Geçinme sanatının incelik- lerinden biri de ayıpları ve kusurları araştırmamak, te- cessüsten kaçınmaktır. İnsan olarak herkesin hata ve kusu- ru vardır. Başkalarının hat- aları yerine kendi kusurlarıyla meşgul olan kişi, daha fayda- lı bir iş yapmış olur. Böylece hem kendini düzeltme imkânı bulur hem de insanlarla olan ilişkisi daha güzelleşir. Herkes kendi hatalarının unutulmasını ister. Başkaları

tarafından kusurlarının or- taya çıkarılması kişiyi mah- cubiyete düşürür. Toplumda huzur ve barışı bozar. Arka- daşlık ve aile ilişkilerini bitirir. Kusur aramayı alışkanlık hâline getirenler toplumda geçimsiz ve seilmeyen kim- seler olurlar. İnsanlar arası ilişkilerde hoşgörü, hayati kolaylaştırır ve yaşanabilir kılar. Çünkü insan sürekli hata yapabilen bir varlıktır.

ÖFKEDEN UZAKLAŞMAK

İnsan ilişkilerinde olumsuz duygular geçimsizliği artıran faktörlerdendir. Özellikle öfke pek çok problemin kaynağıdır. "Onlar (takvâ sahipleri) bollukta da darlıkta da Allah yolunda harcarlar, öfkelerini yenerler, insanları affederler. Allah işini güzel yapanları sever." (Âli İmrân,

3/ 134.) ayetinde öfkeyi yenmenin kişiyi takva ehli yaptığı vurgulanmaktadır. Güzel geçinmek isteyen herkes öfkesini yenmeyi öğrenmelidir. Bunun önemini Hz. Peygamber'in bir ifadesinden daha iyi anlıyoruz. "Güçlü kimse insanları güreşte yenen değil, bilakis öfke anında kendisine hâkim olandır." (Müslim, Birr, 107.). Sabırlı olmak, öfkeyle hareket etmemek pek çok meselenin büyümeden hallolması için en temel prensiptir.

BİRAZ EMPATİ ÇOKÇA GAYRET

Şüphesiz çevresindeki insanlarla iyi geçinmek isteyen herkesin empati yapmayı da bilmesi gerekir. Başkalarının duygularını, davranışlarını anlamaya çalışmak, beraberinde hoşgörüyü ve anlayışlı olmayı getirir. Hz. Muhammed'in "Sizden biri, kendisi için istediğini (Müslüman) kardeşi için de istemedikçe (gerçek anlamda) iman etmiş olamaz." (Buhârî, İmân, 7.) derken aslında bunun önemini vurguladığını görmekteyiz.

Geçim tabii ki tek taraflı bir durum değildir. Karşılıklı olarak gösterilecek gayretle mümkün olabilir. Güzel geçinme isteği olmayan bir insanla uzlaşmaya çalışmak şüphesiz hem yorucu hem de netice itibarıyla çok zordur. İnsan sosyal bir varlıktır. Bunun için yalnız başına hayat sürdüremez. Bu yüzden diğer insanlarla işbirliğine ihtiyaç duyar.

Beşeri ilişkilerde saygıyı ve mesafeyi koruyarak top-

lumsal huzurun sağlanması mümkündür. Kur'an'da insan mahlûkatin en şerefli olarak zikredilir. İnsanı yaratan ona değer vermiştir. İşte bu değer bilinmesi gerekir. Başkalarına değer vermeyenin değer beklemesi abestir. İnsanların iyi geçinmesi aslında dinî bir vazifedir. Muamelat İslam'ın üzerinde çokça uyarı yaptığı bir alandır. Allah'ın yarattığı bir kul olması bile muhatabımıza karşı tutumumuzu belirlemede esas olmalıdır.

Hayat yolculuğunda yanımızdaki kişiler, aslında bizim yaşamımızın şahitleridir. Bu şahitlik sadece bu dünyada değil ahirette de bizim için önemlidir. Bu hakikatten hareketle etrafımızdaki insanlarla iyi geçinme gayreti içinde

olmalıyız. Hiç kimse hayatın güzelliklerini veya acılarını tek başına yaşamak istemez. Daima dayanacağı bir insan, konuşacağı bir dost arar. Aslında aradığımız kadar aranan dost, arkadaş, eş, kardeş olabilmektir önemli olan.

ÂILEDE GÜZEL GEÇİM

İnsan davranışlarının ve kişiliğinin geliştiği yer ailedir. Aile yapısı hem kişiliğin oluşumunda hem devamında en temel faktördür. Yetişkinlik döneminde bu davranışların değiştirilmesi çok zordur. Çocukluk bu anlamda hayatın en önemli dönemidir. Şayet böyle uyum problemleri yaşayan çocukların ebeveynleri erkenden bunu fark etmişlerse pek çok şey yapabilirler. Henüz çocukken arkadaşlarıyla geçinemeyen birinin ilerleyen yıllarda bu sıkıntısının devam edeceğini bilmemiz gerekir. Bu konudaki problemi erkenden fark etmek belki de ilerde yaşanabilecek sıkıntıları daha başında ortadan kaldırmaya vesile olabilir. Ayrıca ebeveynler kendi aralarındaki ilişki biçimleri ile de çocuklarına örnek olmaktadır.

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.s.) ailesine olan tutum ve davranışları şüphesiz bizim için en güzel örnektir. O, ailesiyle olan münasebetlerinde daima güler yüzlü, hoşgörülü ve affediciydi. On yıl Hz. Peygamber'in yanında kalan Enes b. Malik (r.a.), Hz. Muhammed'i anlatırken "Onun kadar ailesine şefkatli ve merhametli olan bir kimseyi hayatım boyunca görmedim." demiştir.

İnsan davranışlarının ve kişiliğinin geliştiği yer ailedir. Aile yapısı hem kişiliğin oluşumunda hem devamında en temel faktördür. Yetişkinlik döneminde bu davranışların değiştirilmesi çok zordur.

TAVAN ARASI

Uçmak İçin Kanatlara İhtiyacımız Yok!

Tarihe, birlikte yaptıkları çalışmalardan ötürü "Montgolfier Kardeşler" adıyla geçen iki bilim adamı; 1783'te ilk, insansız sıcak hava balonu uçuşunu gerçekleştirdi. Üç ay sonra yolcuları bir horoz, bir ördek, bir de koyun olan ikinci uçuşun başarıyla sonuçlanmasının ardından Montgolfier Kardeşler; insan taşıyacak bir balon yapma işine giriştiler. XVI. Louis balona bindirilmek üzere bir idam mahkûmu bulunmasını emretti fakat Pilatre de Rozier ve Marquis d'Arlandes adlı kişiler bunun bir onur olduğunu söyleyip balonla seyahat eden ilk insanlar olarak tarihin tozlu sayfaları arasında yerlerini aldılar.

DAĞARCIK

Tası Tarağı Toplatmak

Bağdat'ta Abbas adında çok meşhur bir dilenci vardır. Bir gün fakir bir adam, Abbas'ın yanına yaklaşarak dilencilikle ilgili taktikler almak ister. Abbas, "Dilencilüğün başlıca üç kuralı vardır: Her nerede, her kimden, her ne olursa olsun istemeli." diye ders verir. Adam bunun ardından, "Efendim, fakire bir sadaka!" der. Abbas, "Be adam, ben de senin gibi bir dilenciyim. Benden bir şey istenir mi?" deyince ilk kuralı hatırlatır. "Hamamda dilencilik mi olur?" deyince ikinci kuralı; "Sana ne verebilirim, bir tasım bir tarağım var." deyince de üçüncü kuralı tekrar eder ve taşı tarağı toplayıp gider. Bu olaydan sonra Abbas, "Tası tarağı toplattık! Gayrı bizden bu işler geçmiş." diyerek dilenciliği bırakır.

KISA KISA

Devekuşunun Gözü Beyninden Büyük!

Ergin bir devekuşunun beyni ortalama 30-40 g iken bir gözü yaklaşık 60 g'dır. Bu kuş türünün çok güçlü bir görme yeteneği vardır. Uzun boyu ve bükülebilir boynu sayesinde de 3,5 km'lik bir alan üzerindeki tüm hareketleri fark edebilirler.

Düzenli Dil Temizliği Şart!

Sindirim sistemimiz biz uyurken de çalışmaya devam eder ve vücutta biriken toksinleri dil yüzeyine çıkarır. Eğer dilimizi düzenli olarak temizlemezsek bu toksinler zamanla bağıışıklık, solunum ve sindirim sistemimizde sorunlara yol açabilirler.

NELER OLUYOR HAYATTA?

Çilekli Puding Değil Göl!

Bir gölün rengi ne olabilir? Mavi, yeşil ve kahverengi dışında başka renk hayal edemediniz değil mi? Ama sayıları fazla olmasa da dünya üzerinde pembe ve kırmızı göller de var. Bu göllerdeki rengin kaynağı Halobakteriler ile Dunaliella Salma adlı alglerdir. Algler (su yosunu), özellikle sıcaklığın ve tuzluluğun arttığı yaz dönemlerinde kendilerini güneş ışınlarının zararlı etkilerinden koruyan kırmızı renkli "beta karoten" adlı bir madde üretirler. Aynı dönemde pembe renkli Halobakteriler de fazla ürettiği için gölün rengi pembeye veya kırmızıya döner. Sıcaklığın etkisi azalınca beta karoten üretimine gerek kalmaz; kırmızı ve pembe renkler de kaybolur.

BİLİM İÇİNDE BİLİM

Elmasın Kaynağı Kömür mü?

Doğadaki en sert madde olan elmasın 1 ila 3,2 milyar yıl kadar önce oluştuğu biliniyor. Kömürün kaynağının bitkiler olduğu ve bitki oluşumunun da yaklaşık 500 milyon yıl önce başladığı düşünüldüğünde elmasların kömürden oluşmadığı açıktır. Ayrıca kömüre, yerin 3-3,5 km derinliğinden sonra neredeyse hiç rastlanmaz. Doğal elmas ise yerin yaklaşık 150-160 km altında oluşur, bu ortamda sıcaklık 1000 °C'yi aşabilir ve santimetrekareye düşen basınç 49 atm. gibi yüksek değerlere ulaşabilir. (Yeryüzünde şimdiye kadar ölçülmüş en yüksek basınç değeri 1.065 atm.dir.) Elmaslar yeryüzüne volkanik patlamalarla ulaşır.

PORTRE

XX. yy.'ın
Yalnız ve Bilge
Yolcusu: **Roger
Garaudy**

TAKVİM YAPRAĞI

Ayasofya'da ilk Cuma namazı kılındı.

(1 Haziran 1453)

Cahit Zarifoğlu vefat etti.

(7 Haziran 1987)

Sultanahmet Camii ibadete açıldı.

(9 Haziran 1617)

Diyanet Kur'an Radyo yayını hayatına başladı.

(18 Haziran 2015)

Çocuk Esirgeme Kurumu kuruldu.

(30 Haziran 1921)

XX. yüzyılda bütün dünyada büyük bir filozof olarak şöhret yapan Roger Garaudy, İslam'ın "çağdışı" olarak gösterilmeye çalışıldığı bir zamanda "İslam'ı seçmek çağ seçmektir. Çünkü İslamiyet, bu çağın dini ve ümididir." diyerek Müslüman oldu. İslam'ı seçip İsrail'e karşı Filistin halkının haklarını savununca pek çok basın-yayın organının kapısı kendisine kapandı. Fakat o; karşısına çıkan hiçbir engelle takılmadan doğru bildiği yolda yürümeye devam etti, asla umutsuzluğa kapılmadı. Ona göre dünyanın en büyük günahı, umutsuzluğa kapılmaktır.

Rabb'in rızasının kulların rızasından geçtiği bilinciyle her zaman elinden gelenin fazlasını yapan Garaudy; 14 Haziran 2012 tarihinde, 99 yaşında bu dünyaya veda etti.

EVLİLİKTE

KİM DEĞİŞMELİ?

AYŞE YILMAZ

Uzman Klinik Psikolog

Evlilikte çiftlerin içinden çıkamadığı ve ilişkilerini kilitleyen en önemli meselelerden biri, eşinin değişmesini istemek ve onu değiştirmeye çalışmaktır. Bir ilişkide değişim tartışmasının varlığı o ilişkide çeşitli sorunların olduğu anlamına gelir. Peki, ilişkide yaşanan her sorun için mutlaka bir tarafın değişmesi mi gerekir?

İnsan, değişebilen fakat kendi istemedikçe değiştirilmeye direnen bir fitrata sahiptir. Kişi tek başına kendi iç dünyasının tuğlalarını teker teker değiştirebilirken eşinin iç dünyasının tuğlalarını değiştirmeye çalıştığında büyük bir direnç ve reaksiyonla karşılaşabilir. Değiştirmeye çalışan taraf yorulmakta, öfkelenmekte, hayal kırıklığı yaşamaktayken değiştirilmeye çalışılan taraf direnmekte, öfkelenmekte,

kabullenilmediğini ve koşullu sevildiğini hissetmektedir. Bu durumda değişim isteyen taraf da değiştirilmeye çalışılan taraf da çıkmaza girer. Sonuç olarak ilişkide tıkanma oluşur.

İLİŞKİLERDE DEĞİŞEN TARAF KİM OLMALI VE DEĞİŞİM NASIL OLMALIDIR?

İlişkilerde değişim ile ilgili gözden kaçan esas nokta; değişimin, karşılıklı olması hâlinde mümkün olacaktır. Yani siz hiçbir çaba göstermeden sadece eşinizin değişmesini beklerseniz bu haksızlık olur. Kısacası eşinizin değişimi için sizin de katkıda bulunmanız gerekmektedir. Mesela, istenmedik davranışın değişimi için bu güne kadar kullandığınız ama sonuç alamadığınız yöntemi değiştirmekle işe başlayabilirsiniz. Aynı yöntemi defalarca uygulayarak farklı bir

Kişi tek başına kendi iç dünyasının tuğlalarını teker teker değiştirebilirken eşinin iç dünyasının tuğlalarını değiştirmeye çalıştığında büyük bir direnç ve reaksiyonla karşılaşabilir.

sonuç elde edemezsiniz. Kişi değişimi genelde şartlı olarak kabul eder. Mesela ben ev işlerine yardımcı olacağım o bana daha çok vakit ayıracak gibi şartlar eşit ve kabul edilebilir durumdaysa çözüme ulaşılabilir.

İlişkilerde gözden kaçan başka bir nokta ise rahatsız olduğunuz davranışta sizin katkınızın olup olmadığıdır. Rahatsızlık oluşturan davranış her türlü eleştiriye rağmen değişmiyorsa aynayı kendimize çevirmenin ve şu soruları yöneltmenin vakti gelmiştir. Eşim bu davranışıyla;

Benden intikam mı almak istiyor?

Beklentilerini karşılamadığım için bana tepki mi gösteriyor?

Kendini korumaya mı çalışıyor?

İlgi çekmeye mi çalışıyor?

Bana misilleme mi yapıyor?

Bu sorulara cevap bulmadan istenmedik davranışın ortadan kalkması mümkün değildir. İnsan, değişim ihtiyacı ve motivasyonunu kendi içinde bulduğu zaman değişebilir ya da yaşadığı olaylar onu dönüştürür. Kişinin iç dünyasını değiştirmesi istek, çaba ve zaman gerektirirken bir başkası tarafından değiştirilmeye çalışılması, durumu ve değişimi daha zorlaştırır. Başkası istediği için değişen kişi kendi olamaz, kendi olamadığı için değişim kalıcı olmaz ya da kişi özünden uzaklaşır, mutsuz olur.

Kaçınılması gereken en önemli noktalardan biri değişimin hemen gerçekleşmesini beklemektir. Mesela eşiniz size zaman ayıracağı konusunda değişim sözü verdi. Bunun için ona zaman tanımak ve her olumlu adımını pekiştirmek gerekir. Bu süreçte eğer yapılamaz değil de yapılmayana odaklanırsak, bireyin motivasyonu kırılır ve değişimden vazgeçebilir.

Evlilik ilişkisinde asıl olan eşin kişiliğinin değil tutum ve davranışlarının değişmesini beklemektir. Fakat değişime direnen bazı temel dinamikler vardır. Dinî inancı, yaşayış şekli, etnik kimliği, mezhebi, mesleği, gelir durumu, kök ailevi yapısı, toplumsal roller, iş bölümü vb. gibi. Bu tür konular evliliğe karar verme sürecinde konuşulması gereken konulardır. Çünkü en çok sorun yaşayan çiftler birbirini olduğu gibi kabullenmeyenlerdir.

Kişinin öfkeli olması, şiddet uygulaması, yalan, aldatma, kurgusal kıskançlık, aşırı eleştirel tutum, sorumsuzluk, ilgisizlik vb. konularda değişim beklememek kabul edilebilir, anlaşılabilir bir durum değildir. Bu tür davranışlarda en iyi yöntem taviz vermemektir. Alttan almak, içe atmak, tek taraflı fedakârlık yapmak sizin rahatsız olmadığınız anlamına gelip davranışın devamını arttırır. Bu durum kişinin tükenmesine ve sorunun parçası olmasına zemin hazırlar. Yukarıda saymış olduğum tutumları sergileyen eş, kimle evli olursa olsun evliliğinde sorun yaşayacaktır. Her insanın, böyle davranışlardan rahatsız olması ve tepki vermesi beklenir bir durumdur. Kabul edilemeyen öfke, saldırganlık ve fiziksel/psikolojik şiddete maruz kalma durumlarında uzman desteği alınması önemlidir.

DEĞİŞİM İÇİN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR NELERDİR?

Eleştirel, emrivaki ve yıkıcı tutum yerine yapıcı tutum sergilenmelidir. Zira korkuyla gerçekleşen değişim insanı

Evlilik ilişkisinde asıl olan eşin kişiliğinin değil tutum ve davranışlarının değişmesini beklemektir. Fakat değişime direnen bazı temel dinamikler vardır.

özünden ve eşinden uzaklaştırırken sevgiyle gerçekleşen değişim kalıcı olur.

Değiştirmek yerine orta yol bulmak, uzlaşmaya çalışmak lazımdır. A ile B arasında uzlaşamadıysa C planı yapılmalıdır. Ya da bazen A, bazen B yapılarak ilişkide denge gözetilmelidir.

Eşim değişirse sorunlar çözülecek inancı yerine "Ben ne katabilirim?"e odaklanılmalıdır.

"Sorunda benim payım ne?" diye bakılmalıdır.

"İdeal eş" diye bir şeyin olmadığı, mükemmel bir ilişkinin olamayacağı bilinmeli, beklenti mümkün olduğunca azaltılmalıdır. Beklenti arttıkça hayal kırıklığının da artacağı unutulmamalıdır.

Değiştirmeye çalışmak yerine uzlaşmayı denemek, güç çatışması döngüsüne girmenizi engelleyecektir.

Sonuç olarak, evlilikte mutluluğun eşinizi olduğu gibi kabullenmekten geçtiği koşulsuz sevginin ve yapıcı iletişimin dönüştürücü etkisi olduğu bilinmelidir.

Ofisteki kâbus: Mobbing

AYŞE HANDAN ÖZKAN SELİM
Uzman Klinik Psikolog

Mobbingden söz edebilmek için sergilenen olumsuz davranışların; iş yerinde gerçekleşmiş olması; sıklıkla tekrar etmesi; mağdurun mesleki motivasyonunu ve sağlık durumunu olumsuz yönde etkilemesi; kasıtlı yapılması; yıldırma, pasifize etme ve işten uzaklaştırma amacı gütmesi gibi bazı unsurları içermesi gerekmektedir.

Günümüzün sürekli değişen, ağırlaşan çalışma koşulları ve rekabetçi iş piyasası, ofis rekabetini de beraberinde getirmektedir. Çalışanlar; iş arkadaşlarını karalamak, çalışkan elemanın görüntüsü vermek, başkalarının başardığı işi sahiplenmek gibi farklı taktiklerle rakiplerinin önüne geçmeye çalışmaktadırlar. Bu taktiklerin en yenisi "mobbing" olarak literatüre geçen, iş yerinde çalışana yapılan duygusal baskı ve yıldırma politikasıdır.

Mobbing, İngilizce'de "örgütsel baskı" anlamına gelen "mob" kökünden gelmektedir. Uluslararası Çalışma Ö-

gütü (ILO); kavramı, "intikamcı, acımasız, şeytanca ve onur kırıcı eylemler aracılığıyla bir işçiye veya bir grup işçiye zarar vermeyi amaçlayan saldırgan davranışlar" olarak tanımlamıştır. Kısaca mobbing; yaşı, ırkı, cinsiyeti, dinî inancı, uyruğu ne olursa olsun kişi/kişilere sistematik biçimde uygulanan bir psiko-terördür.

Mobbing, uygulayan kişiler açısından iki gruba ayrılır:

1- Dikey mobbing: İş ilişkisi içerisinde astların üstüne veya üstlerin astlarına uyguladığı davranışlardır. Bazen üstler, kendi bünyesinde çalışan personellere psikolojik taciz içeren davranışlar

sergilerken bazen astlar da birleşerek üstlerine mobbing uygulayabilmektedir. Bu tür mobbing genellikle yapılan olumlu işleri üste iletmemek, sürekli olumsuz geri bildirimler vermek, işleri geciktirmek biçiminde olabilmektedir.

2- Yatay mobbing: İş yerinde aynı düzeyde veya aynı hiyerarşik grupta olanların birbirlerine uyguladıkları davranışlardır. Mobbing uygulayan kişilerin sadece işverenler olduğuna dair yanlış bir kanaat vardır. Kurum ve kuruluşlarda mobbing uygulaması eşit şartlarda çalışan personel arasında da gerçekleşebilmektedir. Yatay mobbing, dikey mobbing kadar

belirgin değildir. Eşit statüde bulunanlar genellikle mobbing uyguladıklarını kabul etmemekte, bunu çalışanlar arasında bir çekişme olarak görmektedirler.

İŞ YERİNDE MOBBİNG SÜRECİ

Çeşitli araştırmacılar mobbing sürecini farklı biçimlerde ele almışlardır. Leymann, 45 ayrı "mobbing" davranışı tanımlamış ve bu davranışları da özelliğine göre beş grupta toplamıştır.

1. Kendini gösterme ve iletişimin engellenmesi: Mağdurun kendini göstermesine engel olunur, sözü sürekli olarak kesilir, yaptığı iş eleştirilir.

2. Sosyal ilişkilere saldırılar: Mağdurun kimseyle konuşmasına olanak tanınmaz, kendisine sanki orada değilmiş gibi davranılır.

3. İtibarına saldırılar: Mağdurun dedikodusu yapılır, kendisi gülünç durumlara düşürülür.

4. Kişinin yaşam kalitesi ve mesleki durumuna saldırılar: Mağdura verilen işler geri alınır, işi sürekli değiştirilir, kendisine mali yük getirecek zararlara sebep olunur.

5. Kişinin sağlığına doğrudan saldırılar: Mağdur fiziksel olarak ağır işler yapmaya zorlanır, fiziksel şiddet tehditlerine maruz kalır.

İŞ YERLERİNDE MOBBİNGİN TARAFLARI

İş yerinde mobbing süreci içinde rol alan tarafları üç farklı grupta toplamak mümkündür. Çalışma hayatında

Mobbing mağdurları; ALO 170, BİMER, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İnsan Hakları Kurumu, Kamu Görevlileri Etik Kurulu gibi merkezlere başvurarak hak arayışına girebilmektedirler. Mağduriyetin ispatı ve sonucuna göre mobbing uygulayan kişi, hapis cezası almakta veya mağdur ettiği kişiye tazminat ödemektedir.

Mobbing uygulayıcıları genellikle kişilik bozukluğu olan, dikkat çekmekten hoşlanan, övgüye aşırı ihtiyaç duyan, silik karakterli, suçlayıcı, yargılayıcı, güçten hoşlanan, kötü niyetli, rekabetçi, çalışanları motive edemediği için onları kontrol altına almaya çalışan kişilerdir.

herkes bu üç rolden birini oynamaya adaydır.

Mobbing Uygulayıcıları: Genellikle kişilik bozukluğu olan, dikkat çekmekten hoşlanan, övgüye aşırı ihtiyaç duyan, silik karakterli, suçlayıcı, yargılayıcı, güçten hoşlanan, kötü niyetli, rekabetçi, çalışanları motive edemediği için onları kontrol altına almaya çalışan kişilerdir.

Mobbing mağdurları: Mobbing mağdurları genellikle entelektüel kapasiteleri olan, hassas, zeki ve çalıştığı kurumu çok daha iyi bir yere taşıma kaygısı güden kişilerdir. Bu nedenle diğer çalışanlar tarafından tehdit unsuru olarak görülmektedirler.

Mobbing; mağdur açısından fiziksel ve zihinsel rahatsızlıklara, davranış bozukluklarına ve sosyal sorunlara neden olmaktadır. Uyku bozuklukları, ağlama nöbetleri, gerginlik ve öfke, alınganlık, yüksek

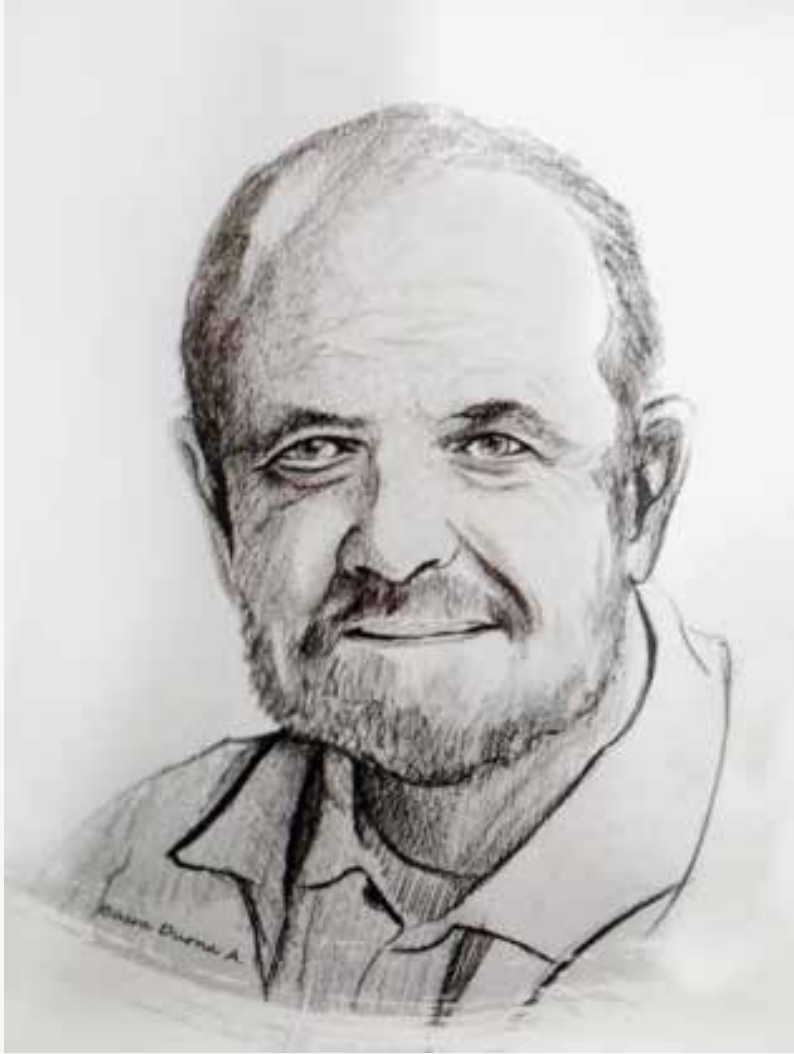
tansiyon, aşırı kilo alma veya verme, madde bağımlılığı, sık sık işe geç kalma, şiddetli depresyon, panik atak, kalp krizi, üçüncü kişiye yönelik şiddet, intihar girişimleri bu etkilerden bazıları olarak sayılabilir.

Mobbing izleyicileri: Sürece doğrudan karışmayan ancak sürecin yansımalarını yaşayan kişilerdir.

MOBBİNG UYGULAMASI NASIL İSPATLANMAKTADIR?

Mobbing uygulamasının ispatı için açık ve net deliller toplanmalıdır. Mobbinge uğrayan, bir şahit yanında uygulayıcılara sözel olarak uyarıda bulunmalıdır. Şayet durum devam etmekte ise, mahkemede sunması için delillerin toplanması çok önemlidir. Kamera ve ses kayıtları, belge ve e-posta üzerinden yapılan yazışmalar delil olarak kullanılabilir.

Can bula cananını

SEMA BAYAR

"T

RT Ankara Radyosu 'Ramazan Özel Programı'nı dinlemektesiniz."

Kemal Bey günlerdir bu anonsu beklemekteydi. Mushaf'ını rafa yerleştirip Canan Hanım'a seslendi, programın başladığını haber ettikten sonra her zamanki köşesine oturdu. Dirseğini koltuğa dayadı. Gözlerini kısıp birazdan odayı dolduracak nağmeleri ürkütmemek için kıpırtısız bir hâlde öylece bekledi. O sırada Canan Hanım seccadesini dürüp kaldırmış, cezveyi ocağa sürmüş, hayat arkadaşının orta şekerli kahvesini hazırlıyordu. Eşinin sevdiği tarçınlı kurabiyeleri de eksik etmemişti. Yılların alışkanlığı... Ramazan akşamları, iftar sonrası kahveler radyonun başında içilir, geçmişin kalbe sürür veren odacıklarında tatlı bir yolculuğa çıkılırdı. Kahve tepsisi ile salona girdiğinde

Kemal Bey'in gönlü çoktan cûşa gelmiş, yüzüne çocuksu bir tebessüm yerleşmişti. Canan Hanım fincanları usulca masaya bıraktı. Eşine bir tebessüm ile mukabele etti. Yanındaki koltuğa oturup o da bütün benliği ile radyo yayını dinlemeye başladı.

"Programımız Kemal Dağlıer'den ud taksimi ile başlayacak. Ardından bestesi İbrahim Hakkı Bey'e ait olan acemaşiran ilahiyi dinleyeceksiniz. *Donandı her yer kandiller ile / Doldu camiler müminler ile...*"

Kemal Bey kısık gözlerini araladı. Radyonun hoparlöründen akan notaları tek tek görüyordu. Sol eli, hayali bir klavyenin üzerinde titrek hareketlerle gidip geliyor, göğsü derin iç çekişlerle bir inip bir kalkıyordu. Parmakları artık eskisi gibi hareket edemiyor, hayalinde bile abanoz ağacının göğsünde uzanan tellere yetişemiyordu. Bir süre sonra bu tatlı hülyanın peşini bırakıp titreyen ellerini bağrında kavuşturdu. Birkaç sene öncesine kadar hiç olmazsa eliyle dizinde hafifçe usul vurur, keyfi yerindeyse birkaç mısra mırıldanırdı. Son zamanlarda rahatsızlığı giderek belirgin bir hâl almış, canı gibi sevdiği, aziz bildiği enstrümanları ile arasına demirden bir duvar örmüştü.

Canan Hanım eşini nemli gözlerle izledi. Radyodan emekliydi Kemal Bey. Ud sanatçısıydı. Eşikle o yıllarda tanışmış, Allah'ın emri Peygamber'in kavli ile evlenmiş, bir yuva kurmuştu. Evlendikleri günden beri Ankara'da,

Bahçelievler'de bir apartmanın giriş dairesinde oturuyorlardı. Yıllar içinde pek çok tadilat gören evde değişmeyen iki şey vardı. Canan Hanım'ın bahçesi ve Kemal Bey'in çalışma odası. Zamanla eprimiş eşyalar yerlerini yenilerine bıraktılar. Kenarlarına her kış yeniden macun çekilen ahşap pencereler artık kullanılmaz oldu. İskandinav mobilyalar kim bilir hangi sobada küle döndü de bambaşka bir sokakta, bambaşka bir evin bacasından dumanını göğeye doğru savurdu. Fakat Canan Hanım'ın bahçesinde menekşelerin yeri değişmedi. Akasya her bahar bütün cömertliği ile tomurcuklarını açtı. Küstüm çiçeği köşesini kimselere bırakmadı. Fesleğenin kokusu bütün kesafetiyle bahçede tütüdü. Havaların ısınmasıyla ikinci çayları hep bahçede içildi.

Kemal Bey ve Canan Hanım evliliklerinin ilk yıllarında, her çift gibi gönül misafirlerini beklediler. Odalar bebek gülcükleriyle çınlasın istediler.

Kemal Bey az mı hayal kurdu, ufka dalıp gittiği akşamlarda. İpte bebek patikleri sallansın, bahçedeki meşenin koluna bir salıncak kurulsun, salonun ortasında oyuncak trenin lokomotifini puflaya puflaya yol alsın.

Kemal Bey az mı hayal kurdu, ufka dalıp gittiği akşamlarda. İpte bebek patikleri sallansın, bahçedeki meşenin koluna bir salıncak kurulsun, salonun ortasında oyuncak trenin lokomotifini puflaya puflaya yol alsın. Camlarda küçük el zileri eksik olmasın. Canan Hanım, akşamları minik rüyaları ayaklarında uyutsun. Hem ne güzel ninniler söylerdi kuzusuna. Olmadı. Ömür güneşi de guruba yelken açtı. Yaşları kemale erdi. "Nasip değilmiş." deyip evlerini de gönüllerini de eşe dosta açtılar.

Kemal Bey, vaktinin çoğunu çalışma odasında geçirirdi. Nota arşivini düzenler, bestelerini okur, kendini yorgun hissettiği anlarda da plaktan eski kayıtları dinlerdi. Emektar udu "Güleşan" başköşedeydi. Gül ağacından yapılmış bu zenne uda, görür görmez vurulmuş, can yoldaşı bilmiş, ilerleyen yıllarda başka udlar alsa da ilk göz ağrısına kıyıp satamamıştı. İsmi ile müsemma idi Güleşan, gül kokuları

saçardı nağmeler arasından. Kemal Bey belki biraz da evlat özleminden kimi akşamlar udunu alır, hüzünlü bir hüzzam taksimi ile başlardı çalışmalarına. Geçen yıllar; dizinde derman, ellerinde fer bırakmamıştı. Güleşan yıllardır köşesinde durur, eğer şanslıysa zaman zaman Kemal Bey'in elleriyle buluşurdu. O da şöyle bir okşanır, varsa tozu, kiri temizlenirdi.

Çalışma odasının penceresinden renk renk ilahiler sökün etmeyeli yıllar olmuştu. Çok tamir görmüştü Güleşan. Hele bir senesinde yaz tatili için Kemal Bey ve eşi, bir aylığına şehirden ayrılmışlar, döndüklerinde evin üst katın nem aldığını fark etmişlerdi. Ne sararmış tavan ne evi esir alan rutubet kokusu üzmüştü Kemal Bey'i de, Gü-

leşan'ın nemden şişmesine, sedef kakmalı burgularının kırıdamaz oluşuna pek kederlenmişti. Soluğu enstrüman ustası bir ahbabının yanında almış, kederle kapısını çalmış, onun "Bırak artık şunu, hayır gelmez bu uddan." demesine aldırmadan "Sen tamir et, bitince söyle gelip alırım." deyip çıkmıştı. Biraz da gücenmişti dostuna. "Beni en iyi onun anlaması lazım gelirken, dediğine bak sen şunun." diye içten içe söylenmişti.

Şimdi oturduğu koltukta bir zamanlar çalıp söylediği Ramazan ilahilerini dinlerken birbirine kenetlenen parmaklarına baktı. Ellerini çözüp boşluğa tutunmak istercesine ileri doğru uzattı. Heyhat, artık elleri onu dinlemiyor, titreyen parmaklarına söz geçiremiyordu. Onun bu hâli Canan

Şimdi oturduğu koltukta bir zamanlar çalıp söylediği Ramazan ilahilerini dinlerken birbirine kenetlenen parmaklarına baktı. Ellerini çözüp boşluğa tutunmak istercesine ileri doğru uzattı. Heyhat, artık elleri onu dinlemiyor, titreyen parmaklarına söz geçiremiyordu.

Hanım'ın kederini katmerliyordu. Hiçbir söz, hiçbir teselli Kemal Bey'in kalbini teskin edemeyecekti, biliyordu.

Kemal Bey, her ramazan radyoda eski kayıtlara denk gelir, ilk başta içi sevinçle dolsa da çok sürmez geçip giden yıllara hüzünlenirdi. Fakat Ramazan Bayramı yaklaştı mı, bu ihtiyar çift gençleşir, tazecik bir telaşın ardına düşerdi. Çoluk çocuğa karışmasalar da kimi kimseleri yok değildi. Kemal Bey herkesin sevdiği bir ağabey, bir üstat; Canan Hanım mahallenin candan teyzesiydi. Bayramın birinci günü kapıları çalınır, son güne kadar gelen giden eksik olmazdı. Canan Hanım misafirlerine eskisi gibi el açması börekler ikram edemiyordu, köşedeki börekçiden ikram-

liklar alınıyor, mikrodalgada tazelenerek misafir önüne çıkıyordu. Kemal Bey, eşine yardım ediyor, çoğu zaman ise servisi kendilerini ziyarete gelen gençlere bırakıyorlardı. Asıl telaş hediyeliklerin hazırlanmasıydı. Bayram öncesi çarşıya çıkılır, hanımlara ayrı, çocuklara ayrı, beylere ayrı alışveriş yapıldı. Çam sakızı çoban armağanı küçük ramazan hediyeleriydi hepi topu. Evin beyi için bir tespih, ufaklığa süslü bir kalemıraş, hanımefendiye oyalı bir yemeni. Bu küçük hediyeler misafirleri hoşnut eder, her biri nasibine düşen hediyeği hatıra olarak saklar, çoğu zaman kullanmaya dahi kıyamazdı.

"TRT Ankara Radyosu 'Ramazan Özel Programı'nı dinlediniz."

Radyo yayınının bitmesiyle Canan Hanım yerinden doğruldu. Eşini saran kasvet yüklü bulutları dağıtmak için bir fırsat kolluyordu. Ramazan Bayramı'nın yaklaşmakta olduğundan açtı sözü. Misafirler gidip gelecekti yine. Hazırlık yapmalıydı. Kemal Bey'in artık çarşı pazarda gezecek dermanı yoktu. Canan Hanım da kırk beş yıllık hayat arkadaşını yalnız bırakıp alışverişe çıkmak istemiyordu. Hem gitse ne yapacaktı. Her işe eşyle birlikte koşturmaya alışkındı. Şimdi onsuz beceremez, ne alacağını bilemezdi, muhakkak eli ayağına dolanırdı. Doktor randevuları, yıllık sağlık kontrolleri dışında evden çıkmıyorlardı eskisi gibi. Allah'tan Canan Hanım'ın gözü gibi baktığı bahçe vardı da ikindide şöyle bir temiz hava alıyorlar, yan-

daki apartmanın balkonundan selam veren komşularıyla bir iki kelam ediyorlardı.

Canan Hanım eşine bu Ramazan Bayramı için evden öteberi hazırlamayı önerdi. Kemal Bey, eşinin bir çıkış yolu arayan gözlerini teselli edercesine gülümseyip yerinden kalktı. Önce çalışma odasına gittiler. Kitaplığı göz ucuyla taradılar. Canan Hanım, geçen ramazandan kalma süslü hediye kâğıtlarını getirdi. Seçtikleri kitapları tek tek sardılar. Hediye edilecek kitaplar hazırlandıktan sonra yatak odalarına geçtiler. Çıralarla, naftalinlerle zamana meydan okuyan sandıklar, çekmeceler açıldı.

Bayram sabahı, bir çift "Ah!" pencereden dökülmüş, bahçedeki akasyaların, menekşelerin üzerinden süzülüp sokağı boydan boya sarmıştı.

Üç beş yemeni, birkaç çift patik de itina ile paketlenildi. Bu yıl da misafirlerini hediye-siz koymayacaklarına sevin-diler. Ancak minik konukları için ne yapacaklardı? Salon-daki biblolar, büfedeki süsler imdada yetişti. Huzurla hazırlıklarını tamamladılar. Bir bayramı daha karşılayacak olmanın tarifsiz mutluluğuna sarıp sarmalandılar. Son birkaç günde göz açıp kapayıncaya kadar geçti. Canan Hanım'ın köşedeki börekçiye verdiği siparişler mutfaktaki yerini aldı. Haftada bir temizliğe gelen kadın, arife gününden evi çiçek gibi yaptı. Bu yıl da oruçlarını tutabilmenin iç huzuruyla son iftarlarını baş başa ettiler. Ramazanı, bahçede, ıtırılı bir akşamüstü kırk yıllık dostlarını uğurlar gibi uğurladılar.

Bayram sabahı, bir çift "Ah!" pencereden dökülmüş, bahçedeki akasyaların, menekşelerin üzerinden süzülüp sokağı boydan boya sarmıştı. Komşular çıkıp gelmiş, vefat haberini alan gözyaşlarını oracıkta koyuvermişti. Çok geçmeden Kemal Bey'in cansız bedeni ambulansa taşındı. Canan Hanım, bir köşede içli içli ağlıyordu. Eve girenleri kederli bir manzara karşıladı, misafirler için hazırlanan hediyeler her zamanki yerindeydi, Güleşan yetim kaldığını anlamış olacak boynunu bükmüş, küstüm çiçeği bütün yapraklarını büzüp köşesine çekilmişti. Radyodan bir bayram ilahisinin nağmeleri duyuluyordu. "Can bula cananını bayram o bayram ola, kul bula sultanını bayram o bayram ola..."

Çocuk kalbine işlenen nakış: şükür

HATİCE KÜBRA TONGAR
Aile Danışmanı/Yazar

Günümüz çağı ister teknoloji, ister milenyum, ister altın çağ olarak adlandırılınsın; tüm bu tanımların kesişim noktası "tüketim". Büyük küçük demeden hepimiz; zamanı, parayı, bilgiyi, ilişkileri, doğayı hızlıca tüketiyoruz. Tüketim çarkı içerisinde oradan oraya savrulup duruyoruz.

Konu çocuklarımız olunca da durum böyle ne yazık ki... Hafta sonları "Havalar soğudu, dışarıda çocuklar hasta olur, bir AVM'ye gidelim bari." diye başlayan cümleler, çoğunlukla yavrularımızın tutturması sonucu oyuncakçılarda nihayet buluyor. "Almaya-çağım." denilenler alınıyor, konulan sınırlar kaldırılıyor, gereksiz tükettikçe içimizde can bulan "haz canavarı" biraz daha büyüyor. Üstelik bu durum-

dan ebeveynler memnun olmadığı gibi, yeni aldığı oyuncakını henüz açmadan bir diğeri için gözyaşı dökken çocuklar da çoğunlukla mutlu olmuyor. İşte bütün bu kısır döngülerin uçsuz bucaksız çimlerinde koşuşurken fark etmeden ezip geçtiğimiz bir kavram var: "Şükür" Şükür; Yüce Mevla'nın Kur'an-ı Kerim'de defaten sorduğu "Hâlâ şükretmeyecekler mi?" (Yasin, 36/34.) sorusunun bizi çağırdığı yaşam tarzının adıdır aslında. Fark etmeyi, minnet duymayı, değerini bilmeyi, yetinmeyi, infak etmeyi, Allah'a duyulan muhabbeti arttıran bir manadır bu. Çocuklarımızın yaratılıştan sahip olduğu "haz merkezli yönelim"i dengelemek ve hazzın kaynağını maddeden çıkarıp manaya yöneltmek için her yaş çocuğuna öğretmemiz gereken bir hakikattir.

ŞÜKÜR REÇETESİ

Ebeveynler çocuklar için birer rol modelidir. Giyim kuşamlarından söz ve fiillerine varıncaya kadar çocuk için birer öğrenme kanalıdır. Dolayısıyla anne babanın yaşamı

içerisinde şükür ve kanaat gibi erdemler ne kadar yer tutuyorsa çocuğun dünyasında da o derece ehemmiyet kazanacaktır. Yiyeceğin şükürü, israftan kaçınmak ve sofr-

AZI KARAR ÇOĞU ZARAR

Bizlerin çocukluğu -bırakın bu kadar çeşit oyuncak olmasını- meyvelerden muzun bile lüks sayıldığı yokluk yıllarıydı. Bugün çocuklarımızın sahip olabildiği birçok şey zaten yoktu. Eğer varsa, muhakkak bizden büyük bir akrabamızdan bize kalmıştı ve bizden sonra da kendimizden küçüklere devrolacaktı. Bu yüzden hoyrat kullanılmaz, değeri bilinirdi. Bugünün çocukları "Kırılırsa yenisini alırız." mantığıyla, varlığın imtihan olma hâlini yaşıyorlar. Bu nedenle ellerindeki değerlerin farkında bile olamadan -yani şükürünü yaşayamadan- har vurup harman savurabiliyorlar. Bu noktada biz yetişkinlere düşen görev, "istek" değil "ihtiyaç" odaklı hareket etmektir. Çocuğum cep telefonu istiyor olabilir ve hatta tüm arkadaşlarının telefonu olabilir. Lakin bir telefonunun olması onun gerçekten ihtiyacı mı? Eğer ona ulaşmam için bir telefon gerekiyorsa bu telefon akıllı bir telefon mu olmalı? Yoksa sadece arama özelliği olan basit bir model de bu ihtiyacını giderir mi? Bu gibi yöntemlerle ihtiyacı aşan tüketimin önüne geçmeye çalışmalıyız. Böylece elindekine şükretme ve bir şeye ulaşabilmek için dua etme, gayret gösterme bilincini evlatlarımıza kazandırmış oluruz.

Günümüzde ebeveynler çocuklarını imkânları ölçüsünde, eksiksiz yetiştirmeye çalışırken aslında onları büyük bir yoksunluğun içinde de bırakıyorlar. Hızlı ve kolay yoldan isteğine ulaşan çocuğun elinden onu manevi açıdan besleyecek "özlem" duygusu çekip alınıyor. Artık çocuklar herhangi bir şey için özlem duymadan, gayret göstermeden arzusuna kavuşuyor. Üstelik sadece özlem mi? Kolay ulaşılanın kıymeti de ve maalesef şükürü de olmuyor. Sabır da kaybolan duygular arasına karışıyor.

Anne babaların bu tavırlarının altında yatan başlıca sebebin, kendi çocukluklarını tamir etme çabasının olduğunu görmekteyiz. "Ben yoksulluk çektim, o çekmesin.", "Benim şuyum olmadı, evladımın olsun.", "Arkadaşlarından eksik kalmasın." gibi düşüncelerle aileler kendilerini çocukları üzerinden gerçekleştirme çalışıyorlar. Bu durumun çocukların ruhlarını oburlaştırdığı akıldan çıkarılmamalıdır. Maddi ve manevi açıdan doyumsuz ve elinde olanın kıymetini bilmeyen bir nesil yetişmesine sebep olmak istemiyorsak, çocuğumuzun asli ihtiyaçlarını belirlerken dikkatli olmalı ve israftan kaçınmalıyız.

mızı ihtiyaç sahipleriyle paylaşmaktır. Zamanın şükürü, vakti mümbit kullanarak beyhude meşgalelerle onu gereksiz yere harcamamaktır.

Kâinatın şükürü, çevreyi emanet bilmek, ona zarar verecek her türlü tutumdan kaçınmaktır. Bedenin şükürü, onu kötü alışkanlıktan ko-

ruyup sağlığınıza dikkat etmektir. Eşyanın şükürü, elimizdeki kıymetini bilmek ve onu hor kullanmaktır.

ABDULLAH ŞENCAN
Psikolojik Danışman

KARDEŞ KISKANÇLIĞI

Kardeş kıskançlığı küçük yaşlarda kendini daha çok fark ettirse de ilerleyen yaşlarda bastırılmayan kıskançlık duyguları olarak kendini göstermektedir.

Doğal bir duygu olan kıskançlık, sevilen kişinin bir başkasıyla paylaşamamasından ve temelde güvensizlikten kaynaklanır. Çocuk terbiyesinde izlenen yanlış metotlar, çocukların iç dünyalarını ve aile içindeki konumlarını dikkate almaya- rak yapılan davranışlar, gayet doğal ve insani bir duygu olan kıskançlık hissini tahrik etmekte ve körüklemektedir.

Çocuklardaki davranış problemlerinin ilgi, sevgi ve disiplin dengesinin ayarlanamamasından kaynaklandığı bütün ebeveynler tarafından fark edilmelidir. Çocuğun gelişiminde etkisi olan anne

baba, veli, öğretmen, bakıcı vs. olarak sebep olduğumuz problemlerin çözümünü çocukta aramak oldukça adalsiz bir yöntemdir.

Kardeş kıskançlığı küçük yaşlarda kendini daha çok fark ettirse de ilerleyen yaşlarda bastırılmayan kıskançlık duyguları olarak kendini göstermektedir. Kıskanma belirtileri; öfke, nefret ve intikam alma gibi duyguların yanı sıra altını ıslatma, parmak emme gibi davranışlarla önceki gelişim evresine gerileme şeklinde görülebilir. Evden ayrılmayı reddetmeyle birlikte baş ağrısı, mide bulantısı gibi psikosomatik belirtiler; huzursuzluk, istek-

sizlik ve diğer stres belirtileri sık sık gözlenebilir.

Çocuklardaki davranış problemlerinin belki de en başında yer alan kardeş kıskançlığı için, anne baba genel olarak diğer çocuk dünyaya geldikten sonra çözüm arayışına girse de bu süreç yeni bir çocuk dünyaya getirmeye karar verildiği andan itibaren başlamalıdır. Diğer kardeşin dünyaya geleceği haberi bile tahtın sallanmaya başladığı duygu ve düşüncesini ortaya çıkaracaktır. Kardeşi doğmadan önce çocuğa, anlayabileceği bir dille, aileye yeni bir üyenin katılacağı anlatılmalıdır.

Doğumdan sonraki süreçte de anne baba kendi arala-

rında iş bölümü yapmalı, anne yeni bebekle ilgilenirken baba diğer çocukla ilgilenmelidir. Bu durum ilgi ve sevgi anlamında tahtına göz dikildiğini düşünen diğer çocuğun kıskanma duygusunu kontrol edebilmesinde oldukça etkili olacaktır.

Kıskanan çocukla mümkün olduğunca nitelikli zaman geçirmeye çalışılmalıdır. Nitelikli zamandan kastımız, çocuklara ihtiyaç duydukları ilgi ve sevgiyi verebilmektir.

Ayrıca aşırı ilgi, sevgi ve gevşek disiplin ile yetiştirilen çocuklarda kardeş kıskançlığı oldukça kronik hâlde hissedilir. Bu durumda yakınlarımıza yalnızca bebekle ilgilenmemelerini, büyük çocuğa da alışık olduğu tarzda ilgi ve sevgi göstermelerini söylemek ve ara sıra da hatırlatmak gerekebilir.

Bebeğe sürekli "bebek" demek yerine doğrudan adını söylemeye başlamak da kıskançlığın dozajını azaltma konusunda etkili bir yöntemdir. Ayrıca küçük çocuğun altı temizlenirken ya da maması yedirilirken abisi ya da ablasına, küçükken ona da bu şekilde davranıldığı; kardeşi büyüyüp kendi ihtiyaçlarını görebilecek hâle gelinceye kadar yardımcı olunması gerektiği uygun bir dille ara sıra hatırlatılmalıdır.

Özellikle küçük yaşlarda ve aralarındaki yaş farkı az olan çocukları yalnız bırakmamak gereklidir. Çocuklar sizin yanınızda sevgi duygusunu gösterirken kardeşiyle yalnız kaldığında kıskançlık duygusu

Çocuk terbiyesinde en can alıcı nokta adalet duygusudur. Eğer çocuk herhangi bir sebeple anne babasının kendisine adil davranmadığı hissine kapılırsa bu durum güven bunalımıyla sonuçlanır.

sundan kaynaklı şiddet içeren davranışlar sergileyebilir. Bebeğe zarar vermesine izin verilmeyeceği kesin bir dille anlatılmalıdır. Fakat aşırı kaygı içeren tavırlarla çocuğu bebekten uzaklaştırmaya çalışmamak gerekir.

Çocuk terbiyesinde en can alıcı nokta adalet duygusudur. Eğer çocuk herhangi bir sebeple anne babasının kendisine adil davranmadığı hissine kapılırsa bu durum güven bunalımıyla sonuçlanır. Adaletsizlik güvensizliği, güvensizlik kıskançlığı tetikler.

Çocuklara yönelik adil olmayan davranışlar, çocuklar arasındaki statü kaybına da neden olmaktadır. Statü kaybı ise kıskançlığı körükleyen en önemli sebeplerden biridir. Örneğin, yaşça büyük olan çocuğun büyük olma statüsüne dikkat edilmeden her bir çocuğa eşit davranacağım mantığı, büyük çocuk için statü kaybına yol açacağından kıskançlık duygusunu

harekete geçirebilir. Böylesi durumlarda, anne babanın yapacağı şey, büyük kardeşin daha önceden sahip olduğu statünün kaybolmadığını ve hatta abi/abla olmakla evde daha da önemli bir pozisyona geldiğini ona hissettirmektir. Kardeşler arasında kıskançlık hissedildiğinde onları birbirinden uzaklaştırmak yerine yakınlaştıracak ortamlar oluşturulabilir. Büyük çocuğa kardeşiyle ilgili görev ve sorumluluklar verilebilir. Fakat verilen sorumlulukların çocuğun seviyesine uygun olmasına özen gösterilmelidir.

Sonuç olarak en güzel çözüm; problemler oluşmadan önce önlem almak, bunun için gerekli çalışmalar önceden yapmaktır. Bir diğer husus da çocuk dünyaya getirecek ebeveynlerin kendilerini çocuk gelişimi konularında eğitmeleridir. Problem oluştuktan sonraki çözüm ise sıkıntıları azaltmak için bir uzmandan yardım almaktır.

Bir garip yol arkadaşı

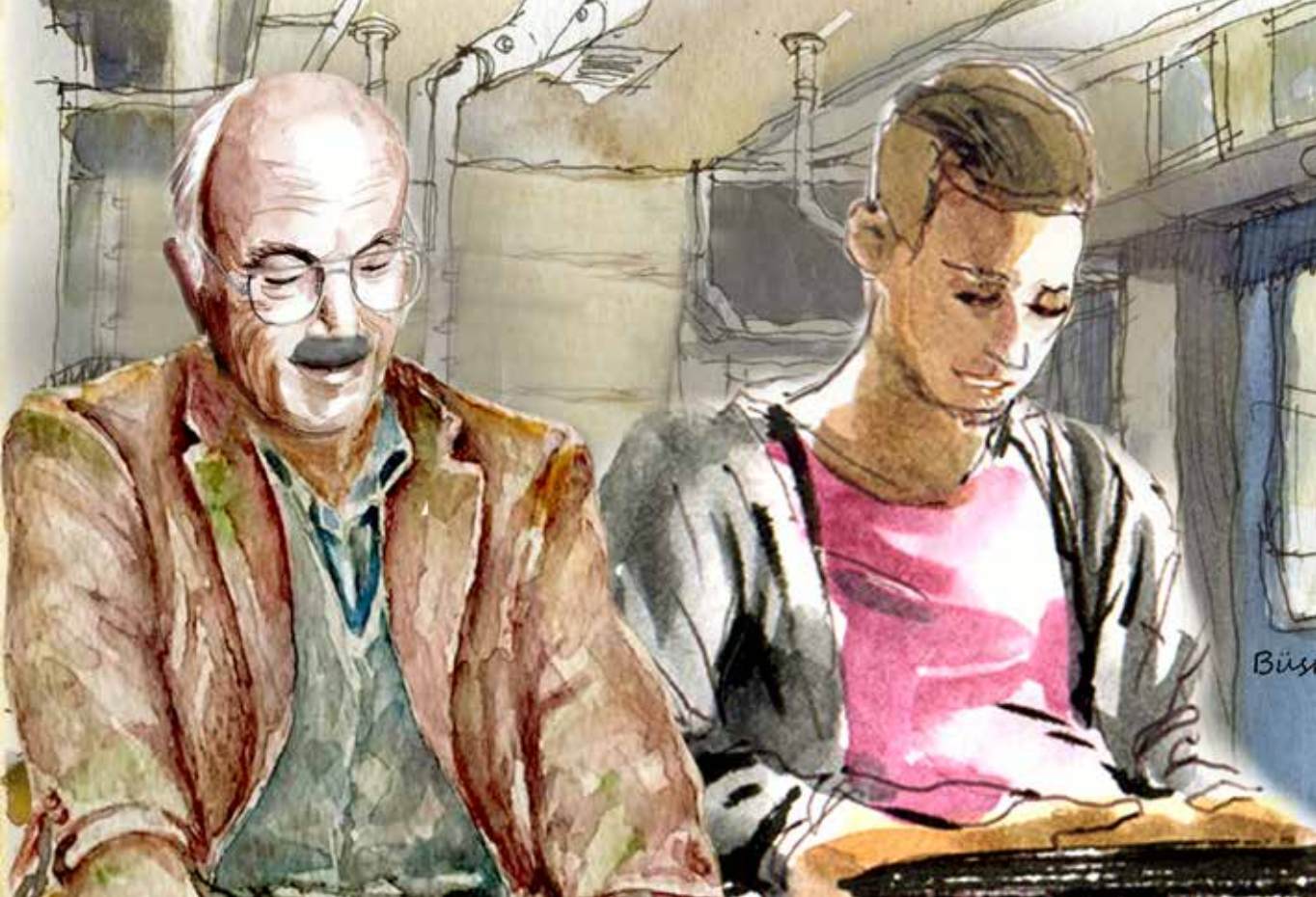
DR. HAFSA FİDAN VİDİNLİ

istanbul'dan Ankara'ya dönüş biletimi aldım. Otobüsün kalkış saatine daha vakit vardı. Terminalde bir çay içip koltuğuma yerleşeyim istedim. Ne yalan söyleyeyim ben İstanbul'un en çok Ankara'ya dönüşünü severim. Deniz kokusundan sıyrılıp kendi toprağımın çorak kokusuna koşmak hoşuma gider. Toprak başka türlü çekiyor işte herkesi kendi memleketine...

Küçük bavulumu şoför muavinine verdim. Elimde tuttuğum evrak çantamla koltuk sıramı buldum. Pencere kenarı hep tercihimdir. Ankara'ya kaç kilometre kaldığını sık sık kontrol etmeliyim. Uzun boylu, zayıf, kumral, kibar görünümlü, öğrenci olduğunu tahmin ettiğim bir genç yanımdaki koltuk numara-

sına baktı. Ardından gözlerini bana kaydırды. Bir baş hareketi ve hafif bir gülümseme eşliğinde yan koltuğa oturdu. "Merhabalar evladım." dedim. "Merhaba amca." dedi yine gülümseyerek. Gençleri bir ayrı severim. Ne de olsa bizden sıra geçmekte, memleketim onlara emanet...

Tam bir iki laflayalım diye söz açacaktım ki cebinden telefonunu çıkardı. Bir süre bekledim. Otobüs hareket edene kadar telefonu oyalandı. Telefonu cebine atınca söze başlayacaktım ki bilgisayarını açtı. Her yerde internete bağlanmayı sağlayan aletten taktı bilgisayarına. Neydi adı şimdi unuttum. Anladım ki bu genç de bizim oğlan gibi hep internette. Ben diyeyim iki saat siz deyin üç saat bilgisayarıyla

vakit geçirdi. Dinlenme tesisinde mola verilince dayanamadım: "Yoruldu evladım. Yol boyunca hep bilgisayar hep bilgisayar. Gel bir çay içelim." dedim. "Sağ ol ama işim var amca, kusura bakma." dedi. Eh işte, insan yaşlanınca gücü çenesine vurmuş. Benim gibi çene çalacak birini arayacak değil ya genç. Elbette meşgul olacak.

Mola yerinde açık hava mekânda duran sandalyelerden birine oturdum. Çayın yanında simit de atıştırdıktan sonra tekrar otobüse bindim. Etrafa bakındım, gençten eser yoktu. Otobüs tam hareket edecekti ki "Aman şoför bey oğlum! Yanımda bir delikanlı oturuyordu, o gelmedi, bekleyiverelim iki dakika." dedim. "Tamam, bey amca, karşıdan koşarak geliyor, gördüm onu." dedi şoför. Genç, nefes nefese bindi otobüse. Bu sefer o bilgisayarını açmadan ben lafı açayım istedim. "Ah evladım! Ne işin vardı on beş dakikada halledilemeyecek? Neredeyse otobüsü kaçıracaktın!" dedim. Delikanlı bir iki nefes daha alıp verdikten sonra "Öğle namazını eda ettim. Abdesti-

mi tazeleyeyim derken biraz oyalandım galiba." dedi.

Ne yalan söyleyeyim, bu genç yaşta böyle vaktine titiz bir delikanlıyı tanımak çok hoşuma gitti. "Maşallah evladım, hiç kaçırmıyorsun galiba vakitlerini." dedim. Bir de ekledim: "Ben seni öyle bir cep telefonu bir internette görünce, vaktini hep heba ediyor bu gençler diye düşünmüştüm." Delikanlı, ilk gördüğüm zamanki sakinliğine dönmüş hâlde ve gülümsemesini yüzüne takındıktan sonra konuşmaya başladı:

- Mesaj atarak anneme otobüse biniş saatimi bildirdim. Beni karşılamaya gelecekler. Bilgisayarda da üniversite bitirme tezimi hazırlıyorum. İnternetten kendi alanımda yapılmış izinli tezleri indirerek okuyorum. Bu alanda yeni çıkmış kitap var mı diye de araştırdım. Birkaç tanesini internetten sipariş ettim. Babama biraz masraf olacak ama ne yapalım. Çoğu babalar gibi "üç kâğıt" istiyor o da benden.

- Aman evladım. O nasıl bir söz! Sen akıllı bir çocuğa benziyorsun. Üçkâğıtla ne işin olur?

- Öyle değil amca. "Diploma, tezkere, cüzdan" istiyor benim babam da diğer babalar gibi. Zaten babalar oğullarından başka ne ister ki.

Diploma, tezkere, cüzdan... Evlilik cüzdanı olsa gerek sonucusu. Şapkam yok ama olsaydı çıkarırdım çocuğun lafları karşısında. Sormadan edemedim, "Senin memleket de Ankara mı evladım?"

- Baba tarafından Ankaralıyım, anne tarafım Bursalı ama Bulgaristan göçmeni imiş dedelerim. Çocukluğum İzmir'de geçti. Babam emekli olunca, doğduğu topraklara yerleşmek istemiş.

- Ya işte evladım. Toprak çekiyor değil mi insanı?

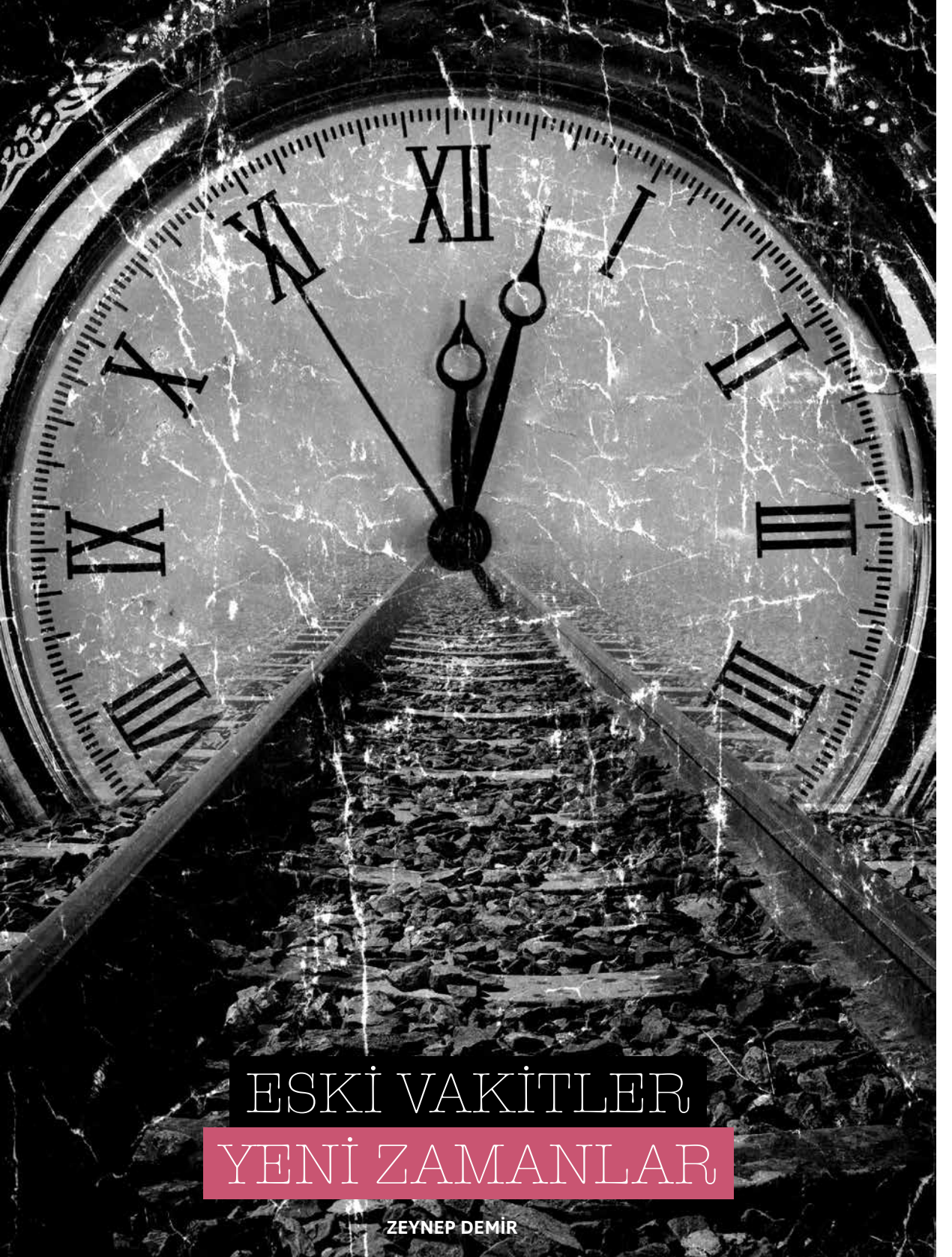
- Toprak insanı çekmez, insan toprağa böyle bir anlam yüklemiş diye düşünüyorum. "O nasıl oluyor evladım?" diye sordum şaşkınlık içinde.

- Hepimiz topraktan geldik, üzerinde yaşıyoruz ve altına gömüleceğiz nasılsa. Yani aslında toprak bizim biz de toprağınız. Ayırmaya gerek var mı? Toprak çekmesi dediğiniz toprağın değil de üzerinde yeşerttiğimiz duyguların bizi çekmesi galiba...

"Maşallah!" dedim yine çocuğa, bu sefer gözlerine baka baka. Bir de omzuna elimi koyup "Sen bunları nereden öğreniyorsun evladım, internetten mi?" diye sordum. Ne dese beğenirsiniz:

- Hayır, amca, toprağımdan...

ESKİ VAKİTLER
YENİ ZAMANLAR

ZEYNEP DEMİR

Bir vardı bir yoktu. Çok vardı hiç yoktu. Eski insanların ömürleri kısa hayatları uzun olurdu. İnanmazsanız zeytin ağacına sorun. Şimdi öyle mi, ömürlerimiz uzun ve ne kadar kısa hayatlarımız. Göz açıp kapayınca kadar geçip gidiyor zaman. Saatlerimizin zembereği boşalmış, vakit hep çok geç. Gece ile gündüzü karıştırıyor, yine de yetiremiyoruz zamanı.

Sahi neydi zaman? Gerçek mi, vehim mi? Araz mı? Cevher mi?

Düşünce tarihi önce zamanın varlığını diline doladı. Ezelî olduğunu savunanlar da oldu, varlığın ölçüsüdür diyenler de. Gerçekliğine inananlar da bir vehimden ibaret görenler de...

Varlığı apaçık olandı zaman. Hakikatine vâkıf olmak ise zordu. Bu sebeple ki insan zihninin sınırlarını zorlayan kadim konular arasında yer buldu kendine. İnsan sadece ölçüp biçmek değil, anlamak da istedi zamanı, Yaradan'ın yemin ettiği vakti.

İnsan; gün ve geceyi, hafta ve ayı bilse de, seneleri bir bir saysa da, zihninde üç mefhum vardır zamana dair. Dün, bugün ve yarın. Dün geçmiştir, yarın ise muamma. İnsanın elinde olan yaşadığı andır. İşte bu yüzden irfan ehli her şeyden önce anı yaşamaya, vaktin oğlu olmaya, zamanı kendimize ait kıldığımız doğrultuda zamana ait olmaya davet eder. Geçmiş ve geleceği şimdiye

sıkı sıkıya bağlar, insanı içinde bulunduğu zamanda yaşamaya, onu değerli kılmaya çağırır.

Yaradan, Kur'an-ı Kerim'de asra, gün ve geceye, kuşluk vaktine yemin ederek bizleri zaman konusunda düşünmeye sevk eder.

"Yemin olsun, kuşluk vaktine. Kararıp sakinleştiği zaman geceye..." (Duhâ, 93/1-2).

Kur'an'da geçmiş zaman da gelecek zaman da ana bağlanmış, onun etki alanına dâhil edilmiştir. Döngüsel ya da

Kent yaşamı geceyi ve gündüzü birbirinden ayıran amilleri bir bir sildi yaşamın içinden. Gece ile gündüzün kirliliği bir su gibi iki bardağın arasında gidip geldiği günler yok artık.

sarmal zaman anlayışları, boyutlar, kuantum... Her biri insan zaman ilişkisinin, insanın zaman ile olan didişmelerinin meyveleridir. Fiziksel kronolojik bir zaman içinde geçmiş ve geleceği konumlandırarak insan bugünün kıymetini anlayacaktır.

Hızın baş döndürdüğü modern çağda insan; geçmişin hesabını tutmak, geleceğe dair planlar yapmak için zamanı takvimlere çengellerle tutturmaya çalışır. Onu böler, böldükçe çoğalacağı yanılgısına kapılır. Yine de yetinemez ve yetiremez zamanı.

Kent yaşamı geceyi ve gündüzü birbirinden ayıran amilleri bir bir sildi yaşamın içinden. Gece ile gündüzün kirliliği bir su gibi iki bardağın arasında gidip geldiği günler yok artık. Gece, göğün kandillerini tüllendiren ışıklarla bezeli. İnsan, hırsın ve arzunun taşlarından örülü yolda durmaksızın koşuyor. Yarınlar, yapılması gereken elzem işlerle dolup taşmakta.

Tuiavii'nin söylediği gibi:

"Papalagi'nin hiç zamanı yok..."

Güneşin doğuşuyla batışı arasında kullanmadığı hiçbir zaman kalmasa yine de yetmez Papalagi'ye."

Hâlbuki zaman, içinde bulunduğumuz an ile sınırlı bir mefhumdan öte nedir? Zamanın izafiliği sadece kozmolojinin cephesinden ifade edilmez. İnsan, doğası gereği de kendi ördüğü cephelerle zamanı ve mekânı genişleten veya sıkış-

tıran psikolojik etkenlere de açıktır. Hangi saat ölçebilir, hastane kapısında bekleyen bir hasta yakını için zamanı.

Hangi takvim, günleri hakkıyla sayıp rafa kaldırabilir. İşte bu yüzden kimi zaman saniyeler geçmek bilmezken kimi zaman fark edilmeden günler hatta yıllar düne karışır.

Vakit, insanın sermayesidir. Doğru işlendiğinde mümbit bir toprak gibi cömertçe bereketini sunar. Müsrifçe harcandığında ise kişiyi hüsrana sürükler. Kur'an-ı Kerim'de, asra yemin edilmekte; iman eden, salih amel işleyen, birbirine hakkı ve sabrı tavsiye edenler dışında insanın ziyanda olduğu söylenmektedir. Muhammed Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili'nde Asr suresinin tefsirinde felsefecilerin ve kelamcılarının zaman mefhumu üzerine söylediklerini de üstü kapalı bir şe-

kilde eleştirerek şu dörtlüğü dillendirir:

"Mâzî hayal, manzarı âtî henüz adem,
Hal oynatır şuurumu bilmem nedir bu dem?
Bir an imiş meâli kitâbı vücudumun
Ömrüm şu gamgüârim olan satrı mürtesem"

*(Geçmiş bir hayal, geleceğin ise henüz manzarası yok
Şuurumu oynatan şimdiki zamandır, nedir bu an onu bilmem
Vücut kitabımın anlamı bir anmış
Ömrüm ise şu keder ortağım olan yazılmış bir satırdan ibaretmiş)*

İnsan aslında hep bir iş ya da oluş üzeredir. İnsana düşen görev, bu iş ve oluş hâlini her dem verimli kılabilmektir. Hakkı verilmeyen vakit bile aslında eli boş geçip gitmez,

İçinde bulunduğumuz asır, insanı âdetâ altı vecihten kuşatıp faniliği görünmezlik pelerinlerinin ardına saklayarak bireyi sonsuz, sınırsız ihtiyaçlar ile tutsak etmeye yeltenir.

ellerimiz arasından kayıp giderken ömrümüzden kopardığı parçaları da eteğinde götürür.

Hz. Peygamber (s.a.s) de vaktin ehemmiyetine işaret etmiş, insanların onu değerlendirme konusunda yanlıgıya düştüklerini vurgulamıştır.

"İki nimet vardır ki insanların çoğu (onları değerlendirme hususunda) aldanmıştır: Sağlık ve boş zaman." (Buhârî, Rikâk, 1.)

Vakte değer veren de değer katan da aslında insandır ve insan, zamanı kendi öncülleriyle biçimlendirir, yaşayışıyla yorumlar. Şimdilerde terk edilmiş, muvakkithanelere bırakılmış olsa da bir zamanlar sahiplerini zamandan takribi olarak haberdar eden ezanî saatler belli bir hayat tarzının ürünüdürler.

Ahmet Haşim'in de dediği gibi "Müslüman gününün başlangıcını şafağın parıltıları ve nihayetini akşamın ziyaları tayin eder. Madenden sağlam kapaklar altında saklı tutulan eski masum satatlerin yelkovanları yorgun böcek ayakları tarzında, güneşin sema üzerindeki hareketiyle az çok ilgili bir hesaba uyarak, minenin rakamları üzerinde yürürler ve sahiplerini, zamandan aşağı yukarı bir sıhhatle, haberdar ederlerdi."

Müezzinlerin seherlerde okuduğu ezanlar ile başlar Müslüman saati. Vakit kapımızı çalmış, kendini hatırlatmıştır, o vakit sabah namazı vaktidir. Uykunun tatlı örtüsünü aralayanlar için bütün bereketini kuşanır seher vakti. Ruhi ve bedenî sıhhatin membaini sunar, onu karşılayanlara. Neşe ve ümidin başlangıcı olur. Ardından günlük koşuşturmalar, telaşlar başlar. Âdemoğlu rızkının peşine düşer, meşguliyetlere dalar.

Zeval vakti bir kez daha yenilenmenin, gün ortasında şöyle bir durup düşünmenin, Yaradan ile buluşup şükretmenin, hayatın orta yerine bir sekte vurmanın, soluklanmanın vaktidir. İkindinin tatlı rehavetinde ve akşamın kızılığında bir kez daha... Sonra gecenin karanlığı perde perde iner, vakit yatsı namazı vakti olur.

Günler uç uca eklenir, müminin bayramı Cuma'ya erişilir. Aylar birbirini kovalar, mevsimler geçer, ramazan hanelere misafir olur. Müslümanın dünyası kutlu vakitler,

mübarek günler ve aylarla örülür. Manevi bir ilkim ile hemhâl olan ramazanda vakit, ince hatlarla birbirinden ayrılır. İmsak ve iftar vakitleri günü, iş ve eylemleri keskin çizgilerle böler. Öyle ki sofralar kurulup iftariyelikler hazırlanır de bütün gün oruç tutmuş bedenler vakit tamam olmadan o nimetlere el uzatmaz. ramazan ayı bu cihetle vakit bilincinin yüksek perdeden idrak edildiği bir aydır.

Yine ramazan ayında itikâfa giren müminler zamanın

Vakit, insanın sermayesidir. Doğru işlendiğinde mümbit bir toprak gibi cömertçe bereketini sunar. Müsriççe harcanıldığında ise kişiyi hüsrana sürükler.

hoyratlığına mukavemet etmekte, sair ömürlerinin mülahazasını yapmaktadırlar. İtikâf, kişinin kalbini ve zihnini dünya meşgalelerinden kurtarması, bütün benliği ile Rabb'ine yönelmesidir. Tene konuk olan can, bedenî ve süflî arzulardan sıyrılarak sadece ibadet ve tefekkür ile meşgul olur. Her günün ömür takviminden düşen bir yaprak gibi yok olup gittiğini mülahaza eder. Bilhassa tefekkür itikâfın mütemmim cüzüdür. Bu yönüyle itikâf yenilenmenin, tazelenmenin kapılarını açar. İnsan hikmet denizinin kıyılarında gezinir. Mizana varmadan yükünü tartar. Anı değerlendirir, dünün muhasebesini yapar, geleceğe dair niyetlerini kuşanır.

Ömür; başlangıcı ve sonu Allah tarafından takdir edilen, tasarrufu ise insanın iradesine bırakılan, külli zamandan cüzi bir parçadır. İçinde bulunduğumuz asır, insanı âdeta altı vecihten kuşatıp faniliği görünmezlik pelerinin ardına saklayarak bireyi sonsuz, sınırsız ihtiyaçlar ile tutsak etmeye yeltenir.

Bu sebeple ki mâsivâyı dışarda bırakarak kişinin kendine yönelmesi, kendi ile karşılaşması önemlidir. İnsan, hakikat yolunu kendi iç dünyasına çıktığı yolculuklarla keşfedecektir. O zaman, sermayesi olan vakti fani olana değil baki olana sarf edecek, bir işi bitirdiğinde hemen diğerine koyulacak, mazinin yası yahut atının hayali ile beyhude zaman geçirmeyip anda yaşayacak, anı değerli kılacaktır.

Bayram... Bir şetaretli zaman

FATMA NUR ÜNLÜ SÜRER

Bizlere o güzel ramazanları, telaşlı sahur sofralarını, sabırla harmanlanmış iftar vakitlerini emanet eden nesle bir borcumuz var şimdi. O da evlatlarımıza güzel anılar bırakmak, onların minik yüreklerinde ramazan muhabbetini mayalamak.

Dosta hitaben yazılmış bir mektup der ki: "Sevgili dost! Yaklaşmakta olan bayramın sevinci en çok kime yakışır bilir misin? Şüphesiz çocuklara... Çocukların gözlerinde nice bayramlar vardı ki yatak uçlarında sabahı bekleyen kurdeleli, kemerli, kırmızı rügan ayak-kabılarda parlayan o bayramlarda saklı kaldı çocukluğum... Bir bayram sabahının tatlı mahmurluğunda Allah'a emanet edilen oruçlar gibi makbul, duru ve münzevi..." Yazılmış mektuplarda okunan bayram güncelerinin

taşıdığı hasret yüklü izlere dokundu dostun parmakları. Yaklaşmakta olan bayramın hazırlıklarıyla demlenen kadınların tatlı telaşlarıyla bayramın rengine boyandı dört bir yan. Biraz mavi, biraz yeşil, çokça beyaz...

Sahi neydi bayramları bayram yapan? Müminlerin kalplerinde oruçla yeşeren filizlerin bayramla dal budak vermesine sebep olan? Bayram... Heyecanı sevinçle bölüşen, üzüntüyü beklemenin telaşına katan, kırgınlıkları afla unutturan, hasreti kavuşmayla taçlandıran anılar silsilesi... Temizlenen evler,

yapılan kırk kat baklavalara, hazin odun ateşinin karşısında oruçlu ağızlarla, sabrın en çetin imtihanının neticesinde pişirilmiş su börekleri... Çocukların sabırsız aceleci isteklerine karışan bayramlık hevesleri... Kalkılan sahurda uykulu gözlerin ferini yakan, kulakların pasını silen manili davulcu nidaları... Evlerin tek tek yanan ışıklarının ardında yaşanan ortak heyecanlar ve sahurun bereketiyle doyurduğumuz kalplerimizdeki itminan duygusu... Sahurun ardından okunan hatm-i şeriflerin kıraatindeki tatlı nağmeler... Kerahet vaktinin çıkıp

güneşin doğmasıyla orucun tatlı rehabetine kapılan bedenlerin üzerlerinde gezinen huzmeler eşliğinde bir parça istirahati... Gün boyu ibadet halkasında dönerek nefsinin tezkiyesiyle meşgul olmayı, mümin kardeşine yardımla daha da anlamlı kılan kulun bekleyişi... Batmakta olan günün habercisi olan kızıl göğün büründüğü renkler... Renk cümbüşünde Hakk'ın sanatını tefekkür ederken batan güneşin ardından iftar eden kişinin haklı sevinci... İftarın ardı sıra selatin camilerde yanan mahyalarda selamlanan mübarek Ramazan... Kılınan teravihlerde salat, selam ve tekbirlerle rahatlayan kalp ve ruhta tutuşan kandiller... Hepsi bayramın öncesinde o kutlu güne erişebilmek adına üzerine düşeni ziyadesiyle yapmaya vazifeli unsurlar...

Başı rahmet, ortası mağfi-ret, sonu ise cehennemden kurtuluş olarak nitelenen bu kutlu ayın her anını fırsat bilen müminler için son günler ayrılığın hasretle mecz olduğu günler olmuştur. Bin aydan daha hayırlı olan selam ve esenlik ile meleklerin semadan yeryüzüne indiği Kadir Gecesi'yle ihya olma gayretiyle tazarru eder kalpler. Bayrama ulaşma dualarıyla ellerin açıldığı gecede tekrar Ramazan'a kavuşma temennileriyle tan yeri ağarana kadar yakarıyla bayrama bir adım daha yaklaşır gönüller. Buruk bir sızının ince ince kanadığı yerden sarılır bayram sevinciyle tüm sızılar.

Evlerde başlayan bayram koşuşturmacasında tamam

Arife günü yapılan kabir ziyaretlerinde ölüm düşüncesinin munisleştiği bir mekân halini alan mezarlıklara yayılır bayramın tadı, kokusu... Mezarlar sulanır, mermer kadehler doldurulur, otlar, rengi belli olmayan kurumuş çiçekler temizlenir...

edilmeye niyetle çıkılan alışveriş torbalarından taşan bereketle donanır evler. Alınan şekerler, lokumlar, kuruyemişler, limon, zeytin, tütün kolonyaları, çekilmiş çifte kavrulmuş kahveler bir bir dolaplarda misafirlere ikram edilmek üzere istiflenir. Çocukları sevindirmek adına evin babası tarafından hazırlanan bozuk para kesesi ves-tiyerde yerini alır.

Arife günü yapılan kabir ziyaretlerinde ölüm düşüncesinin munisleştiği bir mekân hâlini alan mezarlıklara yayılır bayramın tadı, kokusu... Mezarlar sulanır, mermer suluklar doldurulur, otlar, rengi belli olmayan kurumuş

çiçekler temizlenir... Âdeta onca zaman unutulmuşluğun verdiği mahcubiyeti hatırlatırcasına kurumuş çiçeklerin boynundan aşağı süzülen sular gibi batar ikinci güneşi... Akşam, en çok da çocukların heyecanlarına ortak. Âdeta onlarla beraber hazırlanır, onların yatağının yanı başında ütüsü bozulmasın diye bekletilen bayramlıklarına nöbet durur. Ağaran günün güneşi parlar kırmızı pabuçların aynasında.

Sabahın gözleri kamaştıran aydınlığında uyanır tüm kâinat. Bir caminin derinliğinde sıvazlanır müminlerin yürekleri. Bayram sabahına ulaşmanın şükürünü eda edebilmek gayesiyle yürüyen ayak sesleri yankılanır sokaklarda. Bayramlar ki tutulmuş oruçların ardına eklenen sevinç günleri oluverir o anda. Kılınan namazla eda edilen oruçlar selamlanır. Bu mübarek güne ulaşmanın hazzı musafaha olur, sınıksız kenetlenir avuçlarda. Güngörmüş, yaş almış dedelerin ellerine sarılan gençlerde hayat bulur bayram. Kurulan sofralarda bir araya gelen ailelerin sohbetinde perçinlenir muhabbetler. Mehmet Akif Ersoy'un da şiirinde ifade ettiği gibi:

Âfâk bütün hande, cihan başka cihandır;
Bayram ne kadar hoş, ne şeta-retli zamandır!

satırlarındaki bayramların tadıyla cevelan eder tüm mah-lukat. Ve kişi bir ana duası, bir dost vedası olarak bayramın anılar zincirinde en müstes-na yerini çoktan aldığını fark eder.

H iç tanımadığım iki çocuğun, yine hiç tanımadığım annelerine üzü- lüyorum bu akşam. Tanıma- mak, üzülmeye engel değil, bunu biliyorum. Gerçi bil- diklerim oldukça az, bilme- diklerimin yanında. Sadece hikâyelerinden haberdarım, bir de eski fotoğraflardan yüzlerine aşına... Bir anne, iki çocuk... Çocuklarda iğreti bir gülümseyiş; gözleri pırıl pırıl, yüzleri ay parçası âdeta. Ma- sumiyet, temelli bir ikamete meyletmiş bakışlarında.

Peki ya kadın? Anne? O, mahcup! Ne yapacağına henüz karar verememekle, "Güçlü görünmeliyim" telaşını bir birine karıştırmış bakış- lar... Biraz küskün, biraz yor- gun, biraz kırgın ama çokça perişan görünüyor. Hiç tanı- madığım iki çocuğun, yine hiç tanımadığım anneleri...

Uykularımı ve aynı zamanda keyfimi kaçırıyor fotoğrafta- ki bakışlar. Nerede bu kadın şimdi? Ne yapıyor? Perişan- lığını nerede yaşıyor? Bem- beyaz yüzünü çepeçevre kuşatan dalgalı saçları ve biri daima yukarıda duran kavisli kaşları hâlâ aynı mı? Kız sa- ğında, oğlansa sol kolunun altında. Ufak tefek cüssesine rağmen, bir kartal gibi açmış kanatlarını. Kadın çaresiz, kadın tedirgin, kadın mut- suz... Her hâliinden belli, terk edilmişliğin mahzunluğu.

Kadın biliyor, ama çocuklar haberdar mı muamma. Enin- de sonunda öğrenecekler nasıl olsa diye, söyledi belki de kadın. Verdi acı haberi çoktan! Anlattı uzun uzun ya da oldukça kısa. Tek keli-

Kalanların öyküsü

GÜLŞEN ÜNÜVAR

meyle kestirip attı belki; "Git- ti!" Soru sormalarına bile fir- sat vermeden, alelacele dile getirdi yaşadıkları ve bundan sonra da hep yaşayacakları mahrumiyeti... Nereye ka- dar saklayacaktı ki? Nereye kadar sürecekti, sözüm ona mutlu aile pozları?

Hiç tanımadığım iki çocuk ve yine hiç tanımadığım anne- leri için endişeleniyorum; bu gece ne yapacaklar? Sabahı nasıl edecekler? Nasıl geç- cek bu yara? Öylece, aleni aleni ağlayacaklar mı birbir- lerine sarılıp, yoksa her biri bir köşeye çekilip, birbirle- rinden gizleyerek mi yaşaya- caklar acılarını? Kolay olma- yacak biliyorum! Babalarını

Hiç tanımadı- ğım iki çocu- ğun, yine hiç tanımadığım annelerine üzü- lüyorum... Bana da zor olacak bu gece! Bir kadın ve iki çocuğa reva görülen yaşam, beni de rahat- sız edecekti fazlasıyla.

temelli kaybetmiş sayacakları ilk gece bu! "Allah analı babalı büyütsün" temenni- sindeki "baba" figürü olma- dan büyüyecekleri hayatın ilk gecesi! Bundan böyle hiç- bir şeyin aynı olmayacağını idrak etmeye başlayacakları tarihin başlangıcı... Zor ola- cak... Zor geçecek belli ki...

Üzülüyorum! Yüreğim bur- kuluyor istemsizce. Şahit- lik etmek ne acı; bir yuva dağılırken, fotoğraflardan takip etmek manzarayı. Hiç tanımadıkları, bilmedikleri, varlığından bile haberdar olmadıkları birisi tarafından düşünöldüklerini biliyorlar mıydı acaba? Sanmam! Ne- reden bilsinler... Kanatsız

kalmış iki kuş, üzülmünün ne demek olduğunu bile bilemeyecek yaşlılar henüz. Terk edilmişliği, yalnızlığı ve babasızlığı anlamlandıramayacak kadar tecrübesizler. Hayatın tüm yükünün omuzlarının hemen kıyısında beklediğini fark bile edemeyecek saflıktalar henüz.

Ya anneleri?

Anneleri çaresiz! Bundan eminim. Kanatlarını açmış, kollamakta onları. Ama ne fayda! Kanatsız iki kuşa, kanat olabilir miydi bir ana? Evet, belki bir yere kadar. Ama gün gelip de eksikliklerini hissetmeyecekler miydi bu iki yavru? "Nerede?"

"Neden?" "Kim?" sorularını sormayacaklar mıydı annelerine? "Neden biz?" demeyecekler miydi, suçlarcasına? Diyeceklerdi elbette. Hele bir akılları başlarına gelsin, hele bir çıksınlar annelerinin kanatları altından, işte o zaman bir tokat gibi çarpacaktı çaresizlik yüzlerine. İşte o zaman gözleri kadar, gönülleri de arayacaktı babalarını. Cevapsız kalan onca soruya tekrar cevap aramaya girişeceklerdi canhıraş. Alınan hediyeler, çıkılan tatiller, akraba ziyaretleri, okul aktiviteleri bir yere kadar oyalayacaktı onları. Bir yere kadar hafif sıyrıklarla atlatılacaktı bu süreç. Ya sonra? Sonrası

Kademe kademe mi gelirdi ayrılık? Alıştırma alıştırma mı kalınırdı babasız? Sessiz sedasız mı giderdi seven sevdiğinden? Yeni bir hayat kurma hevesi, yok mu sayardı tüm yaşanmışlıkları? Böyle mi aramalıydı mutluluğu insanoğlu? Ya da böyle mi bulunuyordu hayatın anlamı?

hayal kırıklığı... Soğudukça daha çok acı verecekti bu yara. Soğudukça farkına varıyordu insan; yaraların sadece kabuk bağladığını, asla iyileşmediğini.

Peki babaları? O neresindeydi bu öykünün? Tam da ortasındaydı aslında. Tam da merkezinde... İsmi var, cismi yok! O hiç yoktu fotoğraflarda. Sanki hiç olmamış, yaşamamıştı böyle birisi. Ta en baştan meyilliymişçesine gitmeye, hazırlık yapmıştı âdeti. Fotoğraflardan çekmişti kendini önce, sonra onların hayatından. Kademe kademe mi gelirdi ayrılık? Alıştırma alıştırma mı kalınırdı babasız? Sessiz sedasız mı giderdi seven sevdiğinden? Yeni bir hayat kurma hevesi, yok mu sayardı tüm yaşanmışlıkları? Böyle mi aramalıydı mutluluğu insanoğlu? Ya da böyle mi bulunuyordu hayatın anlamı?

Hiç tanımadığım iki çocuğun, yine hiç tanımadığım annelerine üzülyorum... Bana da zor olacak bu gece! Bir kadın ve iki çocuğa reva görülen beni de rahatsız edecekti fazlasıyla. Ağlamaları güçlü bir ihtimal olan iki çocuk ve bir annenin gözyaşlarına karşı çaresizce bir telaştı benimkisi. Sevgisizlikten ve ilgisizlikten kıvranarak, ıslanmış yastıklarının üzerinde uykuya dalacak iki çocuk ve bir annenin öyküsüydü bu. Ama onlar bunu hiç okuyamayacaklardı. Hasbelkader okusalar bile, bilmeyeceklerdi kendi öyküleri olduğunu.

Ne onlar beni tanıyordu, ne de ben onları... İnsanlık namına bir telaştı bu sadece.

BENİM HİKÂYEM

ÖZLEM ÇELİK

Şu an belki de eğitim serüvenimin son basamaklarındayım. Üniversiteden mezun olup diplomamı almak için sadece bir yılım kaldı. Akademik çalışmalarda bulunma, eğitime devam etme fikri kalbimde ve zihnimde tomurcuklanıyor. Geçmişe dönüp baktığımda da beni bugüne taşıyan, benliğimi inşa etmemde katkılar sağlayan kıymetli hocalarımı hatırlıyor, onlarla tanıştığım için şükrediyorum.

Sokakta evlerin birbirinin yüzüne değil uzun bahçe duvarlarına baktığı bir mahallede geçti çocukluğum.

Her ev bir dünyaydı da sanki asfalt yollar bu dünyaları birbirinden ayıran kementlerdi. Ben de oyun yaşında eve hapsolmuştum. Okul vakti teneffüslerde ya da ders çıkışlarında arkadaşlarla geçirdiğim zamanlar beni yalnız kalmaktan kurtarıyordu fakat yaz gelince arkadaşlarımla çoğu tatile çıkmış oluyor, kalanlarla da rahatça görüşemiyor ve yine eve kapanıyordum.

Şu an nereden duyduğumu, ilk nasıl haberim olduğunu anımsamıyorum ama camilerde çocuklar için Kur'an kursu olduğunu öğrenmiştim. En yakın camiyeye ulaşmak için en az yirmi

O yıl, İslam Tarihi dersimizde bu dinin kolay gelmediğini ve asla kolaylıkla mesafe kat edemeyeceğini; bunun için de dini algılama konusunda eksikliklerin giderilmesi gerektiği kanaatine varmıştım.

dakika yürümeyi, dönüşte de sadece birkaç saat önce rahatlıkla indiğiniz yokuşu tırmanmayı göze almanız gerekiyordu. Çocuk aklımla, hem yeni arkadaşlar ediniyim hatta belki okulumdan birkaç kişiyle karşılaşırım hem de evde kendi başıma sıkılıp durmam diyerek soluğu camide aldım. Ne öğrenecektim, nasıl öğrenecektim bunları hiç düşünmemiştim. İlerleyen yıllarda, bu adımın aslında ne kadar çok adıma da peşinden getirdiğini görmüş olacaktım.

Dördüncü sınıfın bittiği yazdı. Bir sınıf, bir öğretmen ve bir sürü kız çocuğu. Kursun fiziki imkânlarını hatırlıyorum da

Kader tecelli etmekten gafil değildir ama kalbe mukabil olanı bulmak, yeryüzündeyken verilmiş en güzel ikramdır diyerek, hikâyemin bütün kahramanlarına kalben dua ediyor ve onlara sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

öyle ahım şahım bir mekân değildi. Yalnızlık duygusundan uzaktaydım ve her gün daha özverili çalışıyordum. Çok kısa sürede Kur'an'a geçmiştim. Her hâlimden etkilenmişim, gözüne girebilmek için çok çalıştığım hocam, aneme "Bu çocuğu iyi bir şekilde yönlendirirseniz çok güzel işler yapabilir." demişti.

İki aylık kursumuz bitip okullar açılmıştı ve ben bir sonraki yaz öğrendiklerimin pek çoğunu unutmuş olarak yeniden caminin yanındaydım. Çocukken öyledir biraz. Her tatil öğrenirsiniz, ertesi yaz yine elifbâ cüzünden başlarsanız. O yaz kursa yeni bir hoca daha gelmişti

ve cüz sınıfını o okutacaktı. Eski hocamdan ayrıldığı için biraz üzgündüm fakat hayatımın en güzel yazlarından birini yaşayacağımdan habersizdim. Bu yeni gelen hoca daha önce tanıdığım öğretmenlerime hiç benzeriyordu. Onun etrafına saçtığı enerjisi ve azmi bütün sınıfı heyecanlandırıyordu. Bizi daha çok okumaya, daha iyi öğrenmeye teşvik ediyordu. Bir anda kursa renk gelmişti. Onu sınıfta bazen bir tiyatro oyununu izler gibi hayret dolu gözlerle izliyor, bazen güzel sesiyle okuduğu ilahilere eşlik ediyorduk. Dersler nasıl böyle eğlenceli olabiliyordu, her gün bu enerjiyi nereden buluyordu? Hiç yorulmaz mıydı? Hiç yerinde durmaz mıydı?

O yaz ve bir sonraki yazda Kur'an eğitimi konusunda çok ilerlemiştim. Bununla da kalmamıştım üstelik. Yavaş yavaş çeşitli okumalarla dinî alanda kendimi geliştiriyordum. Ortaokulu bitiriyordum, henüz üniversite hayalleri kurmak için çok erkendi. Kurs hocamdan öyle etkilenmişim ki yüreğimde imam hatip sevgisi mayalanmıştı. Lise tercihleri açıklandığı gün, hayatımın en güzel günlerinden biriydi. Çünkü tek tercih yapmış, İstanbul Kartal Anadolu İmam Hatip Lisesi'ne yerleşmişim. Cemil Meriç'in deyimiyle "Lisem, üniversitemdir." İşte bende lisenin karşılığı buydu. Yazı serüvenine başladığım, okuma bilincine vardığım ve bir insanın kültürel anlamda kendini nasıl inşa edebileceğini öğrendiğim yıllardı. Okulda her faaliyete destek oluyor, çalışıyor âdeta haya-

ta hazırlanıyorduk. Lise son sınıfa geldiğimde, fikir dünyamdaki sancılar beni rahat bırakmıyor ve bir şeylerin eksik kaldığını hissediyordum. Tam da o yıl, İslam Tarihi dersimizde bu dinin kolay gelmediğini ve asla kolaylıkla mesafe kat edemeyeceğini; bunun için de dini algılama konusunda eksikliklerin giderilmesi gerektiği kanaatine varmıştım.

Üniversite hazırlık sürecinde olduğum için, düşüncelerine önem verdiğim insanlarla ilişiyeye yapıyordum. En önemlisi ailemdi. Ve ailem ilahiyat okumamı istiyordu. Ardından İslam Tarihi hocamla da konuyu ilişiyeye ettiğimde, kendisi de bana ilahiyat okumamı tavsiye etmişti.

Nihayetinde, benim için zorlu olan bu süreçten nasibim doğrultusunda feraha ulaşmıştım. Bir eylül günü, elimde bir valizle kendimi Erzurum'da bulmuştum. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencisiydim artık. İlk defa evden ayrılmış olmanın hüznü, gurbet ve ayrılık derken şimdi hazırlık üstü üçüncü sınıfım. Gençliğimin en güzel zamanları bu şehirde Yaradan'ın ilmini öğrenmeye çalışmakla geçiyor. Rabb'in ilmi, güzel dostluklar, hayırlı işler derken yıllar beni bir noktaya ulaştırdı.

Kader tecelli etmekten gafil değildir ama kalbe mukabil olanı bulmak, yeryüzündeyken verilmiş en güzel ikramdır diyerek, hikâyemin bütün kahramanlarına kalben dua ediyor ve onlara sonsuz şükranlarımı sunuyorum. Ben kendilerinden razıyım, Rabb'im de razı olsun.

MÜRŞİT EKMEK AYBEK İLE "BABA OLABİLMEK" ÜZERİNE...

Günlük hayatın yoğunluğu içerisinde babalar eve yorgun geliyorlar. Babalara burada düşen, gün içindeki enerjilerini verimli kullanmaları ve bir kısmını eve saklamaları. Eğer baba, gününü bu anlayış üzerine inşa etmezse çocuklar gerçekten yalnızlaşır ve ötekileşir.

1969'da Tokat'ta dünyaya gelen Mürşid Ekmel Aybek; ilk, orta ve lise öğrenimini memleketinde tamamladı. İmam Hatip Lisesinden mezun olduktan sonra Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programından mezun oldu. Daha sonra, Klinik Psikoloji alanında yüksek lisansını tamamladı. Öğrenciliği döneminde özel kuruluşlarda görsel danışmanlık ve senaryo danışmanlığı; mezuniyetinden sonra ise özel sektörde çeşitli eğitim kademelerinde psikolojik danışmanlık, yöneticilik, kurumsal vizyon danışmanlığı yaptı. Mürşid Ekmel Aybek, "Resim ve Yazıyla Bilinçaltı Analizi" metodolojisi ile çocuğun/gencin (7-14 yaş) gerçek performansının ortaya çıkması amacıyla çocuğun mevcut psikolojik durumunun tespiti ve temel ihtiyaçlar konusunda ailelere danışmanlık yapmaktadır. Çocuk ve Zekâ Gelişimi, Özel/Üstün Yetenekli Çocuklar ve Zekâ Materyalleri üzerine araştırmalar ve uygulamalar yapmakta, çocuğun zekâ gelişiminde yöntemler ve teknikler konusunda eğitimler vermektedir. Çocuklarla ilgili çalışmalarının yanı sıra, gençler ve yetişkinlere klinik psikolog olarak destek vermektedir. Eğitim Politikaları ve Araştırmaları Derneğine başkanlık yapan, "Medeniyet ve İnsan", "İslam Medeniyetinde Çocuk Yaklaşımı ve Felsefesi" üzerine araştırmalarını sürdüren Aybek, evli ve üç çocuk babasıdır.

Söyleşimize hemen her gün duyduğumuz, çocuk gelişimi konusunda başvurulan “rol model olmak” kavramı ile başlamak istiyorum. Rol model olmak nedir? Daha da önemlisi rol model olmanın önemi nedir?

Bu soruya İbn Haldun’dan hareketle güzel bir sözle başlayabiliriz. İbn Haldun: “Çocuğun akli gözündedir.” der. Çünkü çocuk kopyalama yeteneğine sahiptir; gördüğünü alır, kopyalar ve hayatına adapte eder. Bu anlamda rol model olmak yetişkinlere düşen en önemli sorumluluklardan bir tanesidir. Yine hadis-i şerif üzerinden devam edecek olursak, Peygamberimiz: “Bir ebeveynin çocuğuna bırakabileceği en iyi miras güzel bir terbiyedir.” (Tirmizi, Birr, 33.) ifadesiyle aslında rol model olmayı anlatmaktadır. Çocuklarınıza öğretin, anlatın, dikte edin vs. demiyor. Davranışlarınızda sergileyeceğiniz güzel ahlakınızla rol model olun diyor âdeta. Çünkü bülüğ çağına kadar olan süreç çocuğun, kişiliğini oluşturmak için kopyalama yaptığı dönemdir.

Kişilik inşası sırasında çocuk, etkisinde kaldığı en yakınındaki kişilerde gözlemlediği davranış örneklerini ileride uygulamak üzere kaydeder. En yakınındaki kişi de fitraten babadır, annedir; okul başladıktan sonra da öğretmendir. Ayrıca yine çevresinde kendisini heyecanlandıran, etkileyen kişiler varsa onlar da rol modeldirler ve çocuğun kişiliğinin oluşmasında ciddi anlamda önemlidirler. Bu açıdan rol model olmak dediğimiz şey, aslında yeni bir neslin inşasında bize düşen görevin en temel ifadesidir.

Söyleşimize “baba olmak” ve “baba olabilmek” arasındaki farklılıklardan bahsederek devam edelim isterseniz...

Baba olmak dediğimiz şey işin biyolojik boyutudur. Baba olabilmek ise biraz önce dile getirdiğimiz rol model olma becerisini ifade ediyor. Bir baba çocukla ne kadar sohbet edebilmiş, çocuğa ne kadar zaman ayırabilmiş, çocuğun ne kadar rol modeli olabilmiş, anneye nasıl ve ne kadar eşlik edebilmiş... Burası önemli çünkü çocuk oradaki davranışı kopyalayacak ve yetişkin olduğunda modelleyecek. Önemli bir diğer nokta ise şu: Çocuk, yaşadıklarını bilinçaltı-

na yerleştirir. Yani bir bilgisayar programındaki gibi, yazılımdaki kodlar ekranda karşımıza görüntü olarak çıkar. Çocuğun yazılım dönemi de bülüğ çağına kadar olan dönemdir. Yazılım; babasından, annesinden ve çevresinden gördüklerinin kodlanmasıdır. Kodladıklarını zamanla hayatına uyarlamaya başlar. Bu açıdan baba olabilmek kavramına “çocuklarına nitelikli zaman ayırabilme becerisi” diyebiliriz. Babaların mutlaka ama mutlaka çocukları ile günde en az 15-20 dakika zaman geçirmeleri, sohbet etmeleri, kendi hayatlarından ya da güncel hayatları konuşabilmeleri lazım. Lazım ki çocuk; “Babam nasıl düşünüyor, olaylara nasıl bakıyor, yaklaşım biçimi nedir?” sorularına cevap bulabilsin, kendine ders çıkarabilsin ve kendisini yönetebilsin. Aslında bu, çocukları yetiştirme tarzıdır. Yani çocuğa dikte etmek, onu ödüllendirmek ve/veya cezalandırmak, “Şunu şöyle, bunu böyle yap!” şeklinde direktifler vermek değil de bizzat hâl dili ile ifade edebilmektir.

Baba evdeki mutluluğu tesis etmesi gereken kişidir. Elbette annenin de katkı ve desteğiyle. Ama babanın üzerine düşen, anneye destek verip onun değerli olduğunu hissettirebilmesidir.

Baba olabilmeyen temel unsurlarından bir tanesi de çocukta güven duygusunu oluşturmaktır. Çünkü baba güven kaynağıdır aynı zamanda. Yani aileyi koruyan ve kollayandır. Herhangi bir olası risk karşısında o tehlikeyi yok eden, sokakta ya da okulda sıkıntı yaşadığında çocuğun ilk başvuracağı kişidir. Babaya düşen, her durumda çocuğa, yanında olduğunu hissettirmektir. Bu, babanın olaya doğrudan müdahil olması ya da varsa bir kavgaya karışması anlamına gelmez. Baba, hareketleriyle ve sözleriyle çocuğuna “Hata yapabilirsin ama ben senin yanındayım.” demelidir.

Çocuk hata yapabilir, yanlış yapabilir. Çocuğu hatasıyla yüzleştirmek gerekir ama suçlamadan. Olayın sıcaklığı geçtikten sonraki bir konuşmada: “Tekrar aynı şeyi yaşasaydın ne düşünürdün, ne yapardın?” gibi sorular sorarak yol gösterebilir, çocuğun kendi problemlerini çözebilme becerisine de katkıda bulunabilir.

Bunun için de bir babanın en önemli görevi temelinde çocuğunu tanımaktır diyebilir miyiz?

Kesinlikle öyle. Bununla birlikte bir baba; kendisinin kuvvetli ve zayıf yönlerini, aynı şekilde eşinin karakterini ve yapısını tanıyabilmelidir ki herhangi bir durum karşısında ne yapacağını önceden kestirebilsin, reflekslerini ona göre geliştirensin.

Babanın en temel özelliklerinin başında yatıştırıcı bir role sahip olması gelir. Ayrıca baba, kendi görevlerini de anneye bırakmamalıdır. Çünkü anneye havale edilen iş, anneyi çaresiz ve güçsüz bırakır. Anne, ailede zaten birçok sorumluluğa sahip. Hele de çalışıyorsa hayatı çok daha zordur. Bir de bunun üzerine çocuk yetiştirmede babanın vazifeleri eklenirse anne panikler ve yanlış yapacağım endişesi ile çocuklarına sağlıklı bir şekilde müdahale edemez. Üzerindeki yüklerin altında ezilir. O yüzden babanın soğukkanlı bir tutum içinde, eve güven ve huzur telkin eden bir pozisyonda olması gerekir. Baba herhangi bir problem karşısında "Çözeriz, dert etmeyin, merak etmeyin." modunda olmalı ki çocuk, babanın evde koruyucu bir şemsiye olduğunu bilsin ve hissetsin.

Bir diğer husus ise şu. Babanın her şeyi görmemesi lazım. Çünkü babanın gördüğü yanlış başkasının gördüğü gibi olmaz. O güven kaynağıdır, sırt dayanılan kişidir. Baba, herhangi bir hatasında çocuğun çok üstüne giderse bu, çocuk için ciddi bir yıkım olur.

Çocuk her hatasında yeni bir şey öğrenir. Dolayısıyla babanın, çocuğun yaptığı hataları görmeden yol alabilmesi gerekir. Şöyle bir örnek verelim: Bir sofraya düşünün, çocuk yanlışlıkla bardağı yere düşürüp kırdı. Tam da o anda öğrenir aslında daha dikkatli olması gerektiğini. Yaptığı hatayı da anlar ama üstüne "Neden böyle yaptın, ne kadar da dikkatsizsin!" diyerek gidilirse emin olun çocuk çatalı kaşığı nasıl tutacağını bilemez hâle gelir. Çocuğun hata yapma özgürlüğü ve müsamaha alanının olması lazım.

Söylediklerinizden çocukların nazarlarında bir babanın yerinin ne derece önemli olduğunu anlıyoruz.

Çocuklar baba eve geldiğinde genellikle iki türlü tepki gösterirler. Ya "Babam gelmiş!" çığlıklarıyla babalarının kucağına atlarlar ya da babalarını gördükleri anda tabiri caizse kaçacak yer ararlar. Babadan köşe bucak kaçan, korkan, saklanan çocuk aşırı güvensiz olur ve hayatının neredeyse her dönemi sıkıntıyla geçer. Öte yandan büyük bir sevinçle babasına koşan çocuk ise mutluluk ve güven dolu bir hayatın kapılarını aralar, ileride kendisi de eve geldiğinde sevinç çığlıklarıyla karşılanan bir baba olur.

Peki babanın anne ile kurduğu ilişki çocuğu nasıl etkiler?

Baba aynı zamanda iyi bir eş olabilmeli. İyi eş olmanın bir yolu da annenin ev içinde yaşadığı sıkıntılarda babanın çözüm için devreye girebilmesinden geçer. Arkadaşlığından, yoldaşlığından geçer. Buna da babanın mutfakta eşine destek olmasını örnek olarak verebiliriz.

Baba evdeki mutluluğu tesis etmesi gereken kişidir. Elbette annenin de katkı ve desteğiyle. Ama babanın üzerine düşen, anneye destek verip onun değerli olduğunu hissettirebilmesidir. Eşe alınan bir buket çiçek ve kullanılan taltif cümleleri son derece önemlidir. Şahit olduğum pek çok vakada bu durumu bizzat görüyorum. Çocuk, annenin maruz kaldığı sözcükleri olduğu gibi alıyor ve yetişkin olduğunda babası eşine nasıl davranmışsa kendisi de eşine öyle davranıyor. Bu nedenle ailedeki tesis ettiğimiz ortamdır kişilik oluşumunu olumlu veya olumsuz etkileyen şeyler.

Babanın anne ile aralarındaki sevgi bağı çocuğun görmesi de çok önemlidir. Bu bağı hisseden ve gören bir çocuk hayata daha sıkı bir şekilde güvenle bağlanır. Babanın anneye güzel sözler söylemesi, annenin bu sözlerle mukabele etmesi, birbirlerine gülümsemesi, baba ile annenin el ele tutuşması gibi güncel davranışları görmesi lazım çocuğun. Bunu dengeli ve dü-

zeyli bir şekilde göremeyen ya da hiç görmeyen çocuk, büyük sıkıntılar yaşamaya adaydır. Çünkü böyle bir durumda "Acaba annem ve babamın arasında bir sorun mu var?", "Benim yüzümden bir sorun mu yaşıyorlar?" gibi soru işaretleri çocuğun zihnini meşgul eder ve gelişimini olumsuz yönde etkiler.

Modern hayatın zorunlulukları babanın evde bulunduğu süreyi kısaltıyor. Günümüz dünyasında çocuklarımızın değer/kültür kazanımında sağlıklı bir ortam oluşturabilmek, nitelikli birliktelikler sağlamak için neler yapmalıyız? Özellikle babalara bu konuda nasıl bir görev düşüyor? Son olarak bunu konuşalım isterseniz.

Günlük hayatın yoğunluğu içerisinde babalar eve yorgun geliyorlar. Babalara burada düşen, gün içindeki enerjilerini verimli kullanmaları ve bir kısmını

Baba olabilmenin temel unsurlarından bir tanesi de çocukta güven duygusunu oluşturmaktır. Çünkü baba güven kaynağıdır aynı zamanda. Yani aileyi koruyan ve kollayandır.

eve saklamaları. Eğer baba, gününü bu anlayış üzerine inşa etmezse çocuklar gerçekten yalnızlaşır ve ötekileşir. Küçük tuğlalardır bunlar, ihmal edilmesi gerekir. Yani koca duvar özersiniz ama duvar küçük küçük pek çok tuğladan oluşur. Her bir tuğla da babanın çocuklarla geçirdiği nitelikli zamandır. Babaların çocuklarıyla en az 10-15 dakika sohbet edebilmesi ve mümkünse oyun oynaması lazım. E tabii şöyle bir gerçek de var, çocukların oyununa enerjimiz yetmez. Çocuklar hep daha fazlasını isterler. Baba; uygun bir dille, kızmadan, bağırmadan "Bugünlük sadece bu kadar oynayabilirim, gerçekten çok yorgunum ama hafta sonu şu kadar oynayabiliriz..." şeklinde kendini ifade edebilir. Ama mutlaka sözünü de tutması gerekir. Çocuk, babadan oyun ile hâl dilini de öğrenir aynı zamanda. Babayla geçirilen neşeli ve güzel vakitler, bilinçaltına işlenen önemli anlardır, pozitif bir kişilik oluşumunun inşasında yapı taşlarıdır.

Günümüzde aile içi iletişimde bariz bir açık olduğu hepimizin malumu... Bu açığı kapatmak ve kültür

aktarımını sağlamak dede ya da nineye düşüyor biraz da. Dolayısıyla aile büyükleriyle olabildiğince zaman geçirmek için fırsatlar oluşturulmalı. Maalesef kültür aktarımı konusunda bizim bıraktığımız boşlukları televizyon ve internet dolduruyor. Çocuklarımız da bu vasıtalarla elimizden alınıyor. Akrabalarla olan ilişkiler, bayram ziyaretleri kültür aktarımını ciddi şekilde güçlendirir. Akraba ziyaretlerinden, gidilen ortamda konuşulan konulardan çocuklar çok şey öğrenir. Kızım: "Baba ben Tokat'ta bayram yapmayı çok seviyorum." dedi bir gün bana. Sebebini sorduğumda ise: "Herkes bir hikâye anlatıyor, insanlar birbirine çok sıcak davranıyor." dedi. Çocuklarımız Anadolu kültürünü yaşamalı ki yaşatabilsin. Bayramları, önemli gün ve geceleri aile büyükleri ve akrabalarla geçirmek çok önemli fırsatlardır. Bu özel anları tatil gözüyle görüp hemen tatil mekânlarına gitmek kültürümüze ve geleneklerimize ciddi anlamda darbe vurmaktadır. Babanın ya da annenin çocukla nitelikli zaman geçirmeleri nasıl önemliyse akraba ve memleket ziyaretleri de kültür aktarımı açısından o kadar önemlidir.

Menekşe sevdası

BETÜL KILIÇASLAN

Bahar dediğin nevi neşesiyle geliyor. Bahar temizliği bir canlılık katıyor eve. Teras da nasibini aldı temizlikten. Mis gibi oldu her yer. Çiçeklerim de havaların ısınmasıyla bir coştular sormayın. Artık sabah kahvaltılarımızı terasta yapıyoruz, ikindi çaylarında arkadaşlarımı burada ağırlıyorum. Teras dediğime bakmayın, âdeta bir kır bahçesi... Sağ tarafta koca saksılarda yetiştirdiğim sarmaşıklar ahşap paravan üzerine bir edayla kurulduklar. Pembe mor petunyalarım sarmaşığın arasından köpükler saçıyor. Paravanın önüne bambu bir bahçe takımı koydum, hemen solunda

dizi dizi sardunyalar, köşede begonyalarım. Lalelerimi terasın kenarına aldım, rahat güneş alsınlar. Bu bahar açelyalarım da pek bir güzel açtı.

İkindide kızın okulundan birkaç veli arkadaş çaya gelecek. Bazılarıyla evvelinden görüşmüştük, Ayşe Hanım ise ilk defa göreceğim bahçemi. Bu yüzden biraz fazla titiz davranıyorum. Çiçeklerin tek tek tozunu aldım, yapraklarını nemlendirdim. Her şey harika görünüyor da... Ah şu menekşeler... Ne vardı solacak, yerlerini mi beğenmediler nedir? Kurumuş saksıları hemen kaldırdım. Bozmasın görüntüyü.

Çiçek dediğin yerini sevecek, toprağına ısınacak. E bir de elin bereketli olacak. Anneannemden geçmiş bana, kuru dalı okşasam iki günde tomurcuklanıyor. Bir menekşelerle yıldızımız barışmadı.

Misafirlerim tam vaktinde geldi. Hepsi hayran kaldı bahçeme. Fide isteyenler, işin püf noktasını soranlar, nasıl zaman buluyorsun diye merak edenler... Bizim de kendimize göre bir sırrımız var tabii. Ama çiçek dediğin yerini sevecek, toprağına ısınacak. E bir de elin bereketli olacak. Anneannemden geçmiş bana, kuru dalı okşasam iki günde tomurcuklanıyor. Bir menekşelerle yıldızımız barışmadı.

Sohbet sohbeti açtı. Çoluk çocuktan konuştuk biraz. İkramlıklar yenildi, çaylar içildi. "Biraz yürüyüş yapalım," dedi Ayşe Hanım, "oradan da çocukları okuldan almaya

gideriz." Bu fikir herkesin hoşuna gitti. Etrafı biraz toparlayıp çıktık.

Cadde boyunca yemyeşil bir park uzanıyor. Parkın içinden yürüyelim dedik. Oturma yerleri, çocuk oyun alanları, yürüyüş parkuru ve parkurun kenarını bezemiş hercai menekşeler. Biraz ilerleyince bir de ne görelim. Oyuncakların olduğu alan tarumar edilmiş. Bekçiden öğrendiğimize göre gece hırsızlar bazı oyuncakları söküp götürmüş. Ne işi olur ki hırsızın parkla bahçeyle. Meğer hurda niyetine satarlarmış. İki sıra da yer döşemesini sökmüşler. "Yahu kauçuk yer döşemesinden ne istediler?" dedik. "Onu da kendi bahçeleri için aldılar her hâl." deyip güldü bekçi bey. Ağlanacak hâlimize gülüyoruz. Üzüldüm tabii. Ama benim aklım da o hercai menekşelere takıldı. Allah'ım o ne güzel renkler. Sarı, beyaz, pembe, mor... Benim terasa da ne de güzel yakıştlar.

Güle konuşa okula vardık. Çocukları alıp vedalaştık. Dönüşte markete girip akşam yemeği için biraz alışveriş yaptım. Aklım hâlâ menekşelerde. Yine parkın içinden geçtik. Yürüyüş yolunun sağı solu rengârenk, hercailer içime işliyor. Dayanamadım. Poşetlerden birini diğerine aktarıp boşalttım. Birkaç tane sarıdan, birkaç tane mordan, beyaz da pek güzel derken iki üç sıra menekşeyi kökleriyle topraktan çıkarıp bir güzel poşete koydum. Hem ben ne güzel bakarım onlara.

PARKTAKİ ÇİÇEKLER

Bugün ufaklığı okuldan almaya yürüyerek gittim. Mevsim bahar, cadde boyunca uzanan pırl pırl bir de park olunca yol insanın gözünde büyümüyor. Hem yürüyüş yapmış olurum hem de eve girmeden bizimkini biraz parkta oynatırım dedim. Maalesef planladığım gibi olmadı. Parktaki bazı oyuncakların yerinde yellers esiyor. Acaba belediye yeniliyor mu, diye düşünürken öğrendim ki üç beş kuruşa hurdaya satmak için hırsızlar parçalayıp götürmüş. Kauçuk zemin taşlarını bile sökmüşler, pes. Götürüp bahçelerini döşeyecekler sanki. Pek üzüldüm. Nelere tenezzül ediyor insanlar. Üstelik çalınan sadece oyuncak değil, çocukların mutlu oyun saatleri de oluyor.

Fakat daha sonra çok daha ilginç bir şeye şahit oldum. Belki o ana kadar benim de fark etmediğim bir şeye. Bir kadın, yürüyüş parkurunun kenarında açan renk renk çiçekleri söküp bir poşete doluşturdu. O da çocuğunu okuldan almış evine giden bir veliydi benim gibi. Belki "Ne var bunda?" diyeceksiniz. Evet, bu tür şeyler ilk ba-

Nasıl bir bilinç yok-sunluğunun ürünüdür, kamu malına zarar vermek yahut sadece kendine aitmiş gibi davranmak?

kışta önemsenmiyor. Parktaki oyuncakları söküp hurda diye satanlara, kauçuk yer döşemelerine tenezzül edip evinin bahçesine götürülenlere hayıflandığımız gibi hayıflanmıyoruz. Sıra sıra çiçekleri yerinden söküp belki de balkonunda kurumuş çiçeklerin yerine dikecek bir hanım pek de dikkatimizi çekmiyor. Eminim o da duysa parkta hırsızların oyuncaklara dandığını nasıl kızar, nasıl da kınar hırsızları çocukların hayallerine el uzattılar diye.

Düşündüm de mesele, el uzatmak değil de neye el uzattığımız mı yoksa? Yerinden söküp götürülen birkaç sıra çiçek olunca normal mi karşılanıyor, herkesin kullanım hakkı olan bir parktan bir şeyler alıp eve götürmek, kamu malına el uzatmak. Nedir başkasının olana el konulması ile herkesin olana el konulması arasında ki fark? Nasıl bir bilinç yok-sunluğunun ürünüdür, kamu malına zarar vermek yahut sadece kendine aitmiş gibi davranmak?

Yol boyunca bu sorularla meşgul oldu zihnim. Ben işin içinden çıkamadım, siz ne dersiniz?

İSMİYLE MÜSEMMA

ULUCAMI

SEHER MERİÇ

A nlatmaya nereden başlayacağımı bilemediğim bir konum var bu ay. Osmanlı'ya yaklaşık kırk yıl başkentlik yapmış bir şehirde, Bursa'dayım. Bursa'nın kalbinin attığı yer olan Ulucami'yi size anlatmak is-

tiyorum. Aslında bu satırları yazarken biraz durakladım. Evliya Çelebi'nin deyimiyle: "Ruhaniyetli bir şehirdir" Bursa. Her noktası ayrı önemli aslında. Size Yeşil Cami'yi, Yeşil Türbe'yi, Gazi Orhan Bey Camisi ve daha nice güzel mekânlanlarını da anlat-

mak isterdim. Ama bu ayki konumuz Ulucami.

Burası ismine layık, hakikaten ulu bir cami. Namaz kılma alanı olarak Türk tarihinin en büyük camisi. "Nasıl olur?" dediğinizi duyuyorum. "Sultanahmet, Süleymaniye?" diyorsunuz sanı-

İçeriye adınızı atar atmaz büyüleneceğinize ve şimdiye kadar bu kadar güzel ve etkileyici bir cami görmediğinize eminim.

rım. Ama o camiler avluları ile birlikte büyükler. Bursa Ulucami aslında hepsinden daha büyük. Biz camiye geldiğimizde, öğle namazından sonra cemaat dağılıyordu. Ayakkabılarımızı yanımızda getirdiğimiz poşetlere koyup hemen sırt çantamıza attık.

Özellikle büyük camilerde böyle yaparsanız çok rahat ediyorsunuz.

Eski camilere girerken yılların aşındırdığı kapı eşikleri hiç dikkatinizi çekti mi? O sert mermer bile abdestli bedenlerin bastığı yerden aşınmış ve bir çanak görünümü

almış. Kim bilir kimler gelip geçti üzerinden.

İçeriye adınızı atar atmaz büyüleneceğinize ve şimdiye kadar bu kadar güzel ve etkileyici bir cami görmediğinize eminim. İnanmıyorsanız gelip görün. Ağzımız açık bir hâlde duvarlardaki dev bo-

yutlu levha ve yazılara bakıyoruz. Öğrendiğime göre 45 tane levha ve 87 adet duvar yazısı varmış. Ben hemen "vav" harfini arıyorum. Bir rivayete göre Hz. Hızır (a.s.), her gün buraya gelir ve "vav" harfinin altında namaz kılmış. Ama ne vakit olduğu bilinmezmiş. Kim bilir Belki Hızır'la (a.s.) birlikte namaz kılarırsınız. İçerisi o kadar kalabalık ki, "vav" harfinin olduğu tarafa yaklaşmakta biraz güçlük çektiğimiz için biz de öğle namazımızı caminin tam ortasındaki şadırvanın önünde kılıyoruz. Nasip...

"Caminin ortasında şadırvan mı?" dediniz sanırım. Evet, hem de 18 köşeli çok şık bir şadırvan var. Şadırvanın bu-

lunduğu alanın tam tepesine doğru başınızı kaldırırsanız, camlı bir kubbe göreceksiniz. Evvelden telle örtülü olan bu orta kubbeden içeri giren yağmur ve kar şadırvanın havuzunda toplanırmış. Doğru duydunuz. İşte bu suyla da abdest alınıyormuş. Ayrıca buradan giren ışık da camiyi aydınlatıyormuş. Ne güzel düşünülmüş değil mi? Bu cam kubbe; camiyi olduğu kadar gelen tüm ziyaretçilerin içini de aydınlatıyor.

Bu arada Ulucami'nin farklı ülkelerden ziyaretçileri var. Bir an kendimi umrede gibi hissettim. Orada da dünyanın her yerinden gelen Müslümanlarla karşılaşmıştım. Kimisi namaz kıyor kimi tes-

Minber, ceviz ağacından ve hiç çivi kullanılmadan yapılmış. Bu tekniğe künde-kârî deniliyor. Minber, kainatı temsil ediyor. Üzerine güneş sistemi kabartma bir formla işlenmiş. Gezegenler, güneşe uzaklıkları ve büyüklüklerinin oranları doğru olarak yerleştirilmiş...

bih çekiyor kimi bu güzel mabette fotoğraf çekiyor. Yalnız burada biraz durup küçük bir ricada bulunmak istiyorum: Lütfen böylesine güzel bir ortamda birbirimize karşı biraz daha anlayışlı olalım.

Öğle namazını kıldıktan sonra, mihrabın önündeki mekânda mevlid-i şerif okunmaya başlıyor. Mevlit yazarı Süleyman Çelebi'nin, ömrü boyunca Ulucami'de imamlık yaptığını hatırlatayım. Ne güzel değil mi, vefatının üzerinden geçen onca yıldan sonra bile yazdığı bu manzume dilimizde. İlk olarak 1500'lü yılların sonlarına doğru İstanbul'un büyük camilerinde okunmaya başlamış bu eser. Ve her duyduğumda ruhumu titreten cümle: "İndiler gökten melekler saf saf..." Bir kez daha Rabb'ime şükrettim, İslamiyetle şereflendirdiği kullardan olduğum için...

Dilimde dualarla, mihrabın hemen yanındaki minbere baktım. Minberin etrafı camla kaplıydı. Buraya gelmeden evvel sebebini bildiğim için hiç şaşırmadım. Şimdi sıkı durun burada anlatacaklarım çok önemli: Minber, ceviz ağacından ve hiç çivi kullanılmadan yapılmış. Bu tekniğe künde-kâr deniliyor. Tam bir şaheser. O kadar da büyük ki... Hepsi bir yana bu minber, kainatı temsil ediyor. Üzerine güneş sistemi kabartma bir formla işlenmiş. Gezegenler, güneşe uzaklıkları ve büyüklüklerinin oranları doğru olarak yerleştirilmiş. Yaa şaşırдыңız değil mi? İnanın ben de şaşırđım. Eve dönünce epey bir araştırdım. Burada hepsini anlatmak is-

terdim ama bu sayfalar yetmez. O yüzden bu vazifeyi sizlere veriyorum. Okumaya devam ettikçe 1400 yılında yapılan bu camiye daha bir hayran olacaksınız.

Minberin sağ tarafında yine bir insan kalabalığı görüyorum. Oraya doğru ilerleyince herkesin önünde fotoğraf çektiğiği Kâbe'nin örtüsünü görüyorum. Yaklaşık 30 decelik bir açıyla camla kaplanmış bir alanda. Kulağıma hanımların konuşması geliyor: "Mis gibi kokuyor..." diyorlar. Hikâyesi ise şöyle: Yavuz Sultan Selim Han, Mısır Seferi'nden sonra Mekke'de Kâbe'nin onarımını başlat-

Öğle namazını kıldıktan sonra, mihrabın önündeki mekânda mevlid-i şerif okunmaya başlıyor. Mevlit yazarı Süleyman Çelebi'nin, ömrü boyunca Ulucami'de imamlık yaptığını hatırlatayım.

miş. Bu esnada Kâbe'nin örtüsünü, İstanbul'dan gönderilen yeni örtü ile değiştirmiş. Ve gelen eski örtüyü de Ulucami'ye hediye etmiş. Hatta kendi elleriyle taşıyıp asmış. Ne büyük bir aşk... Saf altın iplikle üzerine ayetler işlenmiş. Ve yüzyıllar boyunca hiç bir bozulma olmadan kalmış. Ama maalesef hatalı yapılan restorasyonlar sonucu caminin nem alması, ayetleri okunmaz hâle getirmiş. Ben bunu okuduğumda çok üzülmüştüm. Ama şimdi durumu çok daha iyi, el değmeden yapılan bir yenilemenin sonucunda iklimlendirmeli özel bir vitrinde sergileniyor. Keşke önünde fotoğraf çektiirmenin ve bunu sosyal medyada paylaşmanın dışında bu kıymetli bilgileri de öğrensek; öyle değil mi dostlar?

Anlatacağım öyle çok şey var ki daha. Ben yazdıkça yazarım. Ama her zamanki gibi gerisini siz sevgili dostlarıma bırakıyorum. Son olarak sizlere sevimli bir bilgi daha vereyim: Hani çocukluğumuzdan beri bildiğimiz ve sevdiğimiz Hacivat ve Karagöz var ya; işte onlar da bu caminin inşaatında çalışmışlar.

Namazdan sonra, Ulucami'nin hemen yanındaki Koza Han'da kadim çınar ağaçlarının altında demli bir çay içmeye gideceğim inşallah. Tabii ruhaniyeti yüksek bu camiden ayrılabilirsem...

Eveet, benden bu kadar. "En güzel yerinde bırakılır mı?" dediniz; biliyorum... Böyle yaptım ki sizler de gelip bu ihtişamı kendi gözlemlerinizle görün.

Din görevi

NURETTİN TOPÇU

Dindar olarak yaşamak, devrinin ve cemiyetinin dışında yaşamak değildir. Dinin gayesi, insanın yaratılışının dışında aranmamalıdır. Bu gaye, insanı sadece gerçek saadete kavuşturmaktır. Halkın her günkü hayat mücadelesi içinde madde hırslarıyla bulanan varlığına ruh aşısı yapmak, büyük ruhları ise maddenin dünyasından ruhun dünyasına yükseltmektir. İnsanların arasında din görevlisi olarak yaşayanların bu görevi, halkı her yerde madde batağından çekip çıkararak onu Allah'a götürürken yolda yaşatmak, hayat mücadelesini bu yolun yakınlarında yaptırmak için gayret ve kuvvet harcamaktan başka bir şey olamaz. Fertleri ve müesseseleri bu ilahi bölgeye doğru itmek, sürüklemek için harcanacak pek çok gayretlerle fedakârlıklara ihtiyaç vardır. Yoksa güzel, nazenin seslerle teganni yapmak, canhıraş feryatlarla dualar okumak, hatta iyi ahlakın kaidelerini hurafe ve hikâyelerle süsleyip masallar hâlinde sadece anlatmak din görevi sayılmamalıdır. Hele hürmet namına övücü kelimelerin halka sıralanan dizileriyle insanı ürpertip kendinden geçirtici ihtişamlı, ahenkli telaffuzların din ile, dinî ruhtaki samimiyet ile hiçbir alakası yoktur. Mabetteki merasimler, alışkanlık olmuş taşkınlıklar ve hislere hitap eden sağırlaştırıcı silahlar dinî hayatın dışında kalırlar. Namaz kılan da kıldırın da birdir. Din adamı veya din görevlisi bunlardan bambaşka insandır.

Nurettin Topçu - İslam ve İnsan
Hareket Yayınları - Nisan, 1974

Pakdil'in sıklıkla vurguladığı kirlî mülkiyetin çözümü, paylaşmak ve yalın olmaktır. Cömertliğin insandaki diri ve çoğaltıcı yanını hatırlatarak vicdanla irdelenmiş, kamuyla paylaşılmış mülkiyetin ancak böyle kirinden arınacağını söyler.

Nuri Pakdil'in mülkiyet, alın teri, emek ve modern insanın kendine yabancılaşmasına dair düşüncelerinin mündemiç olduğu en güzel yazıları şüphesiz Biat eserindedir. Özellikle, 'Söylevler' bölümü dikkatten kaçmayacak kadar güzeldir. Üç bölümden oluşan 'Söylevler'de Pakdil; kurtarmamız gereken ilk yurdun içimiz olduğunu, gerçek bilinçlenmenin Allah ile olacağını ve böylelikle emeğin, alın terinin dinî evrensel birliğini kuracağımızı bize telkin eder.

Âdeta kül çağı yaşayan insan, iç yetkinliğini emekle artırmalı ve evrensel konumunu böyle güçlendirmelidir. Eşyanın bencilleştirdiği, manevi krizini hiçbir

VAZGEÇTİKÇE KAZANAN BİR HAYAT

RÜVEYDA DURMAZ KILIÇ

zaman atlatamamış modern insanın çıkmazları köklü ve çokludur. Allah'tan, Kutsal Kitap'tan uzak düşen insanın iç aygıtlarını buzullaştıran bu modern çağın, insana sunduğu çözüm önerisi kalmamıştır. İnsanı iç evrenindeki bütünlüğe yaklaştıran, kişiyi düştüğü yerden kaldıran, varoluşunu tazeleyecek olan ancak Allah fikridir. Metafiziksiz aklın tüm yönelimleri bugünün dünyasıyla ilgilidir ve devamsızdır. İnsanın yaratılışındaki özel maya, fizik sınırlarının ötesine uzanır ve kuşatıcı

bir hayat inşa eder kendine. Bu imkânla bilinç düzeyine ulaşmış insan, mülkiyetin ağırlıklarından kurtulabilir.

"Gördüğünüz menkul ve gayrimenkul tek servetim, dikiş kutum ve daktilomdur." diyen Pakdil'in kişilik kodlarını anlayabilmek için vefalı okuyucusu olmanız gerekir. Fikir zengini, dost zengini, huzur zengini ve kanaat zengini olmaya ihtiyacımız var; bu da ancak ruhsal ve zihinsel yetkinleşmeyle mümkün. Verdikçe alan, paylaştıkça çoğalan, vazgeçtikçe kazanan bir hayata sahip olmanın güzelliğini; ancak arayanlar, dert edinenler yaşayabilir.

Gözler aynayla buluştuğunda...

EDA SAKLI KÖKSAL

Her sabah uyandığımdaya hayata karışmak için özel bir çaba sarf ediyorum. Yüzüme taktığım maske mi gerçek, yoksa altında saklı olan ve benim 'ben' demekten çekinmediğim varlık mı? Her şey sahte, gerçekten nasıl güldüğümü bile hatırlamıyorum. Yüzüm, gülüşüm, bakışlarım önceden tasarlanmış, dış dünyadan korunmak için bir kabuk gibi kullanıyorum onları." diyor Ingmar Bergman. Güne maskesini seçerek ve bin bir hespla başlayan insanoğlunun hâlini seriyor önümüze. Sahi maske nedir? Duruşumuz, bakışımız, ahlakımız, diplomamız, işimiz mi ya da şöhretten bir duvar mı? Belki de saklamak istediğimiz bir yaranın perdesi sadece. Kiminin yarası bir makyaj darbesiyle kapanacak kadar yüzeysel kimininki görünmeyecek kadar derin.

R. J. Palacio'nun romanından uyarlanarak senaryolaştırılan, Stephen Chbosky tarafından yönetilen ismi ile müsemma film, "Mucize" (Wonder) tam da bu noktada kendimizi, yargılarımızı, yaralarımızı ve şekilciliğimizi sorgulamak için yansır beyaz perdeye.

Auggie Pullman'ın hikâyesi, maskelerle dolu bir dünyaya gözlerini açmasıyla başlar. Treacher Collins sendromu ile doğan, yüzündeki anomali sebebiyle çev-

Auggie Pullman'nın hikâyesi, maskelerle dolu bir dünyaya gözlerini açmasıyla başlar. Treacher Collins sendromu ile doğan, yüzündeki anomali sebebiyle çevresinden soyut bir yaşam süren Auggie'nin (Jacob Trambly) herkes gibi olmadığını önce ailesi sonra ayna ile buluşan gözleri öğrenir.

resinden soyut bir yaşam süren Auggie'nin (Jacob Trambly) herkes gibi olmadığını önce ailesi sonra ayna ile buluşan gözleri öğrenir. Daha "normal" ya da başka bir deyişle "diğerleri gibi" görünebilme çabasından ziyade duyu organlarının bir makinaya gereksinim duymaksızın çalışabilmesidir geçirdiği 27 ameliyatın ardındaki gaye. Ailesinin, doğumundan itibaren her konuda destekçisi olması acıma duygusundan beslenmemiştir. Aksine onu gerçekle barıştırmaya çalışarak toplumun olası acımasız bakışlarına karşı bir zırh kuşanmasını sağlamaya çalışmaktadırlar.

Çocukluğunun büyük bölümü hastanelerde geçen Auggie sosyal çevresi kısıtlı olsa da neşeli, bilime ve uzaya ilgi duyan, zihinsel gelişimi yüksek bir çocuktur. Dış görünüşünden ötürü kendi deyimiyle "ucube" muamelesi gören Auggie, astronot olma hayalini pekiştirmek ve yüzündeki izlerin kendisinde bıraktığı psikolojik etkiyi hafifletmek amacıyla ablasının arkadaşı Miranda tarafından kendisine hediye edilen astronot kaskı ile sokağa çıkmaktadır. En sevdiği eğlence maskeli kutlamalardır. Toplum içinde sıradan olmanın eşitleyici paydası olarak ancak bunu görebilir.

Aynaları görmediği sürece mutlu, hayattan keyif almasını bilen Auggie'nin en büyük destekçisi ailesidir. Kariyerini oğlunun gelişimi ve eğitimi için yarıda bırakan anne Isabel (Julia Roberts), her şartta gülümseyebilmesi ve sorun çözme becerisi ile her zaman oğlunun yanında olan baba Nate (Owen Wilson) ve kardeşinin özel durumunu kabullenmiş kızları Via (Izabela Vidovic) özel bir çocuk olan Auggie'nin hayata sıkıca sarılabilmesi için büyük bir çaba ortaya koyarlar. Ruhun ve bedenen hayata hazırlanan Auggie'nin eğitimi de evde yürütülür. Bu durum ortaya koyulan emeğin, ilginin sosyal hayatın dışında yetersiz kalacağını düşünen annesinin 5. sınıf için bir okul ile görüşmesine kadar sürer.

Auggie'nin okul bahçesine adım atarken babasının ricası üzerine çıkardığı astronot kaskı aslında hikâyedeki diğer karakterlerin kendilerini tekrar bulmaları yolunda bir kapı aralar. Bu, tabii ki özellikle Auggie için kolay olmayacaktır. İnsanların güzellik ve fiziksel standart beklentileri, akran zorbalıkları, gruplaşmalar onun mücadelesindeki başlıca sorunlardır. Filmin bize okul olarak çizdiği sınırlar aslında hayatın kendisi olur. Zekâsı ve bilgisi ile fark edilen Auggie'nin eğitimciler tarafından destek görmesiyle okula alışma süreci hızlanır. Öğreticilerin onun kendini en doğru biçimde ifade edebilmesi için sağlıklı bir zemin oluşturmaya çalışması, bu çabanın aslında birey ve aile ile sınırlı olmadığını net bir biçimde ortaya koyar. Auggie, görüntüsünü değiştiremeye de öğrenciler kendi bakış açılarını değiştirmeye başlamışlardır bile.

Auggie'nin okul deneyimi, kendi olmaktan hiç vazgeçmeyerek sürdürdüğü durumu, edindiği arkadaşlıklar, önce kırılmaya uğrayan ardından pekişen dostluklarla devam ederken anne ve babasının geç de olsa fark ettikleri bir gerçek vardır. Auggie'nin doğumundan itibaren istemsizce ihmal ettikleri kızları Via, artık kendini ve beklentilerini ifade edecek zaman ve zemin bulmuştur. Kardeşini hep çok seven ve ondan ilgisini esirgemeyen Via, küçüklüğünden beri farkında olmadan evin ikinci annesi sorumluluğunu taşımıştır. Auggie'nin bir güneş, diğer aile bireylerinin gezegenler olarak onun etrafında dönüyor olmasına ve evrenin bu düzenini bu hâliyle kabul etmişliklerine rağmen kendi içlerindeki eksikleri tamamlamanın ve yaraları tedavi etmenin artık zamanı gelmiştir.

Film; bu serüveni dramın merkezine özneyi koymadan, duyu sınırlarını zorlamadan ve yormadan, tüm karakterler üzerinden empati yaptırarak izleyiciye aktarmayı başarıyor. Yaş sınırı olmaksızın izlenebilecek filmler arasına adını yazdırıyor.

NARGİN

"CEHENNEM ADASI"

MUSTAFA MİRZA DEMİR

Kuru tahta ya da taş üzerinde yatmak zorunda kalan esirlere bazen bir hafta su verilmediği oluyor, sadece kaynar sudan ibaret olan çorba(!) ve yanında 100 gram kuru ekmek veriliyordu. Çok geçmeden, ekmek istihkakı da yarı yarıya azaltılacaktı.

Azerbaycan ve Türkiye arasındaki ilişki, ancak XX. yüzyıl başlarında devletlerarası bir nitelik kazanmışsa da iki ülke arasındaki kardeşlik hukuku ve bu birlikteliğin gereği olan dayanışma ve yardımlaşma örnekleri çok daha kadimdir. Birinci Dünya Savaşı'nda, özellikle de Kafkas Cephesi'nde ağır yaralar alan Osmanlı'nın yardımına koşan; Rus işgaline, baskı ve yasaklara aldırmayan Azeri Türkleri olmuştur. Cehennem adası namıyla da anılan Nargin adasında yaşanan insanlık dramının en büyük şahidi yine bu esirlerin yardımına yetişen kahraman Azeri Türkleridir.

Müttefiki Almanya tarafından sonu belirsiz kanlı bir sa-

vaşa sürüklenen ve bu savaşta birden fazla cephede zorlu mücadeleler vermek zorunda kalan Türkiye, en ağır imtihanını, 190 bin askerini sevk ettiği Kafkas Cephesi'nde verdi. Binlerce asker ve sivil, Ruslar tarafından esir alındı. Resmî kayıtlarda kesin bir rakam bulunmamakla birlikte Yusuf Akçura toplam 60 bin Türk esir olduğunu belirtir.

1914 yılının Kasım ayında, Erzurum Sarıkamış istikametinde harekete geçen ve kısa sürede Batum'a girerek Acaristan içinde ilerleyen 3. Ordu; burada Müslüman Acarlar tarafından sevinç ve coşkuyla karşılandı. Ordunun bu başarısından ümitlenen ve cesaretlenen Enver Paşa; komutayı ele aldı ve çetin kış şartlarına, Türk askerinin teç-

hizat yetersizliğine, iaşenin kıtlığına aldırmaksızın Aralık 1914'te, makûs Sarıkamış Harekâtı'nı başlattı. Yenilgiyle neticelenen bu harekât esnasında binlerce asker donarak şehit oldu. Ruslar, Erzurum, Kars ve Ardahan bölgelerine ilerleyerek çok sayıda esir aldılar. Askerlerle birlikte kadınlar, yaşlılar ve çocuklardan oluşan ve sayıları kısa zamanda binlere ulaşan esirler; 30-40 kişilik vagonlara 100-150 kişi doldurulmak suretiyle Sibirya, Semerkant, Krasnoyarsk, Heşterhan, Omsk, Tomsk, İrkutsk, Uralsk, Samara, Kazan, Horkov, Bakü ve diğer bölgelerdeki kamplara götürülmek üzere günlerce hatta haftalarca süren ölüm yolculuğuna sürüklendiler. Askerî esirlerin küçük rütbeli olanları Bakü'de bırakılırken,

yüksek rütbeli subaylar ise daha ziyade Sibiryâ'da, Çin hududuna yakın İrkutsk'a gönderildi. Rusların, vagonlarda açlıktan ve susuzluktan ölenlerin defnedilmesine müsaade etmeyişiyile, ölenlerle aynı vagona günlerce yol gitmek zorunda kalan insanların sıkıntılarına bulaşıcı hastalıklar da eklenmiş oldu.

Müslüman Azeri halkının tepkisinden korkan Ruslar, Bakü ve civarındaki esirleri, Hazar denizi açıklarında bulunan Nargin adasına sevk etti. Zehirli yılanlardan başka hiçbir hayat belirtisi olmayan ve denizin ortasında âdetâ bir çölü andıran; "Cehennem Adası" ve "Yılanlı Ada" isimleriyle kayıtlara geçecek olan Nargin'de, her bir barakaya 125 kişi konuldu. Çileli esaret yolculuğunda kolera, tifo gibi bulaşıcı hastalıklara yakalananlar, bitlenenler, zayıf ve mecalsiz düşenler; utanç vesikası olacak muamelelere maruz bırakıldılar. Kuru tahta ya da taş üzerinde yatmak zorunda kalan esirlere bazen bir hafta su verilmediği oluyor, sadece kaynar sudan ibaret olan çorba(!) ve yanında 100 gram kuru ekmek veriliyordu. Çok geçmeden, ekmek istihkakı da yarı yarıya azaltılacaktı. Açlıktan, susuzluktan, bulaşıcı hastalıklardan ve yılan sokmalarından ölümler artıyordu. Çar rejiminin devrilmesinden ve özellikle de kamptaki esirlerin sorumluluğunun Ruslar tarafından Ermenilere devredilmesinden sonra adadaki şartlar daha da ağırlaştı. Kardeşlik ve dostluk bağının verdiği sorumluluk duygusunu

taşıyan Azeriler, kardeşlerine reva görülen bu zulme seyirci kalmak istemeyerek harekete geçti. Başta devlet adamı ve gazeteci olan Dr. Neriman Nerimanov olmak üzere Azeri Türklerinin ileri gelenleri, "Arsa-i Kerbelâ" dedikleri adayla temasa geçti. Dr. Nerimanov, adayı ziyareti sonrasında "Hümmet" gazetesinin 28 Kasım 1917 tarihli sayısında "Gözyaşı Döktüren Cezire" adlı bir makale kaleme aldı. "İçler acısı duruma men ağladım... Men ağladım..." diyerek Nargin faciasını gözler önüne seren Dr. Nerimanov'un makalesi, kamuoyunu ve mahallî yönetim organlarını da harekete geçirdi. Bakü Şehir Meclisi nezdinde, esirlerin durumuyla ilgilenmek üzere bir komite kuruldu. Adada tutulan üç yüze yakın ağır hastanın şehre nakledilmesi ve tedavi altına alınması gibi sevindirici bazı adımlar atıldı. Azeri aydınların yardım çağrıları ve nüfuzlu insanların yaptığı maddi yardımların da ön

Zehirli yılanlardan başka hiçbir hayat belirtisi olmayan ve denizin ortasında âdetâ bir çölü andıran; "Cehennem Adası" ve "Yılanlı Ada" isimleriyle kayıtlara geçecek olan Nargin'de, her bir barakaya 125 kişi konuldu.

ayak olmasıyla halk arasında muhteşem bir yardım seferberliği başlamış oldu. Kısa zamanda organize olan "Kardaş Kömeği", "Türk Esirlerine Yardım Komitesi" ve "Bakü Müslüman Hayriye Cemiyetleri" gibi kuruluşlar esirlerin iâşesi, bakımı, tedavisi, savaşın yetim bıraktığı çocukların eğitimi gibi yardımların yanı sıra adadan kaçışlara da öncülük etti. Aralarında Vecihi Hürkuş'un da bulunduğu çok sayıda askerin adadan kaçmasını ve İran üzerinden Türkiye'ye ulaşmasını sağladılar. Adadan firar edebilen çok sayıda subay ve er, kardeşlerine vefa borcu olarak Türkiye'ye dönmek istemedi, Azerilerin verdiği büyük bağımsızlık mücadelesine katıldı.

Tarih, "Cehennem Adası"ndan kaçışlara yardım eden kahraman Azerileri de Kafkas İslam Ordusu'na katılarak Azerbaycan'ın bağımsızlığı uğrunda şehit düşen Türk esirlerini de unutmayacaktır.

Kendini tüketmemek için

CÂNÂN CEHRİ AKYOL

Diyanet İşleri Uzman Yardımcısı

Yorulmuştu insan... Kendini göremeyecek kadar meşguldü. Bir yığın endişe ve telaş... Bitmek bilmeyen bir koşuşturma... Her şey çok hızlıydı çünkü. Onlara yetişmek için nefes almadan, dinlenmeden devam etmeliydi biriktirmeye, almaya, tüketmeye. Kendini; biriktirdikleri, aldıkları ve tükettikleriyle ifade ettiği bir döneme zincirlemişti insan. Prangalarından kurtulup hürriyetine kavuşamıyordu. Öylesine esir, öylesine meftun olmuştu dünyaya. Dünya sevgisi gönlünün leylası olmuş, insan, onun peşinden çaresizce sürüklenen bir mecnun. Ama ne kadar koşsa, ne kadar alsın, ne kadar biriktirse ve tüketse nafiye... Mutlu değildi insanoğlu. Tükettikçe ihtiyaçları azalması gerekirken tam tersi oluyor, daha fazla tüketmeye mecbur kalıyordu. Biriktirdikçe kendini emniyette ve huzurlu hissetmesi gerekirken bir yığın endişeyle biraz daha biriktirmeye çabalıyordu. Başını yastığa koyduğunda sakin ve derin bir âleme uyandığı uykularını özler olmuştu. İnsan o eski ve güzel günleri tekrar yaşayabilecek miydi? Evet. İnsana, bir çare lütfetmişti Yaradan.

Gönlünü tüketen dünya sevgisinden kendini azat edeceği o çare, kanaatti.

Tükenmeyen bir hazinedir kanaat. Âlemlere rahmet Peygamberimizin ifadeleriyle "...iki vadi dolusu malı olsa, üçüncü bir vadi daha arzu edecek..." (Müslim, Zekât, 116.) kadar hırslı insan nefsinin; dünyaya tamahkârlıktan, kendini kaybetmesine sebep olan tüketme sevdasından azat edebilecek bir haslettir. Çevresini azim ve gayretin kuşattığı, özünde ise tevekkül ve razı olma makamının bulunduğu bir erdem... İnsanı içinde bulunduğu koşurmadan çekip kurtaracak; dinlenmesine, kendini yeni baştan imar etmesine, mutlu ve huzurlu günleri yeniden tatmasına fırsat verecek bir dermandır. Zamanın birinde üç arkadaşın başından geçenler kanaatin insanoğlu için değerini gösterir. Hikâye bu ya üç genç, meşhur bir âlimin öğrencisi olma umuduyla yola koyulmuş. Uzun bir seferden sonra hikmet ve feraset ocağının eşğine gelmiş, kapılar açılın umuduyla başlamışlar beklemeye. Gün bir doğmuş, bir batmış üzerlerine. Nihayet bir gün do-

Büsra Durna A.

ğumunda kapılar yavaş yavaş açılmış yüzlerine. Lakin kapıların gönüllerine de açılması için biraz daha çabalamaları gerekiyordu. Zira gençleri odasına davet eden âlim, onlara "Ey ilim yolcuları, gönlümüzün gönlünüze açılması için aşmanız gereken bir engel var. Eğer bunu aşarsanız, heybemizde biriktirdiğimiz ne varsa, sizlere miras olur. Bu engel, hırsınız ve tamahkârlığınız... Zira bu eşikten gerçek anlamda içeriye girebilenler, ancak kanaat edebilenlerdir. Evlatlarım! Medresenin arka kısmında büyük bir orman var. İşte engeliniz bu ormanda saklı! Süreniz bir gün! Sabah yola çıkacak, size anlatılan yolu takip ederek tekrar buraya geleceksiniz. Sizden tek isteğim ormandaki kaplanın biriktirdiği yiyeceklere dokunmamanızdır. Hırsınız gözünüzü kör eder, onları alırsanız nefsinize zulmetmiş olursunuz. Zaten ihtiyacınız olmayacak, size yetecek kadar yiyeceği heybelerinize yerleştirdik. Ayrıca buraya geri geldiğinizde size özel hazırlanmış bir ziyafet sofrası da bulacaksınız. Dikkatli olun! Aldanmayın! Gün kısadır aslında. Ama ormanın içinde ilerledikçe, hiç bitmeyecekmiş gibi uzun gelebilir. Bu durum, sizi hem rehavete hem de telaşa sürükleyebilir. Rehavete sürükler, zira 'Nasıl olsa zamanımız çok uzun, hatamız olursa telafi ederiz.' diyebilirsiniz. Telaşa sürükler, zira 'Ya heybemizdekiler bize yetmezse ya ziyafet olmazsa? Haydi! Heybemizi biraz daha dolduralım.' diye düşünebilirsiniz." demiş. Üç arkadaş ertesi sabah yola çıkmışlar. Yorulunca mola verip

heybelerindeki azıklardan yiyorlarmış. Fakat zaman ilerledikçe, yolun başındaki kararlılıklarını, inançlarını yitirmeye başlamışlar. Yiyeceklerinin yetmeyeceğinden, ziyafetin gerçekleşmeyeceğinden endişe ederek, "Kaplanın yiyeceklerini bulalım." demişler. Nihayet kaplanın hazinesini bulmuşlar. Hırsları gözlerini öyle kör etmiş ki, etraftaki dikenlere aldırış etmeden yiyeceklerin yanına ulaşıp en fazla hisseyi heybelerine doldurabilmek için yarışmışlar. Yara bere içinde kalmışlar. Heybelerini de öyle çok doldurmuşlar ki, sırtları iki büklüm olmuş. Lakin gözleri doymamış. Daha fazla yiyecek bulma hırsıyla yoldan çıkıp ormanın derinliklerine doğru ilerleyince kaplanla karşılaşmışlar. Kaplan, heybelerdeki kokuyu alınca onlara saldırmış. Canlarını zor kurtarmışlar. Kanaatsizliklerinden dolayı yiyeceklerini, yolun sonundaki ziyafeti ve talip oldukları ilim makamını yitirmişler.

Dünya; istedikçe hırsla, razı olmadıkça sonuçlara, hep daha fazlasını istedikçe kendimizi tükettiğimiz fani âlem... Onun mecnunu oldukça onurumuzu, huzurumuzu ve elimizdekileri yitirdiğimiz fani âlem... Âlemlerin Rabb'i, bütün mevcudata rızkını ihsan etme vaadinde bulunmamış mıydı? Öyleyse hırsa, telaşa koşuşturmaya gerek var mı? Çaba ve gayret gösterdikten sonra elindekine razı olma makamına erişebilen kanaatkâr gönüllerden, kanaatle güçlendikçe zenginleşen gönüllerden olmak temennisiyle vessalam...

İSTANBUL'UN MANEVİ FATİHİ

Feyyûb el-Ensârî (r.a.)

DOÇ. DR. SALİH KESGİN

Fahr-i âlem Efendimiz hicret yolculuğuna çıkınca bunu haber alan Medineli Müslümanlar büyük bir hasretle onun yolunu gözlemeye başlamışlardı. Nihayetinde Resûlullah (s.a.s.) kutlu şehir Medine'ye teşrif edince bütün Müslümanlar onu kendi evlerinde misafir etme arzusundaydı. Ancak bu şeref, hicretten iki yıl kadar önce eşi Ümmü Eyyûb ile birlikte Müslüman olan ve ensardan İslamiyet'i ilk kabul edenler arasında yer alan Ebu Eyyûb Hâlid b. Zeyd b. Küleyb el-Ensari'ye (r.a.) nasip olacaktı. İki katlı evinin birinci katını Hz. Peygamber'e tahsis eden büyük sahabi yaşadıklarını şöyle anlatır:

"Resul-i Ekrem (s.a.s.) evimizin alt katına yerleşmişti. Ben de üst kattaki odada idim. Bir gün yukarıdan yere bir miktar su dökülmüştü. Suyun tavandan sızarak Resûlullah'ın (s.a.s.) üzerine gelmemesi için suyu bir bez parçası ile kurutmaya çalıştık. Akabinde Resûlullah'ın (s.a.s.) yanına inip dedim ki: 'Ya Resûlallah, senin bulunduğun bir yerin üstünde bulunmak bize yakışmaz, yukarıdaki odaya teşrif etmez misiniz?' Resûlullah o günden sonra üst kata çıktı." (Bkz.: İbnü'l-Esir, Üsdü'l-gabe, II/121.).

Kâinatın Efendisi'ni yaklaşık yedi ay evinde misafir etme bahtiyarlığına kavuşan Halid b. Zeyd b. Küleyb (r.a.) bu nedenle kaynaklarda "Mihmandâr-ı Nebî" lakabıyla anılacaktır artık. Ebû Eyyûb ile muhterem eşleri Ümmü Eyyûb, Resûlullah'ı (s.a.s.) evlerinde misafir ederlerken onun yemeğini hazırlar, Efendimizin hangi yemekten hoşlanıp hoşlanmadığını ikram edilen yemeğe gösterdiği ilgisinden anlardı. Bir gün, içerisinde soğan/sarımsak bulunan bir yemeği Hz. Peygamber'in yememiş olması hu-

susundaki meraklarını Efendimiz "Onu yiyemedim, çünkü bu yemekte soğan/sarımsak bulunmaktaydı ... fakat sizin onu yemenizde bir sakınca yoktur." ifadeleri ile gidermesi üzerine Ebû Eyyûb da, "Ya Resûlallah, sizin hoşlanmadığınız şeyden biz de hoşlanmayız." şeklinde karşılık vermiş, kutlu misafirine bağlılığını ifade etmişti. (Müslim, Eşribe, 31.).

Onun evi Medine'de İslamiyet'in öğretildiği ilk okul olur sahabe-i kiram için. Öyle ki, onun Hz. Peygamber'e ve ashabına hizmet edebilme şerefini elde etmesi nedeniyle sahabe de ona ikram etme arzusunu taşır, Resûlullah'ın (s.a.s.) ardından. Nitekim, Basra valisi Abdullah b. Abbas (r.a.) Basra'ya gelen Ebû Eyyûb'a (r.a.), "Senin vaktiyle Hz. Peygamber'e yaptığın gibi ben de bugün sana hizmet etmek istiyorum." diyerek kendi evini ona bırakmıştır, bu arzusunun bir yansıması olarak. (İbnü'l-Esir, Üsdü'l-gabe, II/121.).

Medine'de Hz. Peygamber tarafından; her bir muhacir, ensar ile kardeş ilan edilirken Mus'ab b. Umeyr'e (r.a.) kardeş olarak seçilendir, o. Resûlullah (s.a.s.) ile Akabe Biati, Bedir, Uhud, Hendek, Mekke'nin Fethi ve Huneyn başta olmak üzere pek

çok önemli zaman dilimlerinde beraber olandır, o. Vahiy katiplerinden olması nedeniyle Hz. Peygamber (s.a.s.) döneminde Kur'an-ı Kerim ayetlerinin kitabetine hizmet edendir, o (Bkz.: İbn Sa'd, et-Tabakat, III/369.).

Hayber Seferi'nden dönülürken Resûlullah'ın (s.a.s.) çadırının çevresinde kendi tercihiyle bütün gece nöbet tutan ve Hz. Peygamber'in "Allah'ım, beni koruyarak gecelediği gibi, sen de Ebû Eyyûb'u koru."

Kâinatın Efendisi'ni yaklaşık yedi ay evinde misafir etme bahtiyarlığına kavuşan Halid b. Zeyd b. Küleyb (r.a.) bu nedenle kaynaklarda "Mihmandâr-ı Nebî" lakabıyla anılacaktır artık.

H. Ebû Bekir (r.a.) devrindeki seferlere, H. Ömer (r.a.) devrinde yapılan Suriye, Filistin, Mısır, Kıbrıs seferlerine katıldır; H. Osman döneminde Medine'de halifelik makamını temsilen imamlık yapan, H. Ali'nin halifeliği döneminde onun yerine Medine'de vekil olarak kalandır, o.

şeklindeki duasına muhatap olandır o (İbn Hişam, es-Sire, II/340.).

H. Ebû Bekir (r.a.) devrindeki seferlere, H. Ömer (r.a.) devrinde yapılan Suriye, Filistin, Mısır, Kıbrıs seferlerine katıldır; H. Osman döneminde Medine'de halifelik makamını temsilen imamlık yapan, H. Ali'nin halifeliği döneminde onun yerine Medine'de vekil olarak kalandır, o (İbnü'l-Esir, Üsdü'l-gabe, II/121.).

"Kendi elinizle kendinizi tehlikeye atmayınız." (Bakara, 2/195.) mealindeki ayette yer alan tehlikeyi, imkân bulmalarına rağmen Müslümanların sefere katılmaması ve kendi dünyevi işleri ile meşgul olması şeklinde açıklaması nedeniyle yaşının ilerlediği dönemlerde dahi seferlere katılmaktan geri durmayan, sefere katılmadığı bir yıl için ise pişman olduğunu ifade edenidir, o (İbn Sa'd, et-Tabakat, III/369.).

Nitekim, Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin (r.a.) katıldığı seferlerin sonuncusu ise Müslümanların İstanbul kuşatması olur. Hicretin elli ikinci yılında İstanbul'da, bu kuşatma esnasında, ordunun varacağı en ileri noktaya kadar götürülmesini ve o yerde gömülmesini vasiyet ederek emaneti Hakk'a teslim eder.

Resûlullah'a (s.a.s.) bağlılığıyla bütün müminlere örnek olan Ebu Eyyûb el-Ensârî (r.a.), H. Peygamber'in rahmet pınarından pek çok hadis-i şerifi öğrenmemize de vesile olmuştur. Kâinatın Efendisi'nden (s.a.s.) aktardığı şu ifadeler Müslüman kimliğinin asli sorumluluklarını inşa eder gönül dünyamızda:

"Müslüman kişinin kardeşi üzerinde yerine getirmesi gereken altı hakkı vardır. Bunlardan birini yapmadığı zaman, altı hakkından birini yerine getirmemiş olur: 1- Ona rastladığında selam vermesi, 2- Onu yemeğe çağırdığı zaman davetine katılması, 3- Aksırdığı zaman ona dua etmesi, 4- Hastalandığı zaman onu ziyaret etmesi, 5- Öldüğü zaman cenazesine katılması, 6- Kendisinden nasihat ve yol göstermesini istediği zaman ona yol göstermesi." (Buhari, Edeb, 13.).

Saç dökülmesi

DR. AYŞE F. TUNCEL
Biyokimya Uzmanı

BAŞLICA SEBEPLERİ

Aile hikâyesi: Saç dökülmesinin en sık sebebidir. Erkeklerde saç çizgisinde geriye çekilme ve saçsız bölgeler belirmesi olarak ortaya çıkarken kadınlarda saçlarda incelme şeklinde kendini gösterir. Saç dökülmesinin hangi yaşta başlayacağı, ne derecede olacağı ve dökülme hızı da genetik faktörler tarafından belirlenir.

Hormonal değişiklikler: Hormon düzeylerindeki dengesizlikler (hamilelik, menopoz, tiroit bezindeki problemler) kalıcı saç dökülmesine sebep olabilmektedir.

Bağışıklık sistemi problemleri: Bağışıklık sistemi hücrelerinin bir kısmı saç foliküllerine karşı reaksiyon göstererek düzgün sınırlı, yama şeklinde bölgesel saç dökülmesine sebep olabilmekte ve bu tabloya alopesi areata (saçkıran) adı verilmektedir.

Saçlı deri enfeksiyonları: Genellikle mantar enfeksiyonları sonrası görülmekte olup saçlar tedavi sonrası yeniden üretilmektedir.

İlaçlar: Kansere, depresyona ve yüksek tansiyona gibi hastalıkların tedavisinde kullanılan bazı ilaçlar, bazı doğum kontrol ilaçları ve yüksek doz A vitamini kullanımı saç dökülmesine sebep olabilmektedir.

Cilt hastalıkları: Liken planus gibi cilt hastalıkları ve sarkoidoz gibi sistemik hastalıkların cilt tutulumları da saç dökülmesi yapabilmektedir.

Tetikleyici faktörler: Fiziksel (hızlı ve çok kilo kaybetmek, yüksek ateş, cerrahi bir müdahale geçirmek) ya da duygusal değişiklikler (ani ölüm gibi travmalar) geçici ya da kalıcı saç kaybına neden olabilmektedir.

Beslenme: Dengesiz ve yetersiz beslenme saç dökülmesine sebep olabilmektedir.

Diğer: Saçların sürekli koparılması hastalığı, saçın çok sıkı toplanması gibi durumlarda da geçici ya da kalıcı saç dökülmesi olabilmektedir.

Sağlıklı bir insanda günde 50-100 adet saç teli dökülmesi normal kabul edilir. Dökülen saçların yerine yeni saçlar üretildiği için bu kayıp önem teşkil etmez. Saçın folikül adı verilen yeni saç üretiminden sorumlu kısmında meydana gelen tahribat sebebiyle bu denge bozulduğunda ise saç dökülmesi fark edilir hâle gelir.

Belirtiler

değişkenlik gösterebilir

Saç dökülmesi, altta yatan sebebe göre birçok farklı şekilde gözlenebilir. Aniden ya da yavaş yavaş meydana gelebilir, sadece saçları etkileyebileceği gibi tüm vücut kıllarının dökülmesi şeklinde de ortaya çıkabilir. Kimi saç dökülmesi geçici iken kimisi de kalıcı olabilir.

Kafanın tepe kısmında yavaş yavaş seyrekleşme: Bu her iki cinste de en sık görülen saç dökülmesi şeklidir.

Yama şeklinde kel bölgeler: Bazı hastalarda düzgün kenarlı dairesel kellik bölgeleri olarak görülmektedir. Genellikle saç etkilese de zaman zaman sakal ya da kaşlarda da ortaya çıkabilmektedir

Ani saç kaybı: Çoğunlukla fiziksel ya da duygusal değişiklikler sonucu görülür. Saçları tararken avuç dolusu saç ele gelebilir. Bu tip dökülmede kayıp, genel azalma şeklindedir.

Tüm vücutta saç/kıl kaybı: Kemoterapi gibi birtakım tedavi sonrası tüm vücutta görülen kıl kaybı çoğu zaman geri dönüşlüdür, tedavinin bitmesi ile kıllar tekrar büyümeye başlar.

Tüm saçlı deride görülen yama şeklinde pullanmalar: Bu belirti kıl kurdu varlığının işareti olabilir. Bu durumda saçlarda kırılma, saçlı deride kızarıklık ve şişlik görülebilir.

TEDAVİ SÜRECİ

Tedavi; dökülmenin tipine ve nedenine göre saç büyümesini sağlamak veya dökülmeyi azaltmak şeklinde olabilmektedir. Bazı dökülme tipleri kalıcı olduğu için tedavi fayda sağlamazken bazı dökülmelerde tedaviye gerek kalmadan saç yeniden büyüebilmektedir. Saç dökülmesine neden olan bir hasta-

lık varlığında bu durumu tedavi etmek öncelikli olmalıdır. Saç kaybı belirli bir ilaç nedeniyle oluyorsa bu ilacın kullanımını durdurmak ya da ara vermek gerekebilir. Sadece kafanın üst kısmında olan dökülmelerde saç nakli ve saç ekleme gibi tedavi seçenekleri ile başarılı sonuçlar alınmaktadır.

KISSADAN HİSSE

Gücü tasarruflu kullanmak

Ormandaki kuruyan ağaçları tek tek işaretleyen ormancı, çok fazla ağacın kuruduğunu görmüş ve tek başına bu işin üstesinden gelemeyeceğini anlayınca aşağıdaki köyden iki adam tutmuş. İşaretlediği ağaçları bu adamlara tek tek göstermiş ve demiş ki, "Sabah sekizden öğle on ikiye kadar çalışacaksınız. Bir saat öğle arası verecek ardından yeniden işe koyulacaksınız. Mesainiz saat beşte sonra erecek. Benim bunca yıllık çalışmalarımın edindiğim tecrübeye göre bu şekilde çalışarak günde yirmi ağaç kesebilirsiniz. Çalışmanıza karşılık size 100 TL yevmiye vereceğim. Eğer günde yirmi ağaçtan fazlasını keserseniz, kestiğiniz her kuru ağaç için fazladan 10 TL daha ödeyeceğim. Tahminime göre on gün içinde tüm kuru ağaçları kesmiş olursunuz."

Bu iki işçi, ertesi gün baltalarını alıp işaretlenen ağaçları başlamışlar kesmeye. Birinci adam sabah bir saat erken gelmiş işe. Öğleyn sadece 15-20 dakika yemek molası vermiş, akşam da geç saatlere kadar çalışmış. İkinci adam ise kendisine söylenen çalışma sürelerine riayet etmiş, hatta sabah ve akşam on beşer dakika boyunca sadece baltasını bileylemekle meşgul olmuş.

Gerçekten de on gün sonra tüm kuru ağaçlar kesilmiş ve birinci adamla ikinci adamın kestiği ağaçlar sayılmış. Birinci adam daha çok çalışmış olmasına rağmen daha az, ikinci adam daha az çalışmasına rağmen daha çok ağaç kesmiş ve daha fazla ücret almış. Birinci adam, "Nasıl olur?" demiş; "Ben senden daha çok çalıştım, ama sen benden daha çok ağaç kestin." İkinci adam, "Ben dinlenerek gücümü tasarruflu kullandım ve her seferinde baltamı bileyledim. Bileylenmiş balta her zaman daha iyi keser. Sen, körelmiş baltanla hem daha çok enerji harcadın, yoruldun hem de daha az ağaç kestin." cevabını vermiş.

الفَتْحَاءُ

ESMA-İ HÜSNA

El-Fettâh: Her türlü müşkülleri açan ve kolaylaştıran, darlıktan kurtaran...

BİR DUA

Resûlullah (s.a.s.) şöyle dua ederdi: "Rabb'im! Hatalarımı, bilgisizliğimi, her işimdeki aşırılığımı ve benden daha iyi bildiğin hâllerimi bağışla. Allah'im! Bilmeden veya kasten, şaka yollu ve ciddi bir hâlde yaptığım hatalarımı da bağışla. Zira bunların hepsi bende var. Allah'im! Yaptığım, yapacağım, gizlediğim ve açıkça işlediğim günahlarımı bağışla."

(Buhârî, Deavât, 60.)

BİR İNCİ

"Allah kâinatı insan için, insanı da kendisi için yarattı. Bu âlemde insan bir yandan kâinatın esrarını arar ve tasarrufuna cehdederken öbür yandan kendi esrarına dönecek, vücut hikmetinin yönünü bulacak..."

Necip Fazıl

LÜGAT

Müsellem

sf. Ar. İnkâr edilemeyen, karşı çıkılmayan, söz götürmez.

Hürriyet-i sanayi' zamanımızda bi'l-cümle memalik-i mütemeddinede makbul ve müsellem olmak derecesine gelmiştir.

(Hikmet-i Hukuk, Münif Paşa, Çizgifelsefe Yayınları, s. 114.)

Müsellem, Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde özellikle Orhan Bey ile I. Murat dönemlerinde, yaya-

larla birlikte ordunun atlı birliklerini oluştururlardı. Zamanla müsellemler yardımcı kuvvete dönüştüler. Harbe katılacağı zaman ordunun geçeceği yolları temizlemek, köprüleri tamir etmek ve yol açmak gibi görevleri üstlendiler. Müsellemler barış zamanlarında bütün vergilerden muaf tutuluyorlardı. Zaten onlara müsellem denilmesinin sebebi de buydu, hizmetlerinin inkâr edilemeyişi nedeniyle müsellem adını almışlardı. Rumeli'de müsellemler Hristiyan tebaadan oluşurken Anadolu'da Müslüman tebaa istihdam ediliyordu. Anadolu'dakilere "Yörük" de denilmiştir.

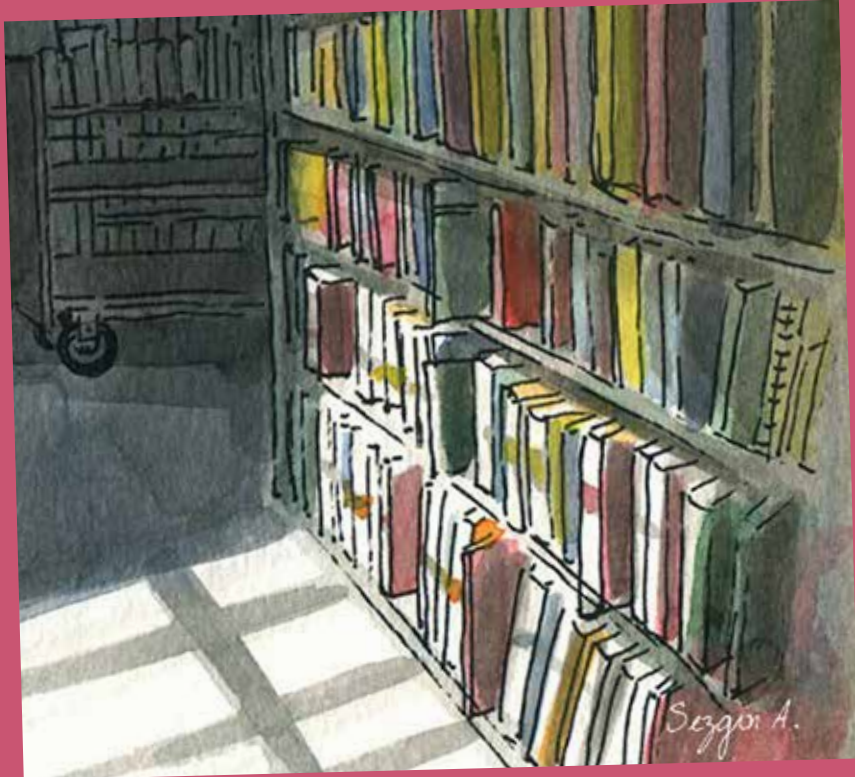
HAZIR CEVAP

Böyle Korunur

Çok değerli olan kütüphanesini millete vakfeden Koca Ragıp Paşa, onların bakımı için tanıdıklarından birini memur tayin eder.

Bir gün ansızın kütüphanesini ziyarete giden Paşa, etrafı ve kitapları toz toprak içinde bulunca canı çok sıkılır ve belli etmemeye çalışarak:

-Seni tebrik ederim yavrum, der. Gerçekten de emniyetli bir adammışsın. Teslim edilen şeylere hiç el sürmemişsin, aferin!

BERCESTE

Eylerse sana cevri ü cefâ çerh-i mükerrer
Sen dâmen-i teslime yapış olma mükedder
Taktîre ilâc eyleyemez olsa Felâtun
Elbetde olur her ne ise emri mukadder
Laedri

*Zulüm ve eziyet eylerse sana daima dönen felek,
Sen teslimiyetin eteğine yapış, mahzun olma.
Taktir edilene Eflatun da olsa ilaç yapamaz.
Elbette yazılan emir ne ise o meydana gelir.*

Çin'de faaliyet gösteren bir drone şirketi, 1 kilometrekarelik alanda 1.374 adet drone kullanarak yaptığı hava gösterisi ile Guinness Dünya Rekorları Kitabı'na girdi.

2008'de Nubian Çölü'ne düşen bir göktaşına ait kaya parçalarının kalıntılarını inceleyen bilim insanları, kalıntıların, Güneş Sistemi'nin ilk evresinde yok olmuş bir gezegene ait olduğunu saptadı. Bu gezegenin Merkür büyüklüğünde olduğu sanılıyor.

Anahtarsız çalışan otomobiller, çalışır vaziyette unutulursa karbonmonoksit zehirlenmesi kaynaklı ölüme sebebiyet verebiliyor.

Dualı gömlekler

Tarihte tek örneği Osmanlılar'da görülün; bir yüzü duaya, bir yüzü sanata bakan dualı gömlekler ancak kefenini başında taşıma inceliğini gösteren bir millete yakışır. Osmanlı sultanları, savaşlara bu gömleklerle katılırdı.

Araştırmacılar, gömlekleri bugünkü teknolojiyle bile dokumanın çok zor olduğunu dile getiriyor. Topkapı Sarayı'nda yaklaşık 100 adet bulunan bu gömlekler patiska cinsi kumaşa sahiptir ve hattatların yazı yazabilmesi için aherlenip kağıt özelliğine büründürülmüştür.

Gömleklerin yapımının ortalama 3-4 yıl sürdüğü tah-

min ediliyor. Yapım tarihinin tam olarak bilindiği tek gömlek Cem Sultan'a aittir ve yapımı 4 yıl sürmüştür.

Gömleklerin yapımı ise baştan aşağıya incelik istiyor. Ayetleri belirleyen sarayın ilmi derin âlimleri, zamanın en ünlü hattat ve nakkaşları bu iş için çalışırdı.

Ayet, hadis ve dualarla işlenmiş, hat sanatıyla bezenmiş gömleklerde yer yer sayısal kodlamalarla şifrelenmiş mesajlar da bulunuyor. Aradan yıllar, hatta yüzyıllar geçmesine rağmen bu gömleklere işlenmiş rakam ve Arapça harflerin gizemi çözülmemiştir.

Dikkat!

Atlantik soğuyor, Amerika sahilleri ısınıyor!

Araştırmalar Avrupa'yı ısıtan Körfez akıntısının yavaşladığını gösteriyor. Grönland'ın güneyinde kalan Atlantik soğurken Amerikan sahilleri gitgide ısınıyor. Yavaşlama devam ettiği takdirde, Avrupa'nın iklim motifi tamamen değişebilir. Özellikle de fırtına riski artabilir. Yavaşlamanın nedeni yüksek olasılıkla küresel ısınma.

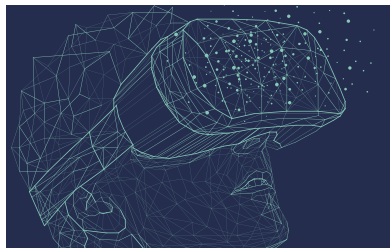
YATTIĞINIZ YERİ BEĞENMENİN PÜF NOKTALARI

Uyku kalitenizi artırmak istiyorsanız hayat kurtaran birkaç detaya dikkat etmelisiniz. İlk olarak telefon, tablet gibi cihazlardan uzak durmalısınız. Uykuya dalma sorunu yaşıyorsanız uyku hâpı yerine vişne suyunu tercih edin. Odanızın hafif serin olmasını sağlayın; aşırı sıcaktan kaçınin. Sigara tüketiyorsanız; her içtiğiniz sigaranın uykunuzdan 1-2 dakika çaldığını göz ardı etmeyin!

Yüksek zekâ nöronlar arasında bağlantıyı azaltıyor

Zekâ seviyesi arttıkça beynin gri madde olarak da adlandırılan serebral korteks bölümünde nöronlar arasında daha az bağlantının meydana geldiği gözlemlendi. Yani zekâ seviyesi arttıkça kişinin beyninde daha az nöron dallanıyor.

Müzelerin konsepti değişiyor

Teknolojinin olanakları müzeleri de değiştirmeye başladı. Artık müzelerde kullanılan interaktif uygulamalar ve sanal gerçeklik çalışmaları ziyaretçileri gerçek bir tarih yolculuğuna çıkarıyor. Alanya Arkeoloji Müzesi'nde bu çalışmanın bir örneğini bulabilirsiniz.

ÇİN, AY'IN KARANLIK YÜZÜ İÇİN UYDU GÖNDERDİ

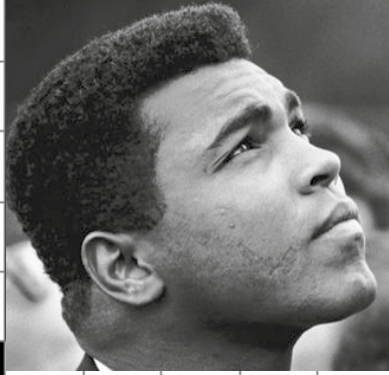
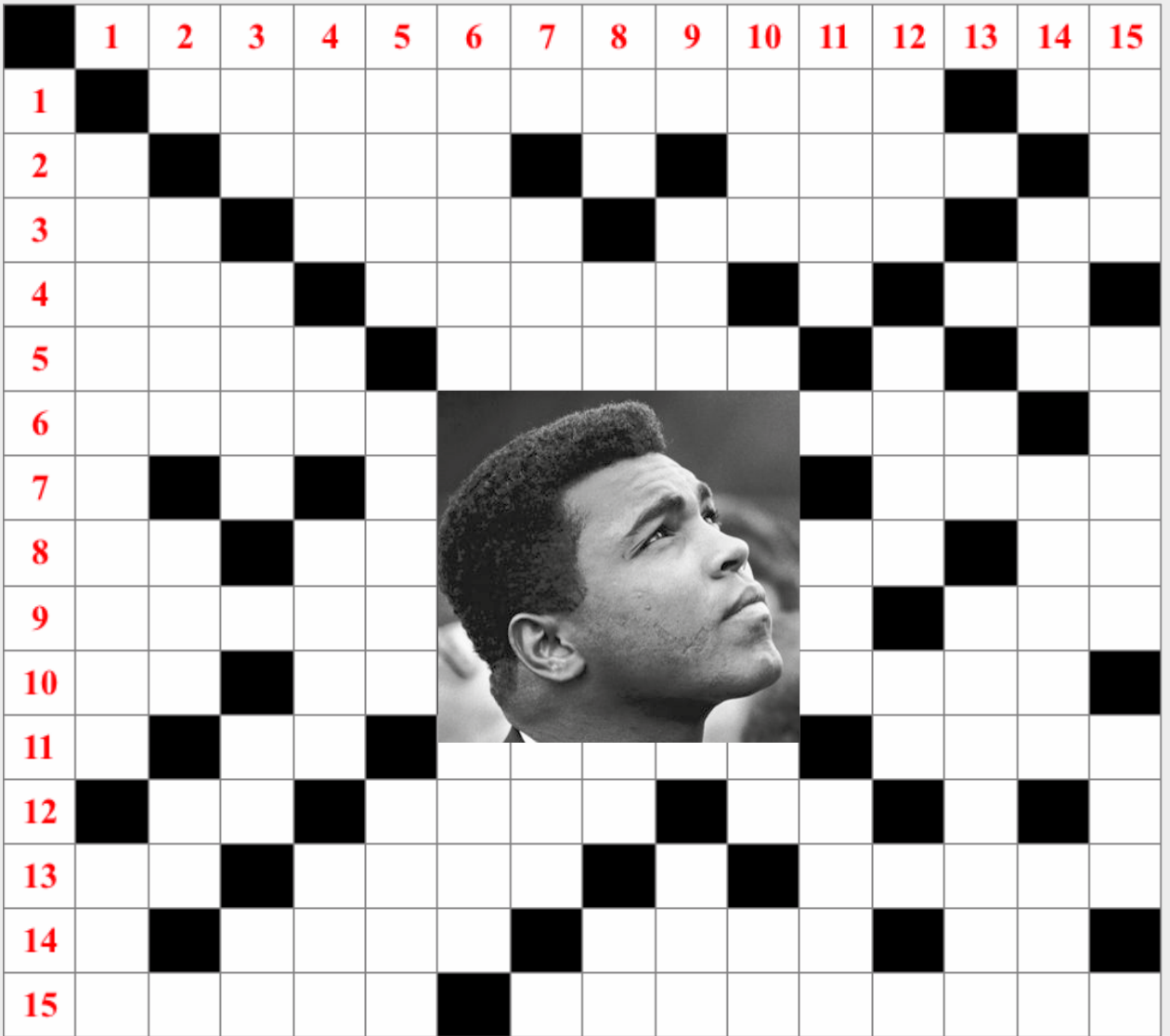
Çin, Ay'ın karanlık yüzünü keşfetmek için Çüeciao iletişim uydusunu uzaya gönderdi. Uydu, Çin'in Ay'a göndermeyi planladığı Çang'ı-4 keşif aracı ile Dünya arasındaki iletişimi de sağlayacak.

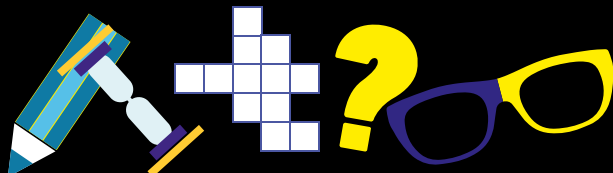
KALABALIKTA NEDEN DAHA ÇOK YEMEK YENİR?

"Sosyal kolaylaştırma" adı verilen olguyla ruh hâli, dikkati dağıtan sohbetler gibi etkenler göz ardı edildiğinde, başkalarıyla daha fazla yememize neden olan şeyin masada daha uzun süre zaman geçirmek olduğu sonucuna varıldı. Yemeğe katılan insanlar ne kadar kalabalıksa masada geçirilen zaman o kadar uzun oluyor. Bu süre sınırlandığında, büyük grupların küçük gruplardan daha fazla yemediği görülüyor.

BULMACA

SOLDAN SAĞA 1- Tüm zamanların en iyi boksörü olarak kabul edilen, 3 Haziran 2016 tarihinde aramızdan ayrılan efsanevi Müslüman boksör. - Müzikte durak. **2-** Güzel kokulu, yaprakları baharat olarak kullanılan, çok yıllık ve otsu bir kültür bitkisi. - Bir konutun, bir mülkün veya taşıt gibi herhangi bir şeyin belli bir bedel karşılığında, bir süre için sahibi tarafından başkasına verilmesi, icar. **3-** Bir şeyi başka şeylere tuturmaya yarayan şerit, bağ. - Rız olma, isteme, istek. - Modern, çağdaş. - Bir cismin veya alanın sınırları arasında bulunan kısmı, dâhil. **4-** Mikroskopta incelenecek maddelerin üzerine konulduğu dar, uzun cam parçası. - Doğrusu, doğrusunu isterseniz, esasen anlamlarında bir zarf. - Bir şeyin eksikliğini tamamlamak için ona katılan parça. **5-** Kilogramın binde biri değerindeki ağırlık ölçüsü birimi. - Kur'an-ı Kerim'de "O, (ışığıyla karanlığı) delen yıldızdır." ayet-i kerimesiyle açıklanan yıldızın adı. - Belirti, nişan, alamet, emare. **6-** Yerine koyma, yerine kullanma. - İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe. **7-** Adını ilk ayette geçen koyun, keçi, deve ve siğir cinsi ehli hayvanları ifade eden bir kelimeden alan, tevhide, adalete, peygamberliğe, ahirete dair meseleler ile küfrün ve batıl inançların reddi ve bazı temel ahlâk kurallarını konu edinen, Kur'an-ı Kerim'in altıncı suresi. **8-** Dünyanın uydusu, kamer. - Bir suç, bir kusuru veya bir hatayı bağışlama. - Bir askerî harekâta birliklerin gereksinim duyduğu her türlü gercin toplandığı, dağıtıldığı bölge. - Müzikte bir nota **9-** Basım tekniğinin gelişmediği dönemlerde elle yazılmış kitaplara verilen ortak ad. - Demir yolu ile yolculuk edenlerin gereksinimlerinin geniş ölçüde karşılandığı büyük tren istasyonunu. **10-** Utanma duygusu, hayâ. - Şehir, vilayet. - Asmanın taze veya kuru olarak yenilen ve salkım durumunda bulunan meyvesi. **11-** Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü. - Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.s.) ile Medineliler arasında yapılan, belli akitlerin ve biatların meydana geldiği görüşmelere ev sahipliği yapan bölgenin adı. - Adanılan şey, nezir. **12-** Televizyon kısaltması. - "Oku" emri ile başlayan; vahyedilen ilk ayetleri içeren; Kur'an-ı Kerim'in 96. suresinin adı. - Uzaklık belirtmek için kullanılan bir ünlem. **13-** Matematikte 3,14 sabit değerine karşılık gelen sayının adı. - Toplumun ahlak kurallarına aykırı olan, utanılacak durum veya davranış.

niş. - Elektrik akımıyla içindeki teller akkor durumuna geçerek ışık veren alet. **14-** Namaz vakitlerini bildirmek ve insanları namaza çağırmak için okunan İslâm'ın şiarı. - Olağanüstü yeteneği olan kimse, deha. - Lityum elementinin kimyasal simgesi. **15-** Güç, etki veya beceri bakımından alışılmışın üzerinde olan kimse. - Dünyaya gelme, tevellüt etme günü.

YUKARIDAN AŞAĞI 1- Çok sayıda işlemi aynı anda yürütebilen, önceden hazırlanan programlar sayesinde farklı pek çok alanda kullanılabilen elektronik cihaz, çağımızın en önemli icatlarından biri. - Birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden, bu kişilerin her birine düşen bölüm, hisse. **2-** Bir yerleşme merkezinde halkın gezip hava alması için düzenlenmiş ağaçlı ve çiçekli büyük bahçe. - Uçurum. - Boru sesi. **3-** Öğütülerek toz durumuna getirilmiş tahıl. - Yapılan bir iş mukabilinde ödenen ücret. - Konut, hane, yuva. - İlaç, merhem. **4-** Sıcak, kızgın, yakıcı. - Milimetrenin kısaltması. - Etken, etmen, sebep, faktör. - Bir topluluğu oluşturan bireylerden her biri, üye. **5-** Ekin biçildikten sonra tarlada kalan köklü sap. - Kelime anlamı savaş ganimeti olan, Bedir Savaşı'nda kazanılan ganimetlerin nasıl pay edileceğinden de bahseden, Kur'an-ı Kerim'in 8. suresinin adı. - Belli, açık. **6-** Açık artırma ile satış. - Yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü. **7-** Cet, dede, baba. - Türlü şeylerin taşınması veya saklanması için kullanılan torba, kılıf, çanta, sepet, sandık gibi eşyaların genel adı. **8-** Birbirine benzeyen iki şeyden her biri, benzeri. - Rütbesiz asker, nefer. - Beyaz. - Müzikte bir nota. **9-** Geçmişte yaşanmış çeşitli olaylardan belleğin sakladığı her türlü iz, hatıra. - Güzel kokulu bitkilerden çıkarılan uçucu, kokulu ve sıvı madde. **10-** Tekerleklerin merkezinden geçen ve taşıtın altına enlemesine yerleştirilmiş mil. - Bir besin maddesi. - Derviş selamı. **11-** Türk para birimi. - Genellikle gıysilerin buruşukluklarını gidermek için bunların üzerinden geçirilen kızgın demir araç. - "Her şeyi bilen", "Çok iyi bilen", "En iyi bilen" anlamına gelen Allah'ın güzel isimlerinden biri. **12-** Olağandan daha hacimli, olağanı aşan büyüklüğü olan, ufak karşıtı. - İşletme, onarma, düzletme vb. işlemlerin uygulanması için bir nesneyi, iki ağırlık arasında mekanik olarak sıkıştırmaya yarayan alet, mengene, cendere. - Güney Afrika'nın uluslararası plaka kodu. **13-** En kısa zaman dilimi, lahza. - Yönlendirilebilen, yönetilebilir, angaje. **14-** Birden sonra gelen sayının ismi. - Bir nesneyi veya bir kişiyi bulma, çeşitli araçlar kullanarak ona ulaşma için çaba harcama, taharri. - Roma rakamlarında M ile gösterilen, Arapça karşılığı "elf" olan sayı. **15-** Baş derisini kaplayan kıllar. - "Kitab'ın indirilmesi mutlak güç sahibi, hüküm ve hikmet sahibi Allah tarafındandır. (Ey Muhammed!) Şüphesiz biz o Kitab'ı sana hak olarak indirdik. Öyle ise sen de dini Allah'a has kılarak O'na kulluk et." mealindeki ayetlerle başlayan; kelime anlamı zümreler, gruplar olan; Kur'an-ı Kerim'in 39. suresinin adı. - Suudi Arabistan'ın uluslararası plaka kodu.

ZOR

6			4			1	9	7
	1		7			3	2	
		7						
	2	3	8		1	4		
7								1
		1	2		3	9	8	
						6		
	5	4			6		1	
1	3	6			7			2

KOLAY

6					3	5		
		7	4		9			6
				2	5		1	
8	3							
	5	4				8	6	
							7	1
	9		7	3				
			9		6	7		
2		3	5					4

ÇÖZÜMLER

Bulmacaların çözümlerine karekodu okutarak ya da aşağıdaki linken ulaşabilirsiniz.

www.diyandetdergi.com/bulmaca-cozumleri

FOTOĞRAFIN ANLATTIKLARI

Birbirine benzer çiçekler ve çocuklar... Neredeyse birbiriyle akraba olacaklar... Çiçekler dalların kucağında... Günlük güneşlik havalarda... Çocuklar aile ocağında... Sımsıcak yuvalarda açacaklar...

Gün olacak çiçekle çocuk... Mutlulukla el ele tutuşacak... Aşılmaz zirveleri aşacak... Gün olacak ağustos böcekleri ötmeye başlayacak... Kuytularda saklanan çiçeklerin goncalarına konacak... Tomurcuklar açacak, meyveler tatlanacak... Ve bir baba çocuğuna güzel ahlakı... Bir küp altından daha göz alıcı... Miras olarak bırakacak...

Sonrası mı? Güle güle yürüyün yavrucaklar... Niçin cenneti çağrıştırır çiçekler ve çocuklar... Anlarsa bunu şayet insanlar... Kışlar da baharlar da... Caddeler de sokaklar da... Sizin gibi kokacaklar...

MESUT ÖZÜNLÜ

TUTUNMANIN HÂLLERİ

Bazen bir kelime olur, bir türkü olur tutunduğumuz. Tutunuruz ona ve uçurlara düşmekten kurtuluruz. Tutar bizi kıyısında yarların. Yarınlar oluverir böyle böyle, güneşler onunla doğar.

Ansızın bir kelime, diğer kelimeler arasında başka bir renge bürünür, başka bir mana kazanır. Gözümüzde o kelime dünya kadar büyür. Kapısını çalarız, bizi buyur eder içeri. Aman Allah'ım, içinde nasıl bir dünya varmış! Şaşar kalırız. Daha önce farkında bile olmadığımızı hayıflanırız. Artık biz, az önceki biz değilizdir; o kelimenin içinde değişiriz farkında olmadan. O kelimenin ikliminde, atmosferinde başka bir hayata adım atarız. O kelime artık bizim kelimemizdir. Kimseler bilmez, kimseler bizim gibi kullanamaz artık o kelimeyi.

Bir türkü günün birinde, birdenbire durduğu yerden fırlar gelir. Derin uykularından uyanır, karşınızda el pençe divan durur. Aman Allah'ım bu türkü önce var mıymış, nasıl fark edilmemiştir? O andan itibaren günler ve günler boyu sadece o parça vardır dilinizde. Durup durup dinlersiniz, durup durup söylersiniz.

Ne olmuştur, o türküyü uykusundan hangi sebep uyandırmıştır da karşınıza dikmiştir ve sizi hayretlere düşürmüştür o türkünün varlığı? Nasıl olmuştur da dinlediğiniz anda hayatınızın bütün noktalarına sirayet etmiş, damarlarınızda akan kana karışmıştır? Bir sebep, esaslı bir sebep olmuştur pek tabii. Beklenmedik bir anda, bir şey olmuş ve siz olanlara akıl erdirememişsinizdir. Dünyadır bu, her şey akılla açıklanamaz zaten! Akıl bilemediğini sadece kalp bilir; bu da kalbin bileceği bir iş olmuştur.

Ne olduğunu dönüp kalbinize sorun, o söyler. Söyleyecektir muhakkak...

BAYRAM O BAYRAM OLA

Mevlâ bizi affede
Gör ne güzel İyd ola
Cürm ü hatalar gide
Bayram o bayram ola

Merhamet ede Rahîm
Dermanı vere Hakîm
Lutfede lutf-ı kadim
Bayram o bayram ola

Mevlayı candan seven
Rizâ-yı Hakk'a İven
Lütfu hüdaya güven
Bayram o bayram ola

Can bula cananını
Bayram o bayram ola
Kul bula sultanını
Bayram o bayram ola

MUHAMMED LÜTFİ EFENDİ
(ALVARLI EFE)

